

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ZONA CÂMPIA TRANSILVANIEI

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

2

Ghidul de arhitectură se adresează:

- locuitorilor satelor
- administrației locale și regionale
- investitorilor publici și privați
- consultanților specializați în accesarea fondurilor europene
- proiectanților

în vederea întocmirii proiectelor pentru

- investiții din Programul Național de Dezvoltare Rurală
- investiții private
- investiții publice

și a fundamentării documentațiilor de urbanism.

Colectiv de elaborare:

Coordonator:
arh. Katalin Moscu

Consultant științific:
Dr. Augustin Goia

Echipă:
arh. Katalin Moscu
stud. arh. Zsuzsánna BANCSI-RIGÓ
stud. arh. Ildikó SÁNDOR
arh. stag. Árpád NAGY
Grupul Rural al OAR

Editare și machetare:
stud. arh. Zsuzsánna BANCSI-RIGÓ
stud. arh. Ildikó SÁNDOR

Corectură de text:
Ana PASCU

Ghidul a apărut cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România și a fost finanțat din Fondul „Timbrul Arhitecturii”.

- decembrie 2016 -

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor din mediul rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, ghidul intenționează să ușureze activitatea echipelor de

proiectare/consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, dar cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent, acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea

durabilă în mediul rural.

În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau, din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale, dar în același timp oferă soluții noi, ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție și de surse de energie regenerabilă.

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

2

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim – fie că este vorba de casele tradiționale, părintești, sau de clădiri noi – reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării sătești. Astfel, o clădire trăinică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, căminul cultural, dispensarul, clădirile de cult etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, de

întreținere, de modernizare sau de construire) sunt următoarele:

- Respectul pentru moștenirea culturală; se va urmări cu precădere integrarea în context prin păstrarea nealterată a identității așezării, a peisajului construit și a celui natural.
- Responsabilitate față de urmași; îmbunătățirea condițiilor de viață în prezent prin valorificarea resurselor locale în mod judicios, pe termen lung, pentru a rămâne disponibile și generațiilor viitoare.
- Utilizarea surselor de energie regenerabile.
- Valorificarea amplasamentului astfel încât forma/volumetria și înfățișarea clădirii să reflecte climatul local: orientare și însoțire, umiditate și vânturi dominante, oscilații de temperatură etc.
- Utilizarea materialelor și a tehnicilor tradiționale, care, de fapt, reflectă soluțiile cele mai bune, cristalizate de-a lungul timpului pentru condițiile de mediu locale.
- Utilizarea materialelor reciclabile și refolosirea apelor uzate și pluviale.

Pentru noile programe/funcțiuni propuse în mediul rural, întotdeauna se vor analiza următoarele aspecte:

- Relevanța: „Cât de necesară este această nouă clădire sau acest nou

ansamblu pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”

- Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu?” Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație, este necesară calificarea localnicilor astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieftinire a investiției prin folosirea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să

deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze.

Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niște pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificați;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, a maistrilor, a tehnicienilor și a muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și de cursuri de formare și calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale, cu aplicații în domeniul construcțiilor;
- pe măsura derulării programului, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține locuințele nou create;
- atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv. Lucrătorii vor fi capabili să presteze munci calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, putând astfel să-și întrețină casele și gospodăriile.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale, și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și nonvaloare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula), pentru a asigura premise realiste unor proiecte/demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atribuțiile mediului natural sau ale fondului construit, la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat.

CUPRINS

ROSTUL GHIDULUI	1
IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT	2
1. ZONA	4
1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale.....	4
1.2. Precizarea caracteristicilor zonelor.....	5
2. SPECIFICUL LOCAL	6
2.1. Peisajul cultural rural.....	6
2.2. Tipologii de sate.....	6
2.3. Lotizarea.....	7
2.4. Amplasarea pe lot și sistemul constructiv.....	7
2.5. Tipologiile de acoperișuri, pante, materiale de învelitori, culori, goluri de iluminare și ventilare (forme permise) în funcție de caracteristicile climei, ale reliefului și de tehnicile locale.....	9
2.6. Gabaritele/proporțiile conforme specificului local și soluții ecologice durabile de secol XXI.....	9
2.7. Traveele de fațadă conforme specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană.....	9
2.8. Raportul plin/gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor conform specificului local.....	10
3. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR	10
3.1. Prevederi generale privind intervențiile noi.....	10
3.2. Amplasare în cadrul așezării.....	10
3.2.1. Specificul așezărilor.....	10
3.2.2. Recomandări.....	11
3.3. POT, CUT, regim de înălțime.....	11
3.4. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj.....	13
3.5. Amplasarea construcțiilor și amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot.....	14
4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE	19
5. ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE	24
5.1. ACOPERIȘUL	25
5.1.1. Specificul local.....	25
5.1.2. Recomandări.....	26
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar	26
Forma și volumetria.....	26
Șarpanta.....	28
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități).....	29
Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile.....	29
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	29
Forma și volumetria.....	29
Șarpanta.....	31
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități).....	31
Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile.....	31
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	32
Forma și volumetria.....	32
Șarpanta.....	32
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități).....	33
Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile.....	35
5.2. PEREȚII	39
5.2.1. Specificul local.....	39
5.2.2. Recomandări.....	40
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp).....	40
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum	41
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	41
5.3. FUNDAȚIILE	45
5.3.1. Specificul local.....	45
5.3.2. Recomandări.....	45
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar	45
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	45
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	45
5.4. TĂMLĂRIA ȘI GOLURILE	46
5.4.1. Specificul local.....	46
5.4.2. Recomandări.....	47
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar	47
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	48
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	49
5.5. ELEMENTELE DE FAȚADĂ	51
5.5.1. Specificul local: registre orizontale (coamă, cornișă, brâu, soclu, parapete) și verticale (târnaț, stâlpi, pilaștri, bosaje de colț, leznă, coș de fum etc.).....	51
5.5.2. Recomandări.....	51
A. Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp)	51
A.1. Marcarea registrelor orizontale.....	51
A.2. Marcarea registrelor verticale.....	51
A.3. Timpanele și decorațiile de fațadă.....	51
A.4. Streșinile și burlanele.....	51
A.5. Materialele pentru finisaje.....	51
A.6. Culorile.....	52
A.7. Tehnologiile.....	52
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum	52
B.1. Marcarea registrelor orizontale.....	52
B.2. Marcarea registrelor verticale.....	52
B.3. Timpanele și decorațiile de fațadă.....	52
B.4. Streșinile și burlanele.....	52
B.5. Materialele pentru finisaje.....	52
B.6. Culorile.....	53
B.7. Tehnologiile.....	53
B.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice.....	53
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)	53
C.1. Marcarea registrelor orizontale.....	53
C.2. Marcarea registrelor verticale.....	53
C.3. Timpanele și decorațiile de fațadă.....	53
C.4. Streșinile și burlanele.....	53
C.4. Materialele pentru finisaje.....	53
C.5. Culorile.....	53
C.6. Tehnologiile.....	53
C.7. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz).....	55
5.6. CONSTRUCȚII ANEXE	56
5.6.1. Specificul local.....	56
5.6.2. Recomandări.....	56
5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE	57
5.7.1. Specificul local.....	57
Spațiile de trecere/spațiile exterioare.....	57
Scările exterioare.....	57
Pavimente și amenajări exterioare.....	57
Vegetația.....	57
Împrejuririle.....	57
5.7.2. Recomandări.....	58
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) dispuse în sistem pavilionar	59
Spațiile de trecere/spațiile exterioare.....	59
Scările exterioare.....	59
Pavimentele exterioare.....	59
Vegetația.....	59
Împrejuririle.....	59
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.....	59
Echiparea edilitară.....	59
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum	60
Spațiile de trecere/spațiile exterioare.....	60
Scările exterioare.....	60
Pavimentele exterioare.....	60
Vegetația.....	60
Împrejuririle.....	60
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.....	60
Echiparea edilitară.....	60
5.8. PORȚILE	61
6. SPAȚIUL PUBLIC	62
6.1. Specificul local.....	62
6.2. Recomandări.....	62
7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ	65
7.1. Recomandări.....	65
7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la foc).....	66
7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare).....	66
ANEXE	70
Anexa 1: Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurate stradale).....	70
Anexa 2: Glosar de termeni.....	70
Anexa 3: Legislație.....	72
CREDIT IMAGINI	73
BIBLIOGRAFIE	73

1. ZONA

1.1. Delimitarea geografică a zonelor după unități administrativ-teritoriale

Câmpia Transilvaniei se întinde pe o suprafață de cca 6 000 km² în centrul Transilvaniei și acoperă parțial suprafața județelor: Alba, Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș.

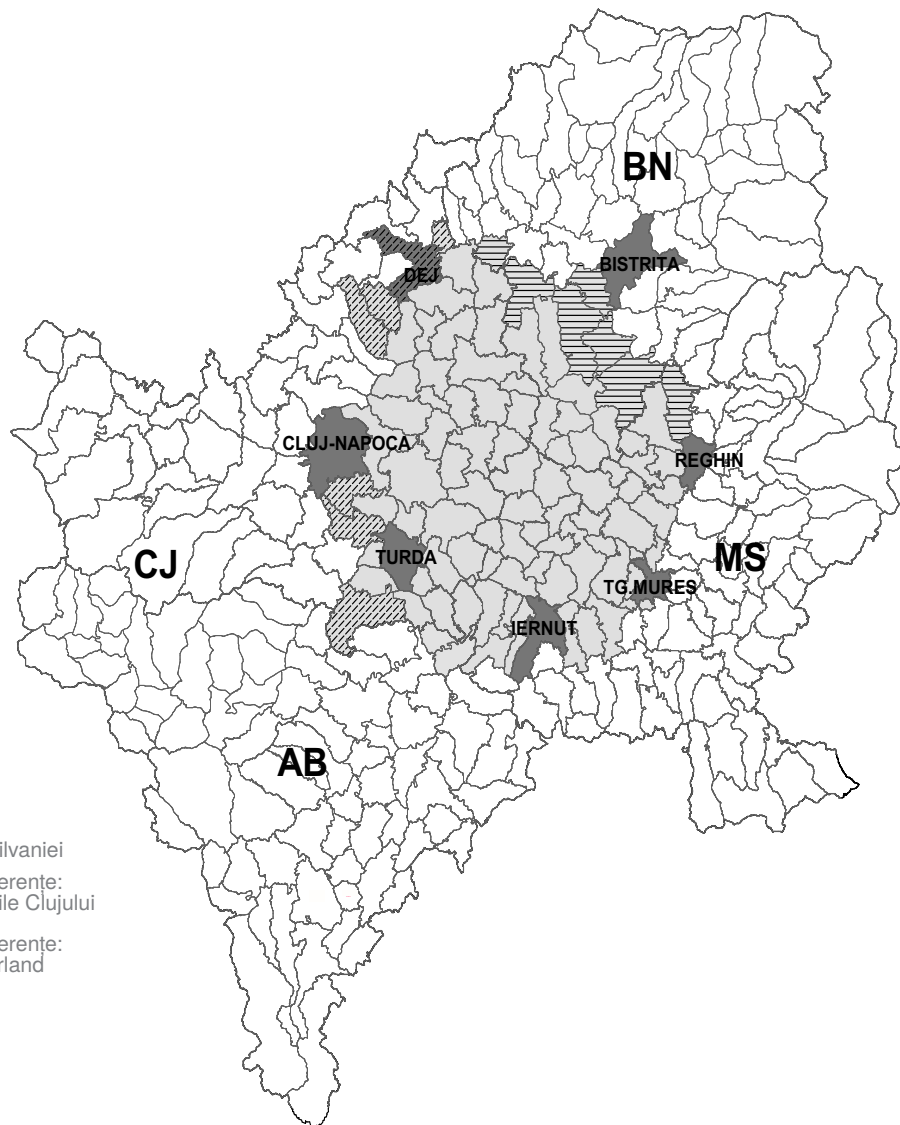
Ghidul se aplică în toate satele de pe teritoriul administrativ al următoarelor localități:

Județul Alba: **comuna Lunca Mureșului (Székelykocsárd, Kahlenberg)**, satul Gura Arieșului (Vajdaszeg), **comuna Noșlac (Marosnagylak, Großhaus)**, satele Găbud (Gábud), Stâna de Mureș (Marossúcs), *Copand (Maroskáptalan), Copand (Maroskoppánd)*.

Județul Bistrița-Năsăud: **comuna Branistea (Arpástó)**, satele Cireșoia (Magyardécs), Măluț (Omlásalja), **com. Budești (Budatelke)**, satele Țagșoru (Kiscég, Klein-Zegendorf), Țagu (Nagycég, Groß-Zegendorf), Budești-Fănațe (Szénásbudatelke), **com. Chiochiș (Kékes)**, satele Țentea (Cente), Apatiu (Dellőapáti), Manic (Mányik), Bozieș (Magyarborzás), Strugureni (Mezőveresegeháza, Rothkirchen), Jimbor (Szászsombor, Sommer), Buza-Cătun (Buzafogadók), Sânnicoară (Aranyszszentmiklós), **com. Mărișelu (Sajónagyfalu, Großdorf)**, satele Nețeni (Nec), Jeica (Zselyk, Schelken), **com. Matei (Szentmáté, Mathesdorf)**, satele Moruț (Aranyszszentmiklós, Moritzdorf), Bidu (Bödön, Bedendorf), Corvinești (Kékesújfalú, Niederneudorf), Enciu (Szászençs, Entsch), Fântânele (Szász-Ujós), **com. Miceștii de Câmpie (Mezőkecsed)**, satele Fântânița (Mezőköbölkút), Visuia (Mezőviszolya), **com. Mlaș (Nagynyulas, Hasendorf)**, satele Comlod (Komlód, Komeloden), După Deal (Hegymögött), Ghemeș (Gémestanya), Hirean (Hirántanya), Oroșfaia (Oroszfája), **com. Nușeni (Apanagyfalu, Grossendorf)**, satele Malin (Almásmalom), Feleac (Fellak, Falk), Rusu de Sus (Felsőoroszfalu), Dumbrava (Nyírmézötanya), Vița (Vice), **com. Reteag (Retteg, Retteneck)**, satul Bața (Baca), **com. Sânmihaiu de Câmpie (Mezőszentmihály)**, satele Sălcuta (Fűzkút), La Curte (Köbölkútitanják), Zoreni (Lompérd), Brăteni (Mezőbarátfalva), Stupini (Mezősolymos),

com. Șieu-Măgheruș (Sajómagyarós, Ungersdorf), satele Arcalia (Árokajla, Kallesdorf), Chintelnic (Kentelke), Crainimăt (Királynémeti, Bayerdorf), Podirei (Pogyerej), Sărățel (Szeretfalva, Reussen), Valea Măgherușului (Sajómagyarósi völgy), **com. Rusu de Jos (Alsóoroszfalu)**, satul Coldău (Várkudu), **com. Țaga (Cege)**, satele Năsal (Noszoly), Sântioana (Vasasszentiván), Sântejude (Vasasszentegyed), Sântejude-Vale (Vasasszentegyedivölgy), **com. Teaca (Teke, Tekendorf)**, satele Archiud (Mezőerked, Arkeden), Budurleni (Budurló).

Județul Cluj: **comuna Aiton (Ajton, Eiten)**, satul Rediu (Ród), **com. Aluniș (Kecsed, Pergelinsdorf)**, satele Corneni (Sziikerék), Ghirolt (Girolt), Pruneni (Kecsedszilvás), Vale (Bánffyótfalu), **com. Apahida (Apahida, Bruckendorf)**, satele Bodrog (Bodrog), Câmpenești (Telekfarka), Corpadea (Kolozsokpad), Dezmir (Dezmér), Pata (Kolozsapata), Sânnicoară (Szamoszentmiklós), **com. Bonțida (Bonchida, Bonisbruck)**, satele Coasta (Gyulatelke), Râscruci (Válaszút), Tăușeni (Marokháza), **com. Buza (Buza, Besotten)**, satul Rotunda (Buzapuszta), **com. Căianu (Magyarkályán)**, satele Bărâi (Báré), Căianu-Vamă (Kályánivám), Căianu Mic (Kiskályán), Văleni (Lárgatanya), Vaida-Cămăraș (Vajdakamaras), **com. Călărași (Harasztos, Wahldorf)**, Bogata (Bogátpuszta), Călărași-Gară (Harasztosi vasúttelep), **com. Cămărașu (Pusztakamarás)**, satele Sâmboleni (Mezőszombattelke), Năoiu (Novoly), **com. Cătina (Katona)**, satele Copru (Kapor), Hagău (Hágótanya), Hodaie, Feldioara (Melegföldvár), Valea Caldă (Melegvölgyitanya), **com. Ceanu Mare (Mezőcsán)**, satele Andici (Andics), Boian (Mezőbő), Bolduț (Boldoc), Ciurgău (Csurgó), Dosu Napului (Oláhtóhát), Fănațe (Csániszénafű), Stărcu (Csóka), Strucut (Sztinkutdűlő), Hodăi-Boian (Mezőbőifogadó), Iacobeni (Mezőszentjakab, Jakobsdorf), Morțești (Morcest), Valea lui Cati (Sárospatakűlő), **com. Cojocna (Kolozs, Salzgrub)**, satele Boj-Cătun (Bósi-Alagút), Boju (Kolozsobós), Cara (Kolozsokara), Huci (Cserealja), Iuriu de Câmpie (Mezőőr), Moriști (Hurubák), Straja (Szávatanya), **com. Cuzdrioara (Kozárvár)**, satele

Legenda

- Câmpia Transilvaniei
- Zone cu interferențe: C. T. + Dealurile Clujului
- Zone cu interferențe: C. T. + Năsăud

Valea Gârboului (Gorbóvölgye), Mânăstirel (Kismonostorszeg), **com. Dej (Dés, Deesch)**, satele Ocna Dejului (Désakna), Șomcutu Mic (Kissomkút), Pincic (Oláhpéntek), **com. Fekete (Erdőfelek)**, satele Vâlcele (Bányabükk), *Gheorghieni (Györgyfalva)*, Casele Micești (Kaszoly), Sărădiș (Seregélyes), **com. Frata (Magyarfráta)**, satele Berchieșu (Berkenyes), Oaș (Vassvölgye), Olariu (Olár), Pădurea Iacobeni (Szentjakabierdő), Poiana Frății (Bethlentanya), Răzoare (Rozor), Soporu de Câmpie (Mezőszopor), **com. Fizeșu Gherlii-Ordongőfűzes**, satele Bonț (Boncnyíres), Nicula (Füzesmikola), Săcălaia (Kisszék), **com. Geaca (Gyeka)**, satele Lacu (Feketelak), Legii (Légen), Puini (Kispulyon), Sucutard (Vasasszentgothárd), **com. Gherla (Szamosújvár, Neuschloss)**, satele Băita (Kérő), Hășdate (Szamoshesdát), Silivaș (Vízszilvás), **com. Iclod (Nagyiklód)**, satele Fundătura (Szamosjenő), Iclozel (Kisiklód), Livada (Dengeleg), **com. Jucu (Zsuk)**, satele Gădălin (Köteland), Jucu de Mijloc (Nemeszsuk), *Vișea (Visa)*, Juc-Herghelie (Zsukiménés), **com. Luna (Aranyoslóna, Lohne)**, satele Luncani (Aranyosgerend, Neusatz), Gligorești (Sósszentmárton), **com. Mica-Mikeháza**, satele Nireș (Szásznyíres), Mânăstirea (Szentbenedek), Sânmărghita (Szentmargita), **com. Mociu (Mócs)**, Roșieni (Bárányvölgy), Boteni (Botháza), Falca (Falka), *Chesău (Mezőkeszű)*, Crișeni (Tótháza), Ghirișu Român (Mezőgyéres), Turmași (Tormásdűlő), Zoreni de Vale, **com. Moldovenesti (Várfalva, Burgdorf)**, satele *Bădeni (Bágyon, Bogendorf)*, Pietroasa (Csegez, Reichenstein), *Stejeriș (Kercsed, Kertschedt)*, *Plăiești (Kövend)*, Podeni (Székelyhidás), **com. Mihai Viteazu (Szentmihály)**, satele Cheia (Mészkö), Cornești (Sinfalva), **com. Pălatca (Magyarpalatka, Pallotken)**, satele Băgaci (Kisbogács), Petea (Magyarpete), Sava (Mezőszava), Mureșeni de Câmpie (Omboztelke), **com. Ploscoș (Palackos)**, satele Lobodaș (Labodás), Valea Florilor (Virágosvölgy), **com. Sândulești (Szind)**, satul Copăceni (Koppánd), **com. Sânmartin (Szépkényerűszentmárton)**, satele Ceaba (Bálványoscsaba), Sâmbioieni (Erdőszombattelke), Târgușor (Kékesvásárhely), Diviciorii

Mici (Kisdevecser), Cutca (Kötke), Măhal (Mohaly), Diviciorii Mari (Nagydevecser), **com. Suatu (Magyarszovat)**, Aruncuta (Aranykút), *Dâmburile (Dombokfalva)*, **com. Sic (Szék, Secken)**, **com. Tiocu de Jos (Magyarszarvaskend)**, satele Bârlea (Onok), Igritia (Kisigrice), Lujerdiu (Lózsárd), Morău (Móró), Stoiana (Eszmény), Tiocu de Sus (Felsőtők), Tiolțiu (Tötör), **com. Trittenii de Jos (Alsódetrethem)**, satele *Trittenii-Colonie (Detrethemtelep)*, Clapa (Szentkirályi tanya), Pădureni (Mezőkók), Trittenii de Sus (Felsődetrethem), Trittenii-Hotar (Irisorai tanyák), **com. Tureni (Tordatúr)**, satele Comsești (Komjászeg), Micești (Mikes), Ceanu Mic (Pusztacsán), Mărtinești (Pusztaszentmárton), **com. Ungurás (Bálványosváralfa, Schlosswall)**, satele Batin (Bátany, Battendorf), Daroț (Daróc), Sicfa (Székfa), Valea Ungurașului (Csabaujfalu), **com. Vișoara (Aranyosegerbegy, Erlenmarkt)**, satul Urca (Mezőörke).

Județul Mureș: **comuna Ațintiș (Cintos, Zinzendorf)**, satele Botez (Batizháza), *Cecălaca (Csekelaka)*, *Istihaza (Istvánháza)*, Săniaba (Marosszentjakab), **com. Băla (Bala)**, satul Ercea (Nagyercse, Groß-Ertschen), **com. Band (Mezőbánd, Bandorf)**, satele Drăculea (Bandulu), Drekulyatelep), Fănațe (Fekete), *Negrenii de Câmpie (Feketelak)*, Valea Rece (Hidegvölgy), Iștan-Tău (Istentó), Mărășești (Marosésd), Petea (Mezőpete), Valea Mare (Nagyvölgy), Țiptelnic (Száltelek), Oroiu (Székelyuraly), **com. Batoș (Bátos, Botsch)**, satele Dextrad (Dextrád, Deutsch-Zepling), Gorenii (Dextradszeplak, Ungarisch Zepling), Uila (Vajola, Weilau), **com. Bogata (Marosbogát)**, satul Ranta (Ránta), **com. Breaza (Beresztelke, Bretzdorf)**, satele Filpișu Mic (Kisfűlpös), Filpișu Mare (Magyarfűlpös, Ungarisch-Phelps Dorf), **com. Ceuășu de Câmpie (Mezőcsávás, Grubendorf)**, satele *Porumbeni (Galambod)*, Bozed (Bazéd), *Câmpenița (Mezőfele)*, *Culpiu (Mezőkölpeny)*, Hergheia (Mezőménés), Voiniceni (Mezőszabad), Săbed (Szabéd), **com. Chețani (Maroskece, Ketzenbrück)**, satele Coasta Grindului (Berekszéle), Grindenii (Gerendkeresztúr), *Giurgiș (Györgyed)*, Hădărenii (Hadrév), Cordoș (Kardos), Linț (Lincitanyák), **com. Cozma (Kozma)**, satele

Fănațele Socolului (Szénaszokol), Valea Ungurului (Magyarmezőtanya), Socolu de Câmpie (Mezőszokol), Valea Sasului (Szászvölgye), **com. Craiești (Mezőkirályfalva)**, satele Lefaia (Lefája), Milășel (Kisnyulas), Nima Milășelului (Kisnyulasi Néma), **com. Criștești (Maroskeresztúr, Kreuz)**, satul Vălureni (Székelykakasd), **com. Cuci (Kutyfalva, Quellendorf)**, satele Dătășeni (Marosdátos), Orosia (Marosoroszi), Petrilaca (Oláhpéterlaka), com. Fărăgău (Fărăgău, Hölzeldorf), satele Fănațe (Fönácé), *Onuca (Unoka)*, Poarta (Körtékapu), Tonciu (Tancs), **com. Grebenișu de Câmpie (Mezőgerébenes, Gerbesch)**, satele Leorința (Lőrinci), Valea Sânpetruului (Szentpéterivölgy), **com. Glodeni (Marossárpatak, Scharpendorf)**, satele Moiša (Mezőmajos), *Păcureni (Pókakeresztúr)*, Merișor (Pusztalmás, Apfeldorf), **com. Iclănzel (Kisikland)**, satele Căpușu de Câmpie (Mezőkapus), Chisăliță (Tyiszelica), După Deal (Völgyön-túl), Fănațe (Szénafű), Fănațele Căpușului (Úriszénafű), Ghidășteu (Gidástó), Iceland Mare (Nagyikland), Mădărășeni (Hirtopa), Tăblășeni (Lekenceiforduló), Valea Iclandului (Iklándivölgy), **com. Iernut (Radnót, Radnuten)**, satele Cipău (Maroscsapó, Tschappen), Deag (Marosdég), Lechinta (Maroslekenca, Lechnitz), Oarba de Mureș (Marosorbó), Porumbac (Porumbaktanya), Racameț (Józseftanya), Sălcud (Szélkút), Sfântu Gheorghe (Csapószentgyörgy), **com. Luduș (Marosludas, Ludasch)**, satele *Avrămești (Eckentelep)*, Cioarga (Csorga), *Ciurgău (Csurgo)*, *Fundătura (Mezőalbisitelep)*, Gheja (Marosgeze), *Roșiori (Andrássytelep)*, **com. Lunca (Tekeújfalu, Trassten)**, satele Băița (Mezőbanyica, Ginsdorf), Frunzeni (Mezőharasztos, Mausdorf), Sântu (Mezőszentandrás, Sankt-Andreas), Logig (Szászludvég, Ludwigsdorf), **com. Mădăraș (Mezőmadaras)**, satul *Fănațele Mădărașului (Szénáság)*, **com. Miheșu de Câmpie (Mezőméhes, Bienendorf)**, satele Cîrhașău (Cserhágó), Groapa Rădăii, Bujor (Kendeffytanya), Șăulița (Kissályi), Mogoiaia, Răzoare (Mezővelkér), Ștefanca, **com. Ogra (Marosugra, Ugern)**, satele Dileu Vechi (Oláhdellő), Giuluș (Gyulas), Lăscud (Lackod), Vaideiu (Mezőújfalu),

com. Pănet (Mezőpanit), satele *Sântioana de Mureș (Csittszentiván, Johannisdorf)*, *Hărtău (Harcó)*, *Berghia (Mezőbergenye, Bergendorf)*, *Ciueș (Székelykövesd)*, **com. Papiu Ilariei (Mezőboden)**, satele Dobra (Dobratanya), *Merișoru (Bugusalja)*, *Ursoaia (Urszafatelep)*, **com. Pogăceaua (Mezőpagocsa)**, satele Bologaia (Balogéja), Ciulea (Csulja), Deleni (Ókróstó), Pârău Crucii, Scurta, Sicele, Valea Sânpetruului, Văleni, **com. Răciu (Mezőrűcs)**, satele Cotorinau, Curețe, Valea Sânmartinului (Forrásészka), Hagău (Hágó), Pârău Crucii (Keresztptak), Leniș (Lenes), Sânmărtinu de Câmpie (Mezőszentmárton), Coasta Mare (Nagyoldal), Ulieș (Nagyölyves), Obârșie, Valea Ulieșului (Ölyvesptak), Nima Răciului (Rücsinéma), Valea Seacă (Szárzptak), com. Sâncraiu de Mureș (Marosszentkirály), satul Nazna (Náznánfalva), **com. Sânger (Mezőszengel, Sentengel)**, satele Bărza (Borza), Cipăieni (Keménytelke), Dalu (Fodorkút), Pripoare (Pripora), Vălișoara (Sárkíhid), Vălișoara (Sárkíhid), Zăpodea (Zapodia), **com. Sânpaul (Kerelőszentpál)**, satele Chirilue (Kerelő, LauBen), *Dileu Nou (Magyardellő)*, Sânmărghita (Mezőszentmargita), *Valea Izvoarelor (Búzásbesenyő)*, **com. Sânpetru de Câmpie (Uzdiszentpéter, Petersdorf)**, satele Bărlibaș (Barlabás), Dâmbu (Meződomb, Hügeldorf), Satu Nou (Strinatanya), Sângeorgiu de Câmpie (Uzdiszentgyörgy, Sankt Górgen), Tuson, **com. Sârmașu (Nagysármás, Sarmen)**, satele Balda (Báld, Balden), Sărmășel-Gară (Bánffytanya), Vișinelu (Csehtelke, Böhmhausen), Sărmășel (Kissármás), Larga (Lárga), *Moruț (Marocháza)*, Titiana (Titiana), **com. Sincal (Mezősámsond)**, satele Sincal-Fănațe (Edeságtelek), Pusta (Feketepusztá), Lechinioara (Kislekenca), **com. Tăureni (Mezőtőhát)**, satele Fănațe (Kincstáribirtok), Moara de Jos (Csontostanya), **com. Ungheni (Nyárádtó, Nyaradflub)**, satele Cerghizel (Kiscserged), Cerghid (Nagycserved), Morești (Malomfalva, Mühlfendorf), Reccea (Recsa), Săușă (Székelysósptak), Vidrasău (Vidrátszeg), **com. Valea Largă (Mezőceked)**, satele Valea Frăției (Frățiaiptak), Grădini, Mălăești, Poduri, Valea Urieșului (Uries), Valea Glodului, Valea Pădurii, Valea Șurii, **com. Voivodeni**

(*Vajdaszentivány, Johannesdorf*), satul Toldal (Toldalag), **com. Zau de Câmpie (Mezőzáh)**, satele Ciretea (Bábod), Malea (Boriskadűlő), Botei (Botadűlő), Bujor-Hodaie (Boszortanya), Bărboși (Mezőszakál), Tău (Mezőszélen), Ștefăneaca, Gaura Sângerului (Szengyelisuvadás).

1.2. Precizarea caracteristicilor zonei

Caracteristici geografice și climatice

Câmpia Transilvaniei se întinde pe o suprafață de cca 6 000 km² în centrul Transilvaniei și acoperă parțial suprafața județelor: Alba, Bistrița-Năsăud, Cluj și Mureș. Este una dintre cele mai întinse și mai puțin studiate zone etnografice. Denumirea de Mezőség (Câmpie) este relativ nouă, folosită din secolul al XIX-lea. Este o zonă deluroasă (înălțimea dealurilor rar depășește 600 m), mărginită de râurile Someșul Mic (la vest), Someșul Mare (la nord), Șieu (la nord-est) și Mureș (la sud-vest și sud). Se situează între Podișul Someșan (la nord) și Podișul Târnavelor (la sud). Văile depresiunii sunt trasate doar de câteva pârăie, însă sunt numeroase iazuri, care s-au format în urma sistematizării, în secolele XIX și XX, a terenului mlăștinos.

Clima este tipică pentru zonele deluroase, cu vânt dominant vestic și ploaie (temperatura medie anuală este de 8–10°C).

Este o zonă destul de golașă, cu sol argilos, din cauza cărui sunt frecvente surpările de teren. Cu două secole în urmă, acest fenomen era stopat de păduri întinse care, treptat, au fost tăiate ca material de construcție și pentru a face loc culturilor agricole. Depozitele de sare au fost o comoră a zonei: de pildă, datorită lor s-a dezvoltat satul Sic și a fost ridicat la rangul de oraș. Celelalte așezări sunt sate relativ mici; orașele mari (Dej, Bistrița, Târgu Mureș și Turda) se află la periferia zonei.

O singură cale ferată traversează Câmpia; drumurile publice sunt prea puțin întreținute. Majoritatea satelor sunt legate de drumuri neasfaltate.

Caracteristici demografice și etnografice

Conform recensământului din 1941, din totalitatea celor 250 de sate, 47 erau maghiare, 11 săsești, restul, românești. Șașii au dispărut în totalitate (majoritatea lor au locuit în satele din jurul Bistriței), ungarimea se grupează în jurul orașelor Târgu Mureș și Reghin. Populația rromă a crescut. Conform recensământului din 2011, populația rurală a zonei era formată din 248 514 de locuitori, din care 71 % români, 23 % maghiari și 6 % rromi.

Cercetările etnografice au debutat târziu, după anul 1930, zona fiind greu accesibilă și mai puțin spectaculoasă decât Țara Călatei sau Secuimea. Sic a devenit una dintre cele mai cercetate comune din toate punctele de vedere: dans, cântec, port, meșteșuguri. Studiile legate de moștenirea arhitecturală, în general, sunt extrem de puține. Tradițiile românești și cele maghiare diferă sub toate aspectele.

Apartenența religioasă este variată: găsim ortodocși, greco-catolici, romano-catolici, reformați, unitarieni, evanghelici și baptiști.

Ramuri economice și meșteșugărești

Locuitorii se ocupă în special cu creșterea animalelor și cu agricultura. Turismul este foarte slab promovat, excepție făcând rezervațiile din preajma comunei Sic și lacurile sărate.

Teritoriul se definește printr-un grad de sărăcie ridicat.

Industria s-a dezvoltat în principal pe baza resurselor de gaz metan și sare. Parcuri industriale se află la Jucu (jud. Cluj) și Ungheni (jud. Mureș).

Ocupații principale:

- **Agricultura:** practică în toate localitățile din zonă la nivel de subzistență sau la scară mare.

- **Pomicultura:** are o veche tradiție în zonă, în special în partea de nord, unde pomii au găsit condiții bune de dezvoltare. Fructele au constituit o sursă suplimentară de venituri, prin vânzarea rachiului, și au avut un rol important în alimentația tradițională.

- **Creșterea animalelor:** se practică uniform pe tot teritoriul zonei: aproape în fiecare gospodărie există bovine (mai ales bivoli), ovine, porcine, cabaline și păsări.

- **Apicultura:** se practică în anumite zone, datorită bogăției florei melifere. Mierea a fost folosită în alimentație până la fabricarea zahărului din sfeclă, ceara a servit secole de-a rândul la iluminat; produsele apicole au fost întrebuințate în medicina populară.

- **Prelucrarea stufului:** este una dintre ocupațiile cu tradiție: o parte a caselor din această zonă au fost acoperite cu înveliș de paie sau stuf; în Sic există o rezervație întinsă de stufăriș.

Meșteșuguri țărănești:

- **prelucrarea lemnului:** bisericile și clopotnițele din zonă au fost construite fie din grinzii, fie cu structură de lemn, cu umpluturi din împletituri de nuiele și pământ;

- **pictură pe lemn:** tavane casetate, strane, masa Domnului, cutiile de orgă din bisericile protestante;

- **pictură murală** (în biserică);

- **olărit, ceramică;**

- **țesături și port popular:** toate hainele purtate în mediul rural au fost confecționate local. Cu excepția comunei Sic, în zonă portul este simplu, se evită culorile stridente, decorațiile și broderiile. Portul românilor și cel al maghiarilor diferă. Materiile prime sunt pielea, stofa, țesătura.

- **muzicanți și lăutari maghiari:** în Sic, Pălata, Fizeșu Gherlii, Unguraș,

Sănmartin, Vișea, Lacu, Fântânița, Vaida-Cămăraș, Cămărașu, Suatu, Cojocna, Vișoara, Râscruci, Bonțida și opt sate de pe Sieu. **Lăutari români:** în Vișoara, Urca, Triteni, Boian, Ceanu Mare, Iacobeni, Frata, Bercheșu, Mociu, Chesău și Cămărașu.

Materialele de construcție

Principalul material de construcție este lemnul de stejar, dar structura este din cadre de lemn așezate pe tălpi. Spațiul dintre cadre se umplea cu împletitură și lipitură sau vălătuci. Argila și noroiul se folosesc în toate formele posibile (chirpici, cob, paiantă etc.) Pereții din grinzii aproape că nu sunt. Piatra de carieră este foarte rară: în zonă se folosește piatra de râu.

După 1900, începe să se utilizeze și cărămida, atât pentru fundație, cât și pentru ziduri, coloane și arcade. Invelitoarea era din paie, stuf, țigla, rareori din șită. În ultima vreme, a sporit ponderea de case de cărămidă și cadre de beton cu acoperiș din țigla ceramică sau tablă.

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1. Peisajul rural

Satele în Câmpia Transilvaniei sunt așezate în văile dintre dealuri și sunt înconjurată de fânețe și terenuri agricole cu grajduri și fânare. Clădirile agricole se află în afara satului, iar în vatra satului găsim clădirile publice: biserica, primăria, școala, căminul cultural. Cimitirul se află fie în grădina bisericii (țintirim), fie la marginea satului. Casele stau grupate sau înșiruite de-a lungul străzilor relativ înguste, oferind o imagine relativ compactă. Împrejmuirile, băncile, fântânile, construcțiile gospodărești și vegetația tipică (pomi fructiferi, tufișuri) colorează imaginea de ansamblu a localității.

2.2. Tipologii de sate

Câmpia Transilvaniei se caracterizează prin existența unor așezări rurale de mărime medie (niciun sat nu are peste 3 000 de locuitori).

Chiar dacă este o zonă geografică întinsă, nu se regăsesc toate tipurile de sate. Cel mai rar întâlnite sunt **așezările lineare** (cu o singură stradă sau cel mult o uliță secundară sau cu cărări ce duc spre ogoare, cum e Nețeni).

Nețeni

Nu se întâlnesc **așezări lineare cu vatră marcată** (de biserică sau de alte clădiri publice). La fel, sunt rare **așezările de pe văile cursurilor de apă** (de exemplu, Bungard), **așezările de la răscruce de drumuri** (Dedrad) și **așezările preconceptuate** (Triteni-Colonie).

Bungard

Dedrad

Triteni-Colonie

Majoritatea satelor sunt **așezări adunate cu mai multe străzi** (Buza).

Buza

Această tipologie este adaptată morfologiei terenului și se caracterizează printr-o tramă stradală aleatorie, cu străzi înfundate și porțiuni libere de construcții.

În mod surprinzător, găsim și câteva *sate risipite*, unde zonele construite alternează cu ogoarele (de exemplu, Cătina, Răciu, Sânmărtinu de Câmpie și Ulieș).

O categorie aparte o reprezintă *cătunele izolate*, care au devenit cu încetul așezări populate permanent (de exemplu, așezările din preajma Cătinei). Dărușeniul de astăzi s-a dezvoltat dintr-un astfel de cătun.

Cătina

2.3. Lotizarea

Lotul sau parcela este unitatea de bază a așezării pe care se desfășoară gospodăria, cu casa de locuit și anexele specifice. Forma ei determină modul de așezare și grupare a acestor clădiri, dar și tipologia casei de locuit (parcelele înguste și lungi au determinat înșiruirea încăperilor linear).

În Câmpia Transilvaniei, lotul poate fi:

- neregulat
- compact (cu o formă geometrică simplă: pătrat, trapezoidal)
- dreptunghiular
- alungit (de tip curea)

Cel din urmă este tipul cel mai răspândit în zonă. Este atât de îngust, încât construcțiile sunt amplasate în șir, una în spatele celeilalte.

2.4. Amplasarea pe lot și sistemul constructiv

De obicei, parcela se împarte în două: curtea (ograda) și grădina, dimensiunea celei din urmă variind în funcție de dimensiunea parcelei. Prezentul ghid tratează doar dispunerea casei și a acareturilor în curte, nu și grădina din spate.

Parcelatele neregulate nu sunt caracteristice zonei. Le întâlnim doar în cazul cătunelor. Amplasarea construcțiilor pare aleatorie, dar, din punct de vedere funcțional, nicidecum nu este așa!

Forma mai răspândită este cea lungă și îngustă, pe care construcțiile majore sunt dispuse în șir, pe o singură latură, pe latura opusă poziționându-se doar anexele minore (găbănaș, șopron, cotet).

În cazul parcelelor mai late, construcțiile majore sunt dispuse pe două rânduri, de o parte și de alta a curții. Tipul de lot cu șura dispusă perpendicular pe axa lungă a lotului, delimitând curtea de grădină, este relativ rar.

Organizarea tipică pentru Câmpia Transilvaniei a fost gospodăria cu curte dublă, caracteristică zonelor în care se creșteau preponderent cornute mari, care iernau, în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, sub cerul liber în *ocolul* (curtea) destinat lor.

Casa cu o încăpere nu este reprezentativă din punct de vedere statistic în zonă, deși este atestată de arheologi pentru perioada medievală timpurie. Pe teren, planul tradițional cel mai frecvent în zonă în secolele XVIII – XX a fost cel cu două încăperi, care a evoluat apoi în planul cu trei încăperi. Accesul în casă se face, de obicei, prin a doua încăpere.

Există case cu o singură încăpere, dar în aceste cazuri se presupune că fie erau inițial două încăperi, din care una a fost demolată, fie bucătăria de vară, camera cuptorului sau grănarul au fost folosite ca locuințe temporare (de exemplu, în cazul incendierii locuinței).

Exemplu din satul Vaida-Cămăraș

În casele monocelulare din secolul al XVIII-lea din zonă, vatra de gătit era în casă, iar corpul cuptorului de copt era în exteriorul casei, protejat de un acoperiș. Corpul cuptorului a fost adăpostit apoi în tindă/bridvor (*pitvar* în maghiară), o nouă încăpere, alipită primei, în timp ce în casă a apărut un aparat de gătit și încălzit simplu, de dimensiuni reduse. Mai târziu, a apărut cămara, a treia încăpere a casei, transformată apoi (prin lărgire) în a doua cameră de locuit, moment în care prima cameră (dinspre stradă) devine camera curată, folosită pentru oaspeți sau pentru a demonstra averea familiei (aici erau expuse piesele de mobilier valoroase, țesăturile, broderiile, așternuturile și vesela). În foarte multe locuri, această tradiție se mai păstrează.

Prezentul ghid încurajează folosirea tuturor încăperilor pentru nevoile familiei. Camera curată poate fi păstrată în forma ei, dar folosită în același timp pe post de living/sufragerie.

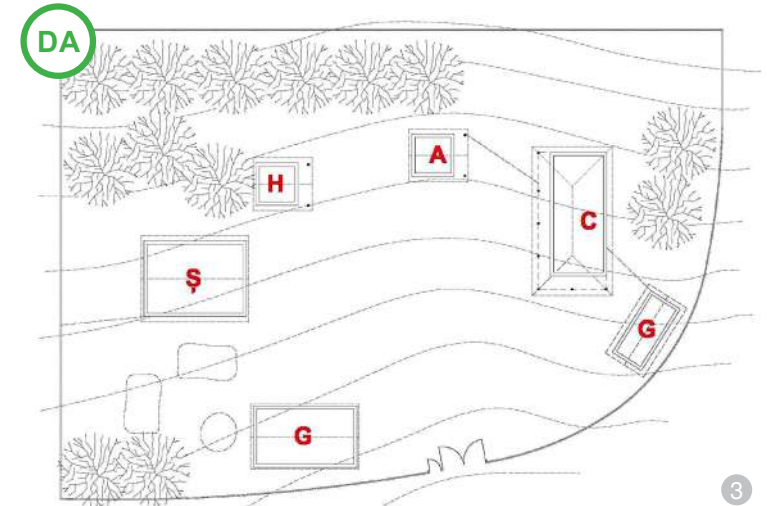
Spațiul de trecere dintre interior și exterior, la nivelul casei, la început era format dintr-o simplă platformă de piatră și pământ, fără stâlp (podmol) care înconjura casa. Mai târziu, primește stâlpi ornamentați și balustradă, formându-se astfel târnațul (veranda, prispa). Târnațul protejează casa fie dinspre curte, de-a lungul laturii lungi, fie în formă de „L” (și spre stradă) sau „U”. În dreptul accesului, se formează o zonă evazată cu trepte, numită foisor. De la mijlocul secolului al XX-lea târnațul adesea se încheie cu geam (geamlăc). Este o soluție acceptată, care poate fi valorificată pentru intervențiile contemporane.

Pentru casele cu un singur nivel, se poate păstra planimetria originală, dar e posibilă extinderea în partea din spate cu încă o încăpere sau cu anexe (de exemplu, bucătărie, baie, cămară) sau, prin includerea unei scări interioare, se poate opta pentru mansardarea podului. Pentru casele cu două niveluri (subsol/demisol +

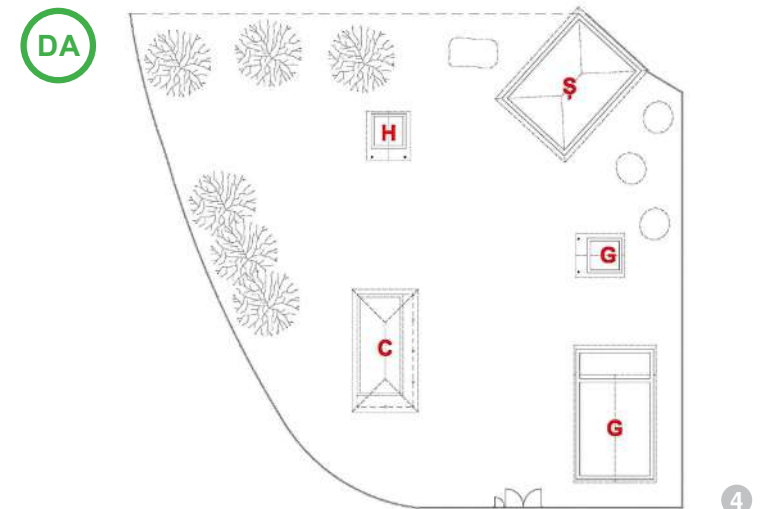
parter sau parter + etaj), la fel, se recomandă realizarea unei scări interioare, pentru a include toate încăperile în circuitul funcțional al casei.

În cazuri deosebite, când casa este foarte valoroasă sub aspectul ei tradițional, locuința se poate amenaja într-una din anexele spațioase (de exemplu, în șopru).

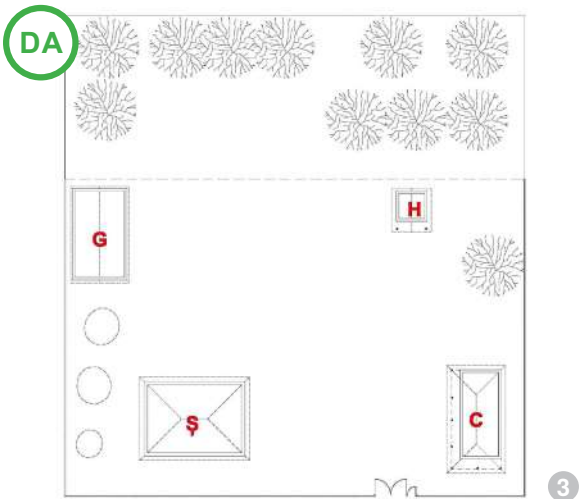
Tipologia planimetrică a gospodăriei

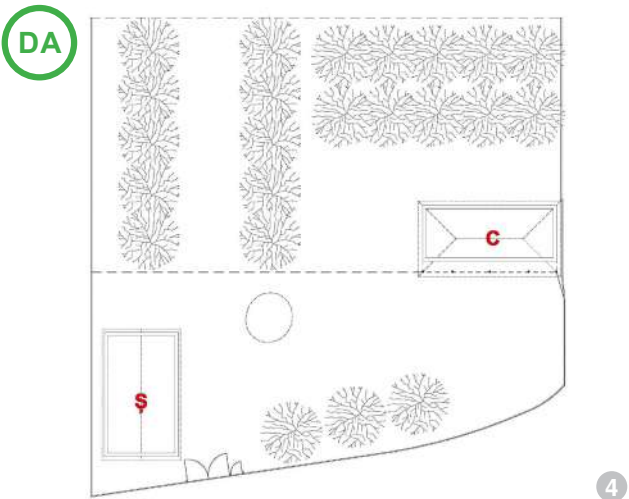
Amplasarea construcțiilor pe lot neregulat (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

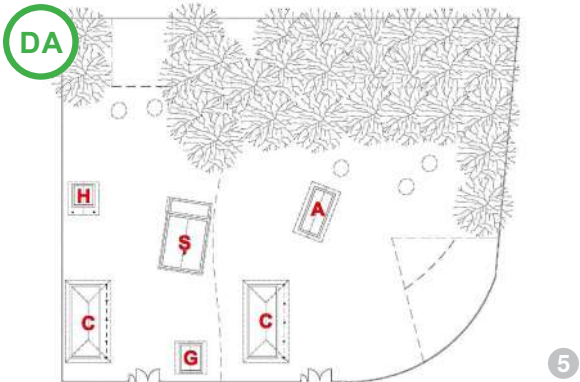
Amplasarea construcțiilor pe lot de colț (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

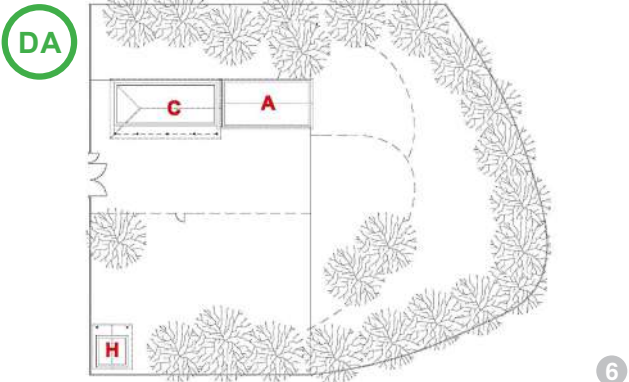
Amplasarea construcțiilor pe lot pătrat (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

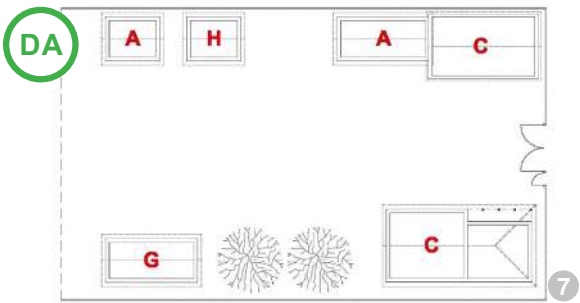
Amplasarea construcțiilor pe lot compact (cu două ogrăzi) (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

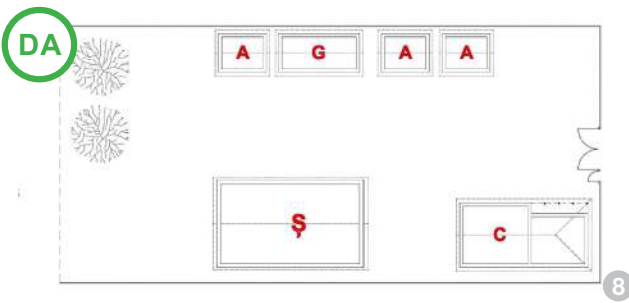
Amplasarea construcțiilor pe lot neregulat (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

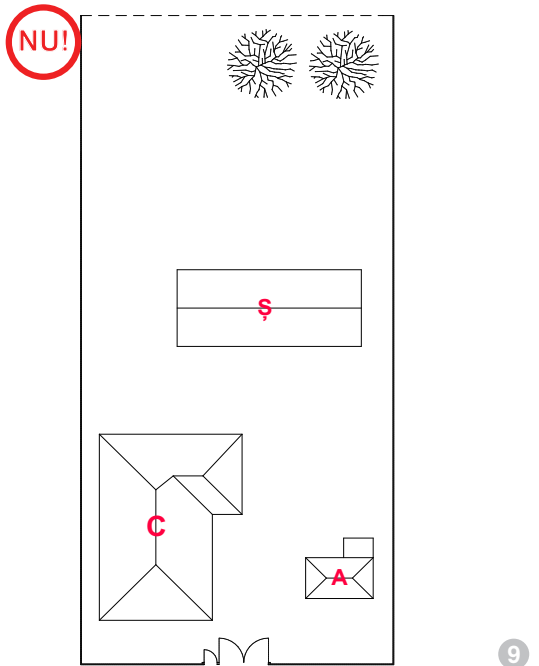
Amplasarea construcțiilor pe lot neregulat (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

Amplasarea construcțiilor pe lot dreptunghiular (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

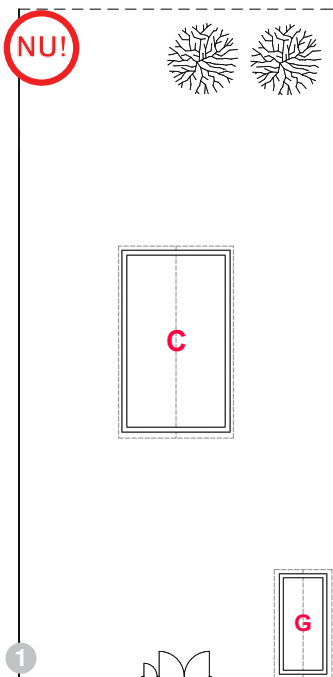
Amplasarea construcțiilor pe lot dreptunghiular (C: casă de locuit, Ș: șură, G: grajd, H: hambar/găbănaș, A: alte anexe)

Gospodărie modernă cu „casă-tip” (C: casă de locuit, A: alte anexe, Ș: șură)

Gospodăria modernă a apărut în a doua jumătate a secolului al XX-lea, odată cu regimul comunist. Modificări apar doar la nivelul casei, a cărei formă se schimbă (ea nu blochează accesul la curtea din spate, fiind așezată pe parcelă la fel ca o casă tradițională), în timp ce anexele gospodărești rămân nealterate, atât ca formă, cât și ca amplasare pe parcelă, paralel cu casa sau paralel cu strada. „Casa-tip” de anii '60 nu mai are calitățile bioclimatice ale casei cu târnaț; de asemenea, nu mai folosește spațiul acoperișului decât pentru depozitare (podul). Odată cu popularizarea „casei-tip” în așezările rurale, dispăre târnațul, dar apare o copertină improvizată în zona intrării, realizată inițial din sticlă pe structură metalică, care mai nou a fost înlocuită cu policarbonatul sau cu alte materiale plastice. Tot în această perioadă, multor case tradiționale li se închide târnațul și se mai construiește o cameră în partea din spate, astfel că imaginea finală este foarte apropiată de cea a „casei-tip”.

Gospodărie apărută în jurul anului 2000 (C: casă de locuit, G: garaj)

Această tipologie a apărut în ultimele două decenii, în urma unui import nefericit al unor tipologii de case urbane sau chiar din alte zone ale Europei (Spania, Italia etc.). În această situație, casa este amplasată în mijlocul parcelei. De regulă, atât dimensiunile ei în plan, cât și înălțimea sunt mult mai mari decât cele ale unei case tradiționale. „Vila anului 2000” folosește spațiul din pod, oferă trei, până la patru nivele de spații, fiind, de obicei, supradimensionată față de nevoi, ea blocând complet folosirea normală a spațiului, tăind în două ograda. Anexele gospodărești își pierd din importanță și în multe cazuri dispar, în condițiile în care agricultura și creșterea animalelor nu mai sunt principalele activități. Uneori, apare un garaj, amplasat în apropierea uliței, pentru a facilita accesul auto.

2.5. Tipologiile de acoperișuri, pante, materiale de învelitori, culori, goluri de iluminare și ventilare (forme permise) în funcție de caracteristicile climei, ale reliefului și de tehnicile locale

De-a lungul anilor, în Transilvania, cea mai răspândită structură de șarpantă a fost cea cu căpriori și antretoază. Cea din urmă era o grindă orizontală care se așeza la două treimi din înălțimea coamei. Panta acoperișului era în jur de 50 – 60°, din considerente climatice și din cauza naturii materialelor disponibile (de exemplu, paie, stuf).

Odată cu apariția învelitorii din țigla, înclinația acoperișului scade până la 30°. Șarpantele din ultimele două decenii sunt realizate din grinzi cu secțiune mai redusă și elemente distorsionate. Forma de acoperiș răspândită astăzi este cea cu două ape și fronton teșit. Timpanul decorat apare mai târziu, prin influențe săsești. Învelitoarea era realizată, în general, din paie (de seară) sau din stuf din mlaștinile apropiate.

Acoperiș din paie; exemplu din satul Sic

În prezent, există lacuri artificiale de unde se poate folosi stuful pentru învelitoare. În zonele apropiate de ape, se folosea și rogoz sau alte plante de mlaștină. Acoperișurile cu șindrilă erau rar întâlnite, din cauza lipsei bradului în zonă. În prezent, majoritatea caselor sunt acoperite cu țigla trasă sau tablă.

Culorile acoperișurilor vechi sunt naturale: nuanțe natur de brun-cărămiziu, creând o anumită unitate

și încadrare în peisajul agrar din jur. Culorile învelitorilor din materiale noi nu sunt definite, adesea sunt stridente, saturate și discrepante în ansamblul așezării.

În general, acoperișul tradițional nefiind folosit ca spațiu locuibil, nu beneficiază de lucarne, doar de goluri funcționale (găuri de aerisire, ventilare, uși pentru încărcarea fânului). Construcțiile noi au în planul acoperișului timpâne, lucarne cu forme diverse, nespecifice, neproporționate, adesea prost orientate cardinal, cu numeroase vicii constructive în zonele de tangență cu panta acoperișului.

2.6. Gabaritele/proporțiile conforme specificului local sau soluții ecologice durabile de secol XXI

Din punct de vedere volumetric, casa tradițională se încadrează în tipul cu un singur nucleu compozițional, în care armonia și echilibrul sunt date de proporțiile dintre înălțimea peretelui și a acoperișului și de întrepătrunderea dintre spațiile închise ale locuirii și spațiile semideschise care fac legătura cu lumea înconjurătoare (verandă, târnaț, foisor etc.) În funcție de tipul de construcție, se întâlnesc următoarele proporții:

- înălțimea pereților este egală cu cea a acoperișului (la casele cu un singur nivel);
- înălțimea acoperișului este mai mare decât cea a pereților (la casele cu un nivel);
- înălțimea acoperișului este mai mică (cca 60 – 70 %) din înălțimea pereților (la casele cu demisol sau două nivele).

Înălțimea pereților este mai mică decât cea a acoperișului.

Înălțimea pereților este egală cu cea a acoperișului.

Înălțimea acoperișului este mai mică (cca 60 – 70 %) din înălțimea pereților (case cu două nivele).

2.7. Traveele de fațadă conforme specificului local, fără a ieși din scara clădirilor învecinate, ca percepție umană

Elementele importante ale fațadelor sunt: acoperișul (linia coamei și streășina), târnațul și șocul sau pereții exteriori ai beciului. În Câmpia Transilvaniei, decorațiile de fațadă apar într-un număr mai mare la casele înstărite. Pentru decorare, prima etapă era lipirea pereților exteriori. La început, lemnul era cioplit, pentru a crea diverse decorații; cu trecerea timpului, cioplitul a fost înlocuit cu modelarea ornamentelor de către strungar. Chiar și modul de îmbinare a elementelor din lemn putea fi cu decorație (de exemplu, stâlpii târnațului).

Odată cu apariția scândurii, apar noi tehnici și modele de decorații; astfel, la grinda târnațului apar ornamente traforate de tip Art Nouveau. Parapetul târnațului era modelat după motive renaștiste și baroce (imitând forma baluștrilor). Traforajul și sculptura lemnului uneori se îmbină. Zonele decorate cu traforaj în mod obișnuit erau timpanele, care fie erau integral din lemn, fie aveau și zone tencuite. Timpanele cu traforaj permiteau să se inscripționeze inițialele beneficiarului sau anul în care s-a realizat construcția.

În zona Câmpia Transilvaniei, a avut un mare impact o alternativă a stilului eclectic, modelul vilei de tip elvețian (alterat de modul de lucru al meșterului local). Detaliile decorative nu sugerează nimic legat de etnie, crucea trilobată fiind singurul detaliu care indică religia ortodoxă.

Pe la începutul secolului XX, s-a trecut la tencuirea pereților, astfel creându-se noi modalități de decorare. Lipirea pereților nu permitea segmentarea fațadei, modelarea ancadramentelor, crearea unor ornamente de tip floral sau a unor inscripții.

Pereții din grinzi și vălătuci nu susțineau tencuiala rigidă și grea, astfel că pe grinzi se bat lațuri, iar pereții de pământ se bate în cuie o plasă de sârmă, ca să facă tencuiala o priză mai bună.

Ca material modern pentru pereți, se recomandă, pe lângă cele tradiționale, cărămida sau soluțiile ecodurabile (pereți de pământ se bate în cuie o vălătuci, chirpici) și mai puțin BCA și blocurile din beton.

2.8. Raportul plin/gol, forma, dimensiunea și proporția golurilor și a ferestrelor, conform specificului local

Golurile casei tradiționale erau mici, pentru a reduce pierderea de căldură. Dimensiunile ușilor permiteau introducerea pieselor de mobilier în casă, dar nu erau mai înalte de înălțimea unui om matur (180 – 190/90 – 100 cm). Tocurile erau realizate din lemn de stejar, la vedere sau îngropate în perete. Foile de uși erau fie din scândură, fie din rame de foastăni cu foi de scândură, feronerie fiind realizată din fier forjat.

Ferestrele cu proporția de 2/3 erau amplasate pe verticală, la început cu un singur rând de foi pe două canaturi, apoi cu două rânduri de foi. Oberlihturile (ferestre mici de ventilare aflate în partea superioară a ferestrei) apar la sfârșitul secolului al XIX-lea. Tocurile erau realizate din lemn de stejar, tâmplăria, din lemn de brad. Fațada principală era ritmată de două ferestre paralele, așezate simetric. A treia fereastră apare în dreptul târnațului (așezat de-a lungul casei).

La nivelul ferestrelor, ornamentele sunt rare, dar se regăsesc modele eclectice (profiluri, denticule pe montantul orizontal, diamante, capituluri etc.) Ușa, fiind un element de o mai mare importanță, primea mai multă atenție din punct de vedere estetic. La casele înstărite, era de tip baroc, cu foi de ușă decorate cu butoane; la cele mai recente, e cu tâblii.

Ca rezultat al importurilor nefericite, în ultimele decenii au apărut goluri de dimensiuni și forme lipsite de specific local, incoerente unele cu altele, care nu se pot caracteriza printr-un raport tipic și o coerență locală și sunt de multe ori dictate de forma ferestrelor cumpărate la mâna a doua.

Pentru construcțiile noi, se recomandă a se păstra raportul plin/gol al construcțiilor tradiționale, raportul de 2/3 al ferestrelor poziționate pe verticală. Se permite crearea pereților vitrați de dimensiuni mari, care să corespundă unei necesități crescute de iluminat zenital, în acord cu funcția propusă. Se recomandă alternarea golurilor mici ale arhitecturii vernaculare cu pereți vitrați. Nu se recomandă lucarne cu forme rotunde, triunghiulare, trapezoidale.

3. AMPLASAREA CONȘTRUCȚIILOR

Amplasarea pe lot trebuie să respecte coerența ansamblului în care se integrează și se va face conform specificului localității, în funcție de accesibilitate, de panta terenului, de orientare, însoțire, curenți de aer, prezența unui curs de apă, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/uliță, de numărul clădirilor amplasate pe lot și de distanțele dintre acestea (ierarhizare).

Modul de amplasare a construcțiilor pe lot va avea la bază reglementările PUG, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului privitoare la distanța minimă dintre construcții, însoțire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc. În cazul zonelor construite compact, construcțiile se vor alinia cu existentul. Se recomandă retragerea construcțiilor față de aliniament, dacă se respectă coerența și caracterul fronturilor stradale.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde **OBLIGATORIU** documentația pentru **studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu**, conform cu *Anexa 1*. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

Se vor identifica ZONELE DE RISC (de exemplu, harta de inundabilitate, alunecările de teren etc.)

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Amplasarea construcțiilor pe lot se va face cu păstrarea organizării și a ierarhizării specifice pe parcelă a construcțiilor, asigurându-se coerența ansamblului și integrarea volumelor în imaginea generală percepută la nivelul străzii.

Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic rural, este

importantă preluarea și evidențierea relației și a dialogului dintre zonele unei gospodării, accesurile, traseele, articulațiile, gabaritele, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, ca și limbajul arhitectural echilibrat, volumetria discretă.

Pentru intervențiile pe construcții existente (reconversie și/sau extindere), conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local și integrarea construcției și a extinderilor în ansamblul organizării gospodăriei.

Intervențiile pe construcțiile existente și construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante, vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante, vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze încadrarea în țesutul rural a construcțiilor propuse și armonizarea cu scara și modul de distribuție pe lot.

ASA NU: Construcție nouă inadecvată, cu gabarit mare în vatra satului

3.1. Prevederile generale privind intervențiile noi

Există două soluții de amplasare:

a) în afara vtrei satului, pentru funcțiuni precum: centrele de producție și de procesare de dimensiuni mari, mori de apă, grajduri, săli de sport mari etc.

b) în vatra satului: toate celelalte funcțiuni.

Noile construcții se vor împărți în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp), adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale, cabinete medicale, puncte farmaceutice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni.

B. Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp), adecvate pentru funcțiuni de tipul: locuințe individuale, clădiri cu funcție educațională (creșe, grădinițe, afterschool) ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii.

C. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp):

– realizate sub formă de ansamblu pavilionar, adecvat implantării în țesutul rural a funcțiilor de tipul: servicii, birouri, administrație, IT etc.
– realizate sub formă de ansambluri de dimensiuni mari, adecvate pentru funcțiuni de tipul: educațională (școli, săli de sport), producție, activități meșteșugărești, depozitare, clădiri zootehnice, vinării etc.

Ghidul se adresează atât construcțiilor existente, cât și construcțiilor propuse. Atât pentru conversia construcțiilor existente, cât și pentru construcțiile propuse, se recomandă folosirea tehnicilor, a materialelor tradiționale și a meșterilor care încă mai există în zonă.

Pentru toate funcțiunile aflate în studiu, se recomandă **refolosirea fondului construit existent**: a caselor, a grajdurilor, a șoproanelor și a șurilor, care să valorifice un fond construit valoros (există, de exemplu, problema caselor tradiționale abandonate, nu neapărat listate ca monumente istorice), care păstrează, de cele mai multe ori, caracteristici sintetice ale arhitecturii tradiționale.

mare, în vatra satului, care se pretează la reconversie

Modalitățile de extindere se pot realiza:

- în continuarea volumului, la înălțime asemănătoare cu acoperișul și cu aceeași formă de acoperiș, respectând ierarhia volumelor;
- ca volum nou, similar ca formă și proporție, legat de volumul existent prin diverse spații de articulație;
- prin reconversia și extinderea anexelor: șoproane, grajduri, șuri.

3.2. Amplasarea în cadrul așezării

Construcțiile cu gabarit mic, cele cu gabarit mijlociu și cele cu gabarit mare care pot fi realizate sub formă de ansamblu pavilionar și se încadrează în țesutul local vor fi amplasate în vatra satului sau la marginea acestuia, ținând cont de amplasarea clădirilor din vecinătate, pentru a asigura însoțirea, igiena și coerența arealului din care vor face parte. Construcțiile cu gabarit mare, monovolum, care depășesc scara locului, vor fi obligatoriu amplasate în afara satului, la marginea localității, într-o zonă rezervată prin PUG sau neocupată de țesutul specific local, fără să agreze peisajul și perspectivele importante către sat. În general, se recomandă ca acestea să fie amplasate într-o zonă în afara conurilor de vizibilitate importante, chiar la o depărtare mai mare de sat.

3.2.1. Specificul așezării clădirilor

Satele din Câmpia Transilvaniei sunt așezate în văile dintre dealuri. Casele sunt așezate de-a lungul unei străzi sau grupate, oferind o imagine relativ compactă. În vatra satului sau pe un deal se înalță turla bisericii, iar clădirile agricole se află în afara

satului. În ultima jumătate de secol, au apărut clădirile publice și de locuit etajate (P + 1), care alterează de la distanță imaginea, îndeosebi dacă materialul învelitorii este strident.

În mod tradițional, satul este înconjurat de fânețe și terenuri agricole cu grajduri și fânare, în timp ce casele stau grupate sau șiruțe de-a lungul străzilor relativ înguste. În vatra satului, găsim clădirile publice: biserica, primăria, școala, căminul cultural. Împrejmuirile, băncile, fântânile, construcțiile gospodărești și vegetația tipică (pomi fructiferi, tufișuri) colorează imaginea ansamblului. Cimitirul se află fie în grădina bisericii (țintirim), fie la marginea satului.

3.2.2. Recomandări

Amplasarea trebuie să aibă la bază cutumele locale, reglementările prevăzute în regulamentul de urbanism specific fiecărei zone și Regulamentul General de Urbanism, cu modificările și completările ulterioare.

Nu sunt recomandabile derogările de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ.

Autorizarea lucrărilor se face cu respectarea normelor stabilite de consiliile locale pentru ocuparea rațională a terenurilor și pentru realizarea următoarelor obiective:

- completarea zonelor centrale, potrivit condițiilor urbanistice specific impuse de caracterul zonei, având prioritate instituțiile publice, precum și serviciile de interes general;
- valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilitare;

Construcțiile se vor amplasa corespunzător funcțiunilor pe care le adăpostesc: funcțiunile cu scară mare, funcțiunile posibil generatoare de poluare (fermele de animale, de procesare a biomasei, depozitele etc.), incompatibile în mod direct cu funcția de locuire, se vor muta la periferia satului, în zonele de dezvoltare a acestuia, în zone cu grad mare de răsfirare, după caz.

Amplasarea construcțiilor care, prin natura și destinația lor, pot genera riscuri tehnologice (determinate de procesele industriale sau agricole care prezintă pericol de incendii, explozii, radiații, surpări de teren sau de poluare a aerului, a apei sau a solului) se face numai pe baza unui studiu de impact elaborat și aprobat conform prevederilor legale.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia este permisă dacă nu se schimbă/alterează imaginea spațiului public. Amplasarea intervențiilor în vatra satului și/sau în zonele periferice se va justifica prin studiul de amplasament (Anexa 1).

Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare, dispuse în sistem pavilionar (peste 250 mp)

Se vor amplasa, preferabil, în vatra satului, ținând cont de țesutul rural existent și de specificul local, iar dacă este cazul modificării planului parcelar existent (divizare sau comasare), acest lucru se va realiza fără modificarea aspectului spațiului public. Amplasarea în vatra satului se va justifica printr-un studiu de amplasare.

AȘA DA: Alinierea clădirilor noi la cele existente este importantă pentru coerența urbanistică a așezării, chiar și atunci când ne referim la partea din spate a lotului.

AȘA DA: Exemplul se referă la dispunerea pavilionară a construcțiilor, care se potrivește la funcțiuni precum: școli, grădinițe, afterschooluri, centre de producție etc.

agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren destinate construcțiilor, spre a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp) de tip monovolum

Se vor amplasa în exteriorul vetrei, într-o zonă acceptată prin PUG/PUZ sau neocupată de țesutul specific local, pentru a nu agresa caracterul rural al zonei. Se vor găsi soluții compensatorii de ameliorare a impactului vizual major asupra teritoriului: împrejmuirea cu vegetație, acoperirea cu iarbă, îngroparea parțială în pământ etc. Amplasarea se va justifica printr-un studiu de amplasare.

AȘA NU: Este interzisă amplasarea în vatra satului a unor construcții supradimensionate, având o volumetrie ce nu amintește de specificul local.

3.3. POT, CUT, regim de înălțime

Regulile de amplasare a clădirilor vor avea la bază cutumele locale, reglementările PUG, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului, privitoare la distanța minimă dintre construcții, însoțite, siguranță și stabilitate, siguranța la foc.

Nu sunt recomandabile derogările de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, pentru justificarea oportunității intervenției.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Pentru parcele cu suprafața mai mică de 1 000 mp se recomandă:

- POT_{maxim} = 30 % , pentru parcelele sub 500 mp, și scade cu câte 3 % pentru fiecare 100 mp în plus;
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol +

- parter + mansardă¹);
- Înălțimea maximă măsurată la streșină nu va depăși 5,5 m, în nici un punct de pe conturul construcției;
- Înălțimea maximă la coamă, nu va depăși:
  - 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45 – 60°);
  - 12,5 m (în cazul învelitorilor cu panta de 60 – 70°).

Pentru parcele cu suprafața mai mare sau egală cu 1 000 mp se recomandă:

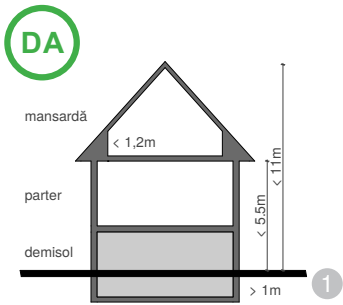
- POT_{maxim} = 20 %;
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă²);
- Înălțimea maximă măsurată la streșină nu va depăși 5,5 m, în nici un punct de pe conturul construcției;
- Înălțimea maximă la coamă, nu va depăși:
  - 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45 – 60°);
  - 12,5 m (în cazul învelitorilor cu panta de 60 – 70°).

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

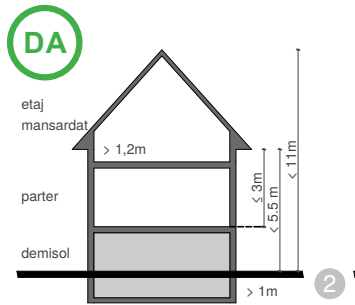
- Coeficienții urbanistici POT și CUT maximi vor fi conformi Planului Urbanistic General al unității

¹ Vezi Anexa 2. Glosar de termeni.

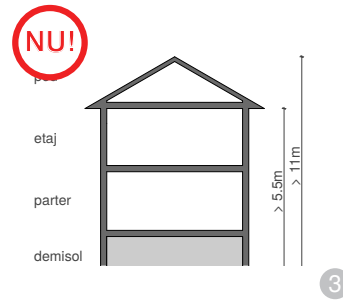
² Idem.

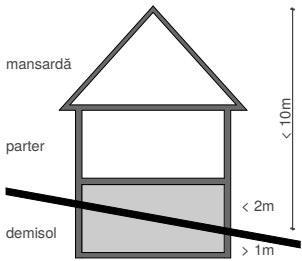
AȘA DA: Amenajarea în volumul podului a unei mansarde se poate realiza cu costuri reduse și fără a altera imaginea construcției și a vecinătăților.

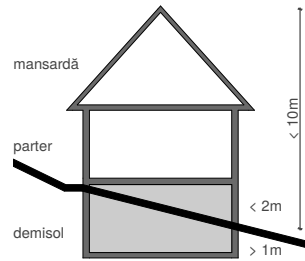
AȘA DA: Se poate amenaja un etaj mansardat prin ridicarea cotei la streșină, dar nu mai mult de 5,5 metri față de teren și 3 metri față de cota parterului, dar nu în cazul caselor cu târnaț.

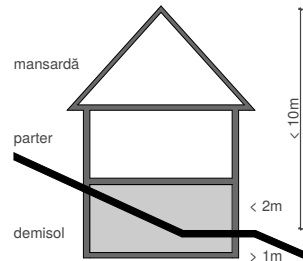
AȘA NU: Nu se recomandă construirea de locuințe unifamiliale cu mai mult de două nivele + mansardă, adică va fi posibil doar demisol + parter + mansardă.

ășezare pe pantă 0°-10° (17%)

ășezare pe pantă 10°-20° (36%)

ășezare pe pantă 20°-30° (57%)

Schemă explicativă privind ășezarea construcțiilor pe teren în pantă; ilustrarea termenilor: subsol, demisol și parter, conform Indicativului P118.

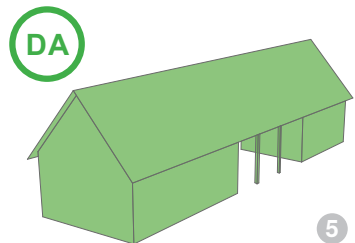
administrativ-teritoriale.

- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă).

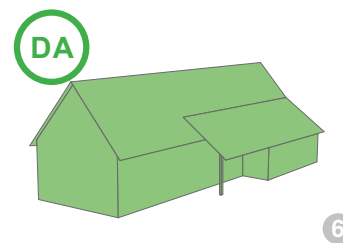
Înălțimea maximă la streșină va fi de 5,5 m, măsurată în punctul cel mai înalt al terenului.

Înălțimea maximă la coamă va fi de 12 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45 – 55°) și de 14 m (în cazul învelitorilor cu panta de 55 – 70°).

Loturile cu suprafața mai mică de 400 mp nu sunt eligibile pentru construire.

AȘA DA: Închiderea spațiului dintre construcții poate asigura o creștere a suprafeței fără a avea un impact negativ asupra imaginii generale.

AȘA DA: Prin fragmentarea volumului, dar fără a pierde din suprafața construită, se îmbunătățește vizibil impactul vizual asupra mediului, dând întregii construcții o scară umană.

Zonă industrială la limita satului Jucu de Sus

Exemplu de poziționare a gospodăriilor față de drum

Exemplu de poziționare a gospodăriilor față de drum

Comuna Sic, dominată vizual (și spiritual) de verticala bisericii

AȘA DA: Construcțiile de mari dimensiuni se vor amplasa în afara vetei satului, iar prin conformația lor se va urmări integrarea în peisaj.

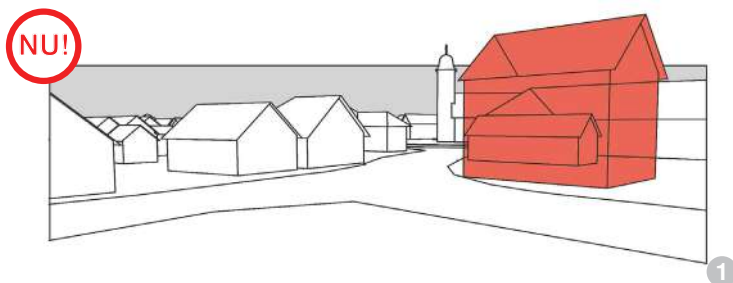

AȘA NU: Peisaj rural liniștit, dominat, în ultimul timp, de instalațiile solare

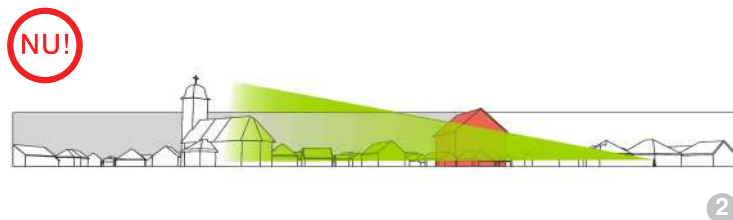

AȘA DA: Exemplificare la figura 6

3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetei satului – probleme de încadrare în peisaj

1
AȘA NU: Se interzice amplasarea unor clădiri noi în vizorul primei imagini asupra satului, indiferent dacă se merge pe un drum de țară, printre dealuri, sau pe o șosea de mare trafic.

2
AȘA NU: Se va evita amplasarea construcțiilor de dimensiuni mari la intrarea în sat, mai ales în conul de vizibilitate a unui monument sau ansamblu important de clădiri. În general, gabaritul clădirilor scade spre marginea satului, iar clădirile noi trebuie să țină cont de acest lucru.

3
AȘA NU: Amplasarea unei construcții supradimensionate la intrarea în sat

Imaginea armonioasă a unui sat, definitorie pentru peisajul rural transilvănean

5
AȘA DA: Pentru clădirile noi de locuit amplasate în afara vetei satului, se va urmări integrarea acestora în peisaj și utilizarea materialelor naturale, biodegradabile, păstrând specificul local. (fig. 5 și 6)

7
AȘA DA: Prin fragmentarea volumului, chiar și o clădire de dimensiuni mai mari se poate încadra în peisajul natural: imagine din satul Răscruți.

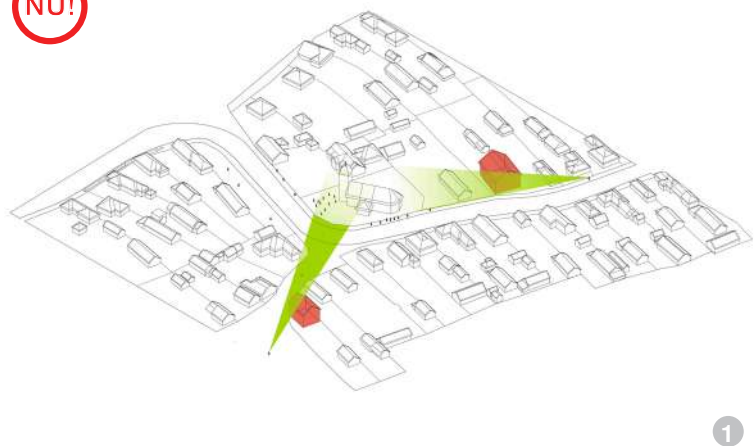

7
AȘA DA: Utilizarea materialelor naturale și a unor elemente din arhitectura tradițională asigură integrarea construcției în peisaj.

3.5. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot

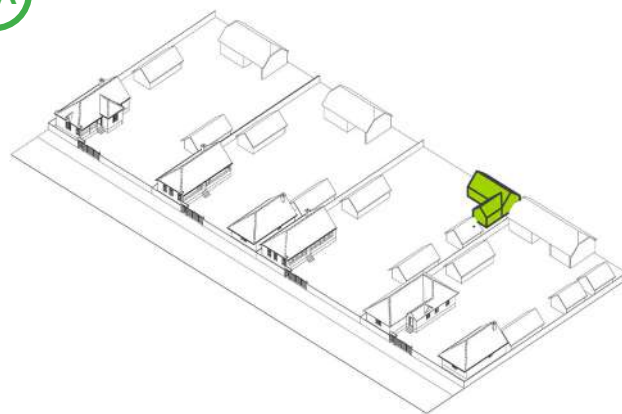
NU!

1

AȘA NU: Se va evita amplasarea unor construcții noi în vatra satului în locurile în care acestea împiedică asupra vizibilității către un monument istoric sau către o perspectivă valoroasă.

DA

3

AȘA DA: Spațiul liber dintre grajd și șură poate fi utilizat ca spațiu construibil. Se recomandă atenție mărită pentru problemele legate de incendiu, legătura nouă convertind întregul ansamblu într-un volum unic.

5

AȘA NU: Obturarea bisericii reformate istorice din Sic

6

AȘA NU: Cabană amplasată în afara satului, pe câmp deschis (imagine din Urmeniș)

2

AȘA NU: Amplasarea unei clădiri permanente de locuit în afara vetrei satului are un efect distrugător asupra peisajului. Satele grupate și pajistile neconstruite reprezintă o caracteristică extrem de importantă a peisajului cultural sud-transilvănean, unic în Europa, și din această cauză trebuie păstrat.

4

AȘA DA: În lipsa anexelor din prelungirea casei, se poate construi o clădire cu un gabarit semnificativ.

7

AȘA NU: Construcție de tip bloc, nespecifică centrelor rurale (imagine din Jucu de Sus)

8

AȘA NU: Clădire nespecifică, amplasată la cota cea mai înaltă a centrului de sat (imagine din Ociña)

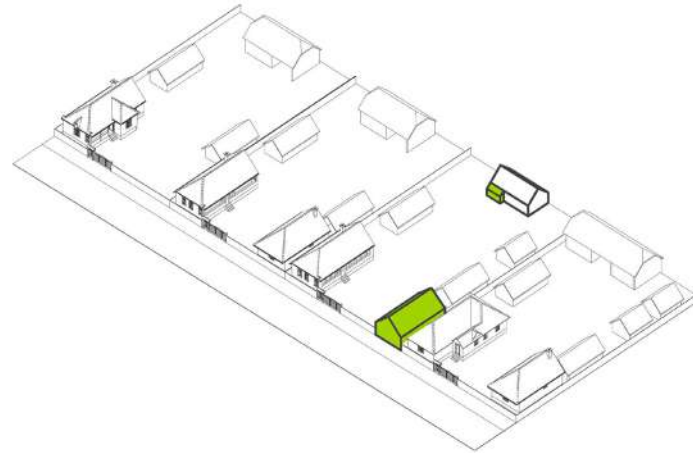

AȘA DA: Clădire cu volum mare, ce poate fi modernizată (imagine din Pănet)

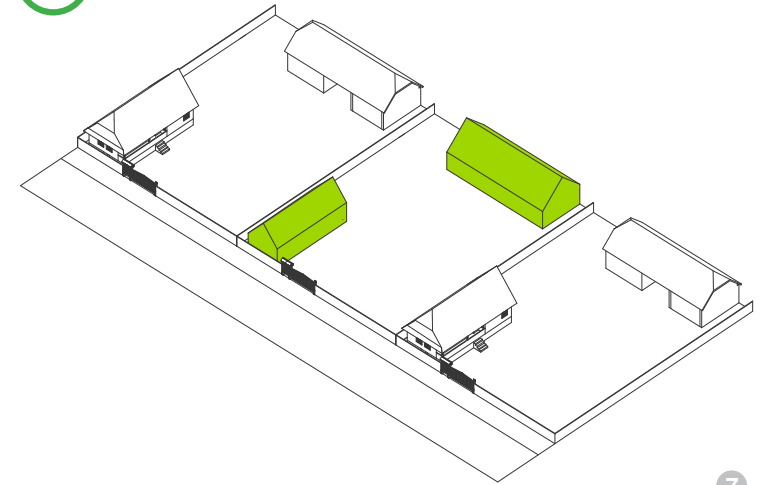

DA

AȘA DA: Volumul în care se vor încadra clădirile noi trebuie să respecte specificul local; în cazul acesta, cel dat de vecinătăți.

DA

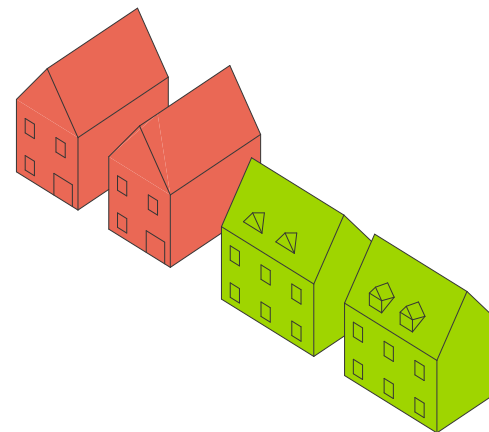

AȘA DA: Intervențiile noi trebuie să respecte specificul ierarhiei volumelor. În cazul acesta, casa și șura de pe lot sunt asemănătoare ca dimensiune.

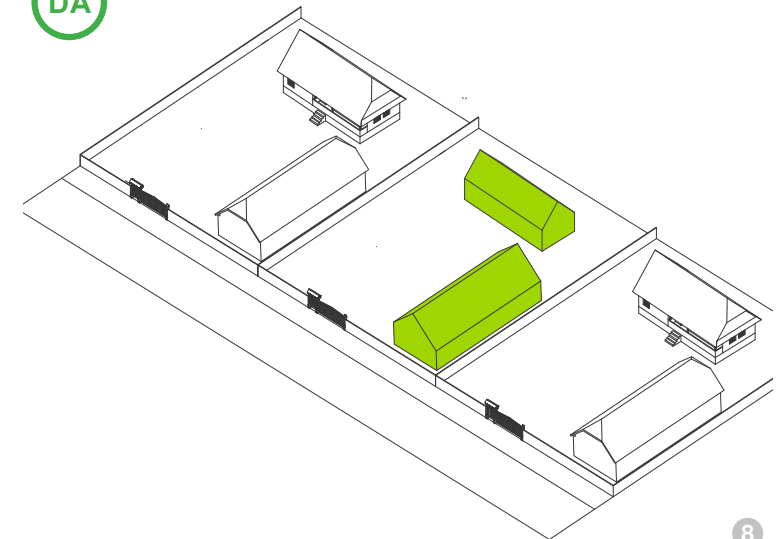
AȘA DA: Clădire administrativă conformată la scară rurală; imagine din Matei (fig. 2 și 3)

DA

AȘA DA: Tipologie nouă: case de factură și dimensiuni urbane pe parcele înguste, cu fronton la stradă; se recomandă întoarcerea coamei acoperișului și dispunerea lucamelor spre stradă.

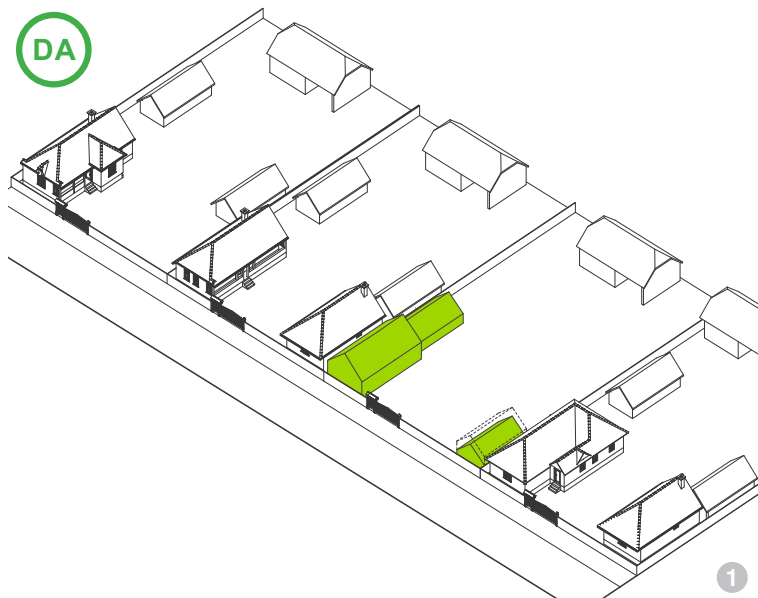
DA

AȘA DA: Pentru construcțiile noi, se vor păstra amplasarea și proporțiile clădirilor tradiționale.

AȘA DA: Casă de factură urbană, cu fronton la stradă (imagine din Teaca)

AȘA DA: Compoziția asimetrică a ansamblului fațadei este o caracteristică pregnantă a satelor arhaice și dă o notă pitorească desfășurării stradale. Se recomandă, pe cât posibil, păstrarea acestei soluții pentru intervențiile noi. Se acceptă în mod excepțional mărirea gabaritului clădirii mici până la nivelul casei vecine, dar numai în cazuri justificate.

AȘA NU: Extinderea neadecvată, construită în prelungirea casei pe locul anexelor, inversează imaginea de ansamblu a gospodăriei, cu efect nociv pentru specificul local.

AȘA DA: Compoziția asimetrică a ansamblului fațadei

AȘA NU: Construcție nouă care nu ține cont de aliniamentul general la streașină și la coamă al vecinătăților.

AȘA NU: Extindere neadecvată pe verticală, care nu ține cont de aliniamentul general la streașină și la coamă al vecinătăților.

AȘA DA: Modernizarea gospodăriei prin păstrarea gabaritelor originare (imagine din Band)

AȘA DA: Modernizare prin păstrarea caracterului local (Gheorgheni)

AȘA NU: Clădire supradimensionată care aparent respectă regimul de înălțime.

AȘA NU: Volum și forme nespecifice (imagine din Porumbeni)

AȘA NU: Casă de tip bloc (imagine din Râciu)

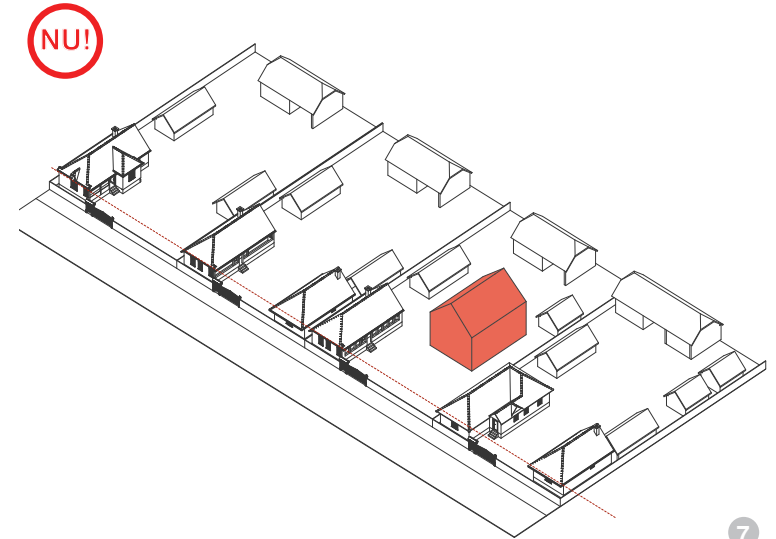
AȘA NU: Import de stiluri nespecifice: casă nebrâncovenească (Voiniceni)

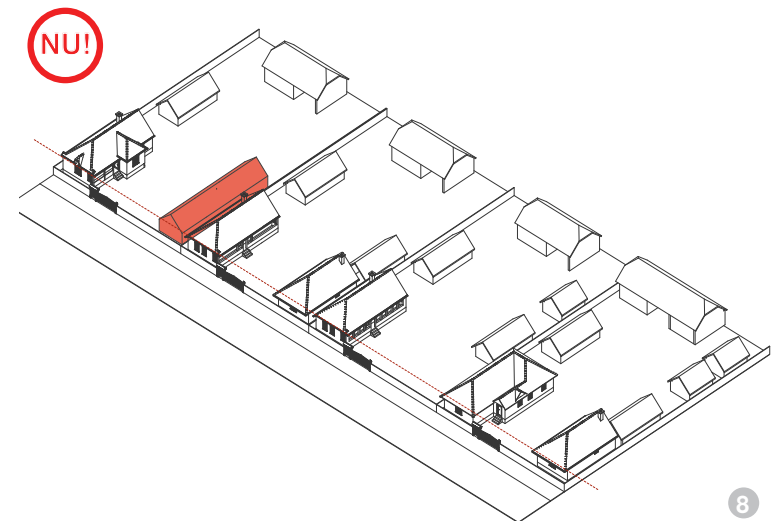
AȘA NU: Construirea unei case cu gabarit excesiv în mijlocul incintei și retras de la marginile lotului nu reprezintă un specific al zonei și trebuie, ca atare, evitat.

AȘA NU: Construcție nouă care nu ține cont de aliniamentul general la streașină și la coamă al vecinătăților.

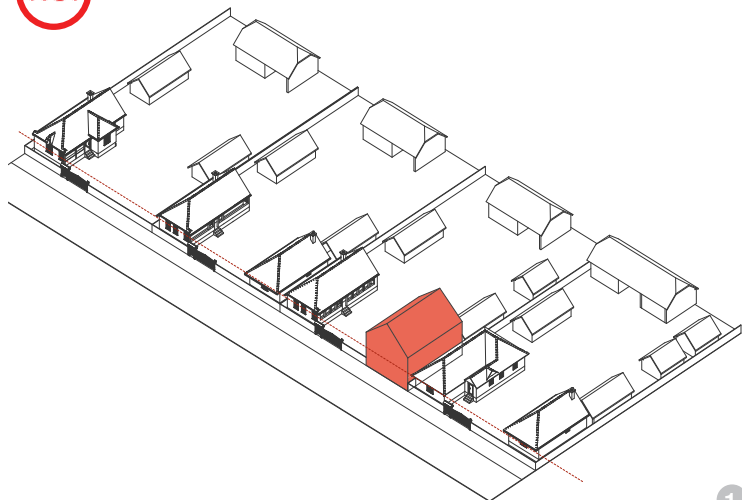

AȘA NU: Construirea unei case cu gabarit excesiv în mijlocul incintei și retras de la marginile lotului nu reprezintă un specific al zonei și trebuie, ca atare, evitat.

AȘA NU: Supradimensionarea clădirilor este interzisă, chiar dacă respectă regimul de înălțime și retragerile de la limitele de proprietate. În cazul necesității realizării unei construcții de suprafață mare, se recomandă segmentarea gabariturii în volume ierarhizate adecvat.

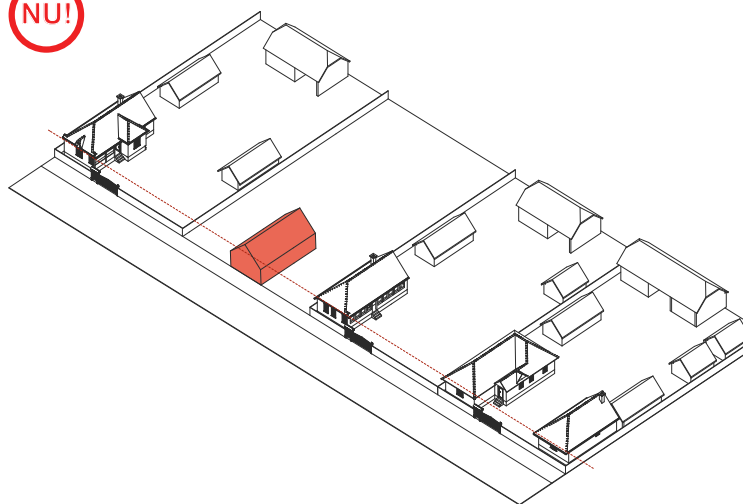
NU!

1

AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții care nu țin cont de aliniamentul general la streășină și la coamă al vecinătăților.

NU!

2

AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții în axa lotului sau apropiat de aceasta, chiar dacă construcția nouă respectă aliniamentul la stradă.

Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor

Cultură și educație: În cazul construcțiilor de învățământ, se recomandă împărțirea amplasamentului în mai multe zone funcționale: zona ocupată de construcție, zona curții de recreație, zona terenurilor și a instalațiilor sportive și zona verde. Pentru învățământul preșcolar (grădinițe), se va asigura o suprafață minimă de teren de 22 mp/copil, iar pentru școli primare, gimnaziale, licee, școli postliceale și școli profesionale, o suprafață minimă de 20 mp/elev.

Modul de ocupare a terenului:
 - 25 % teren ocupat de construcții
 - 75 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Sănătate: Pentru construcțiile de creșe și creșe speciale, amplasamentul trebuie să asigure o suprafață de minimum 25 mp/copil pentru creșe și de 40mp/copil pentru creșe speciale, grupate în mai multe zone: zona ocupată de construcții, zona ocupată de spații de joacă (nisip, bazin, plajă, gazon); zona administrativă și zona verde de parc și alei.

Modul de ocupare a terenului:
 - 20 % teren ocupat de construcții
 - 80 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă

verde, grădină de flori) din terenul total.

Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, saloanele, rezervele, cabinetele medicale se vor orienta spre sud, sud-est și sud-vest. Laboratoarele, serviciile tehnice medicale, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile comerciale și de servicii: se recomandă orientarea spațiilor funcționale pe lot astfel încât să se asigure însorirea spațiilor pentru public și a birourilor. Depozitele, atelierelor de lucru, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

Construcțiile de învățământ: pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, orientarea sălilor de clasă va fi către sud, sud-est, sud-vest (mai puțin recomandat). Dormitoarele și spațiile de joacă din creșe, creșe speciale și centre pentru copii vor fi orientate spre sud, sud-est, sud-vest. Bibliotecile, sălile de ateliere și laboratoarele, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei, se vor orienta spre nord. Terenurile de sport se vor orienta cu latura lungă pe direcția nord-sud, cu o abatere de maximum 15 grade spre est sau spre vest.

NU!

4

NU!

5

AȘA NU: Construcții-tip pentru sucursale de bănci concepute pentru mediul rural, care nu respectă specificul localității. Fig. 4 și 5

NU!

6

AȘA NU: Construcții-tip pentru un lăcaș de cult care nu respectă specificul localității.

NU!

3

4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE

AȘA DA: Amenajarea unor încăperi cu funcțiuni noi în interiorul volumelor existente

AȘA DA: Șurile care și-au pierdut funcția de depozitare se pretează foarte bine la amenajarea ca spații de locuit. Alături de casele de locuit, șurile sunt acele construcții care contribuie cel mai mult la imaginea caracteristică a unei localități.

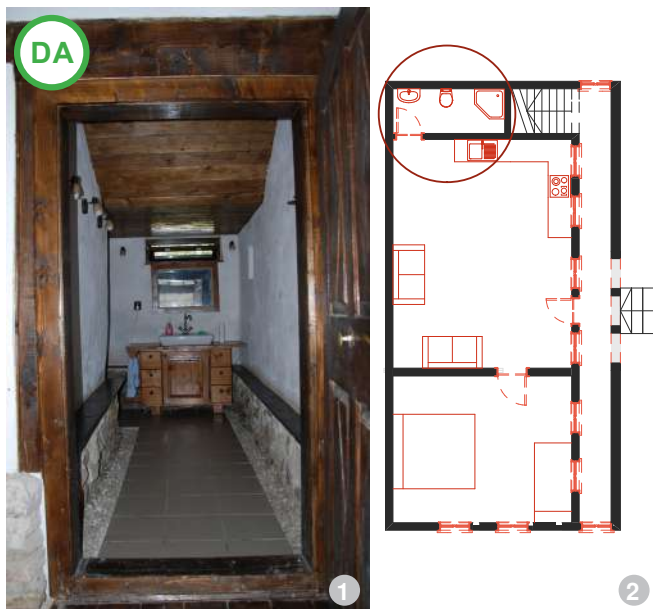

AȘA DA: Mansardarea podurilor caselor și anexelor poate constitui o modalitate eficientă de a câștiga spațiu de locuit.

AȘA DA: Soproanele și grajdurile au dimensiuni care se pretează la amenajarea unor spații importante, avantajul fiind că pot fi foarte ușor conectate funcțional, atât la casa de locuit, cât și la restul curții.

AȘA DA: Spațiul de sub casa scării reprezintă un spațiu de multe ori neutilizat. Acesta poate primi foarte bine o utilitate nouă, precum amenajarea unei băi.

AȘA DA: Amplasarea băii în holul de la intrare este o alegere rațională și preferată de majoritatea beneficiarilor.

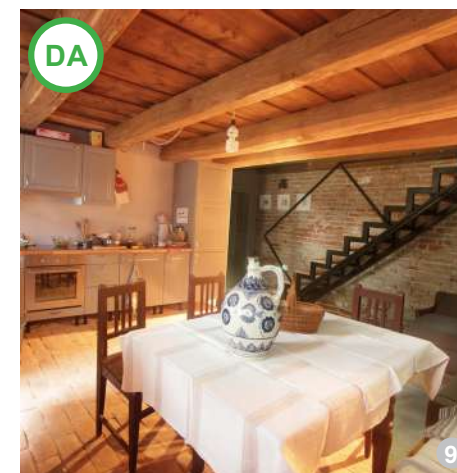
AȘA DA: Cămara poate fi o variantă bună pentru amenajarea unei băi atunci când nu-și mai găsește utilitatea. Prin extinderea târnațului, poate fi introdusă o scară interioară, care să ducă la mansardă.

AȘA DA: Pivnițele pot fi transformate foarte ușor în spații de locuit utile: crame, bucătării, băi, dormitoare, camere de zi etc.

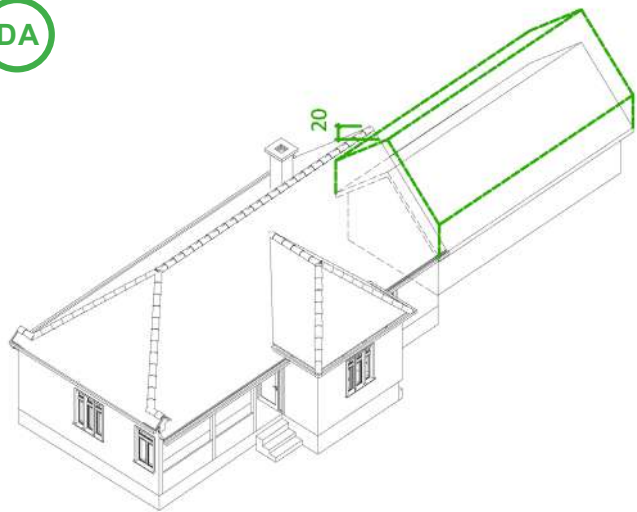

AȘA DA: Intervenție „modernă” într-un interior tradițional

AȘA DA: Scară interioară și bucătărie amenajate într-o casă țărănească

DA

1

AȘA DA: Anexele din prelungirea casei pot fi extinse pe verticală, cu condiția să se păstreze o diferență de cel puțin 20 cm între coama casei și cea a noii clădiri. Ierarhia istorică a volumelor este determinantă pentru imaginea de ansamblu a gospodăriei și a satului.

DA

3

AȘA DA: Extinderea pe orizontală respectă nu doar ierarhia volumelor, ci și ierarhia materialelor: cărămida tencuită indică existența unei clădiri principale de locuit, pe când lemnul indică o clădire cu o funcție secundară, așa cum se obișnuiește în arhitectura vernaculară.

NU!

5

AȘA NU: Supradimensionarea pe verticală a clădirii noi, construită în prelungirea casei pe locul anexelor

NU!

6

AȘA NU: Forma acoperișului nu respectă specificul local.

DA

2

AȘA DA: Intervenția nouă respectă ierarhia volumelor.

NU!

4

AȘA NU: Supradimensionarea pe verticală a clădirii noi, construită în prelungirea casei pe locul anexelor, inversează imaginea de ansamblu a gospodăriei, cu efect nociv pentru specificul local. Se observă cum extinderea pe verticală a casei tradiționale creează probleme suplimentare de conformare structurală, lăsând aparente capetele câpriorilor.

NU!

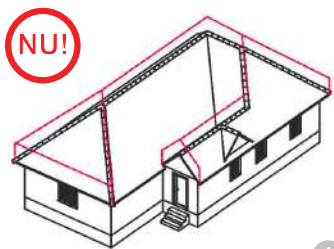

6

NU!

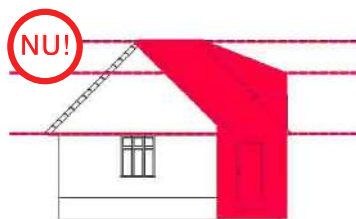

7

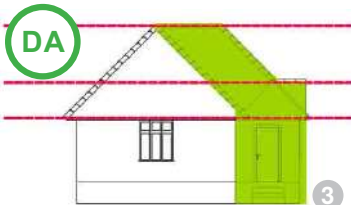
1

AȘA NU: Se interzice extinderea pe verticală a casei tradiționale cu valoare istorică. Aceasta ar atrage după sine nu doar modificarea proporțiilor, urâtind-o, ci și complicarea sistemelor constructive noi de la nivelul acoperișului.

2

AȘA NU: În general, nu se recomandă înălțarea nivelului streșinii târnațului. Conform specificului local, înălțimea streșinii sale trebuie să rămână inferioară. Acolo unde există excepții, aceasta se poate adapta.

3

AȘA DA: Se va păstra ierarhia volumetrică dintre târnaț și volumul dominant al casei. Streășina târnațului se află mai jos decât cea a casei.

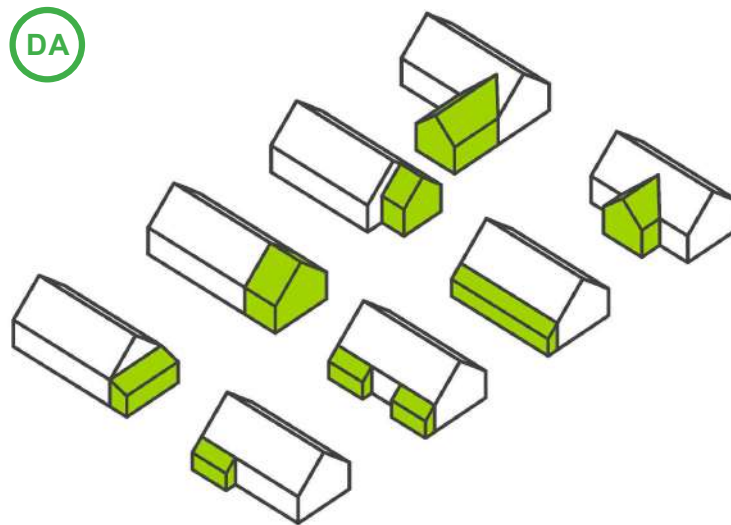
4

AȘA NU: Extinderea nu respectă ierarhia volumelor.

5

AȘA NU: Exemplu de intervenție greșită privind extinderea casei. Extinderea nu respectă ierarhia volumelor.

6

AȘA DA: Posibilități de extindere a șurilor în cazul lipsei altor reglementări specifice.

8

9

AȘA NU: Extinderea pe verticală face clădirea de nerecunoscut. (fig. 8, 9 și 10)

7

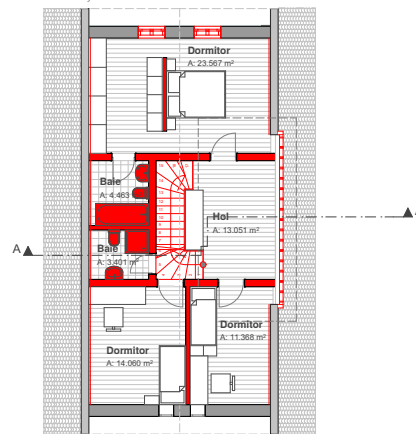
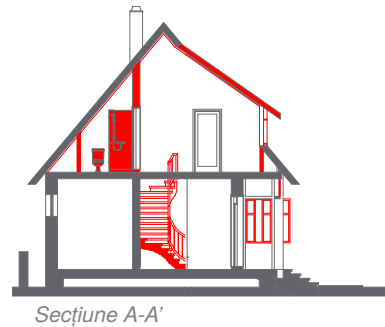
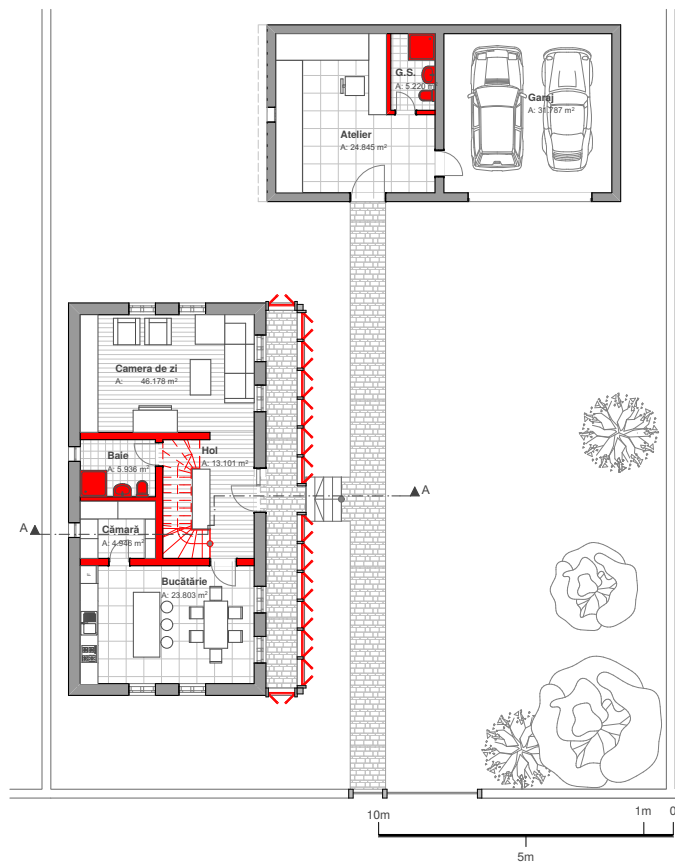
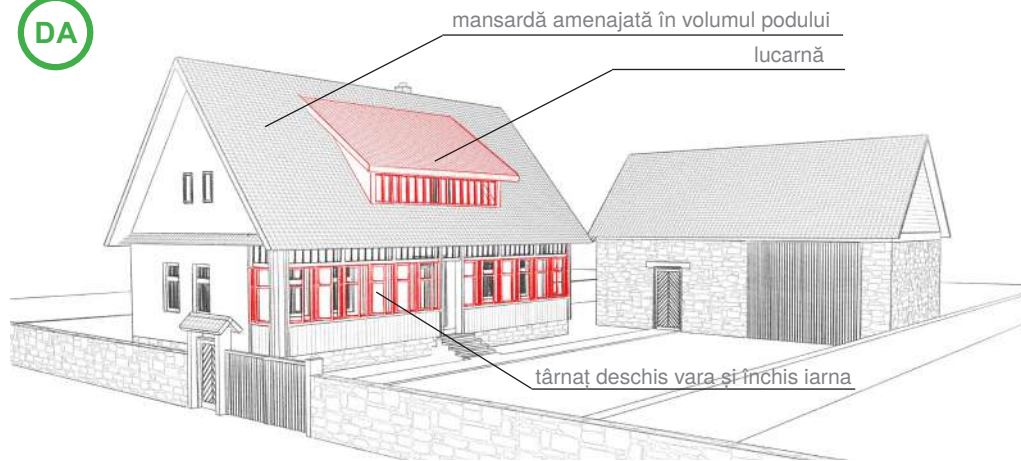
AȘA DA: Exemplu de extindere care respectă recomandările din figurile 3 și 6.

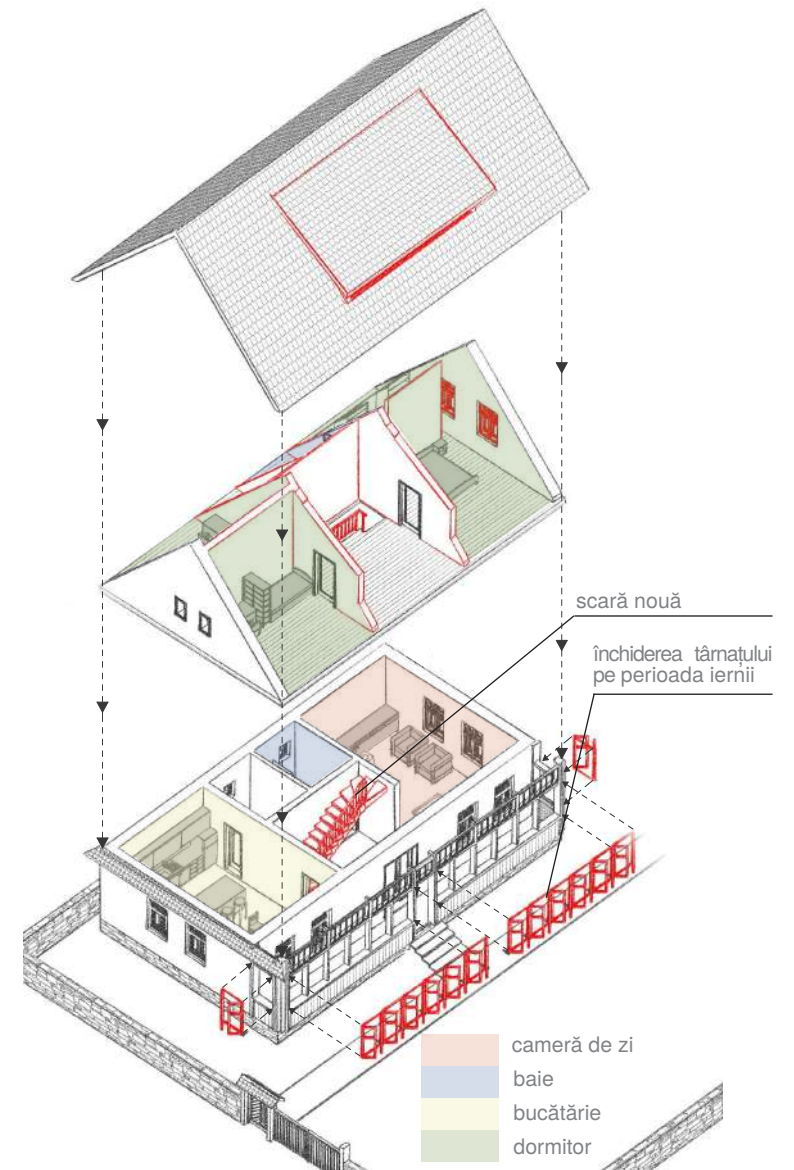
10

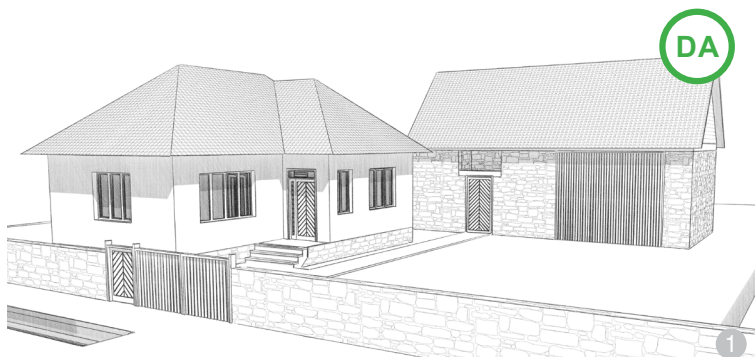

DA

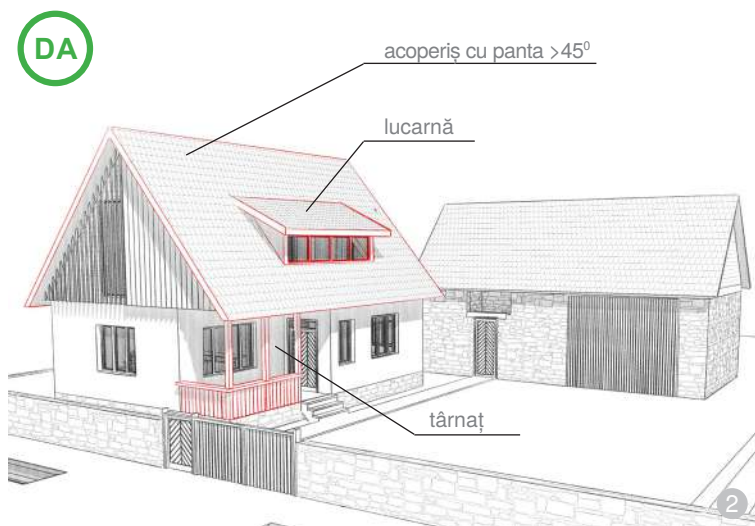
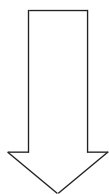

AȘA DA: Intervenție „modernă” într-un interior tradițional de casă și șură, cu transformarea șurii în garaj și un mic atelier.

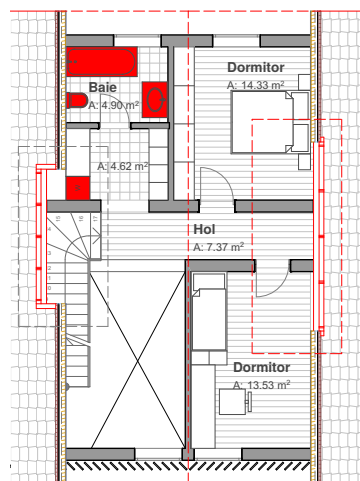
Posibilități de transformare a „casei-tip” din anii `60, care nu mai are calitățile bioclimatice ale casei cu târnaț și care nu mai folosește spațiul acoperișului decât pentru depozitare (podul).

ASA DA: „Casa-tip” poate fi transformată astfel încât să corespundă nevoilor zilei de azi, prin intervenții inteligente, respectând specificul local. Prin mărirea pantei acoperișului, se poate obține spațiul locuibil în mansardă, iar prin adăugarea unei lucarne, se poate obține necesarul de lumină și ventilație în spațiul respectiv, precum și spațiul necesar construirii unei scări de acces.

Plan parter

Plan mansardă

5. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE

În prezent, materialele moderne de proastă calitate și efectele modernizării prost înțelese au un efect negativ asupra mediului și asupra ambianței rurale. Spre exemplu:

- tencuielile interioare și exterioare, realizate tradițional pe rețea de șipci de lemn și mortare pe bază de nisip și var stins, au fost înlocuite cu tencuieli uscate: plăcile de gips-carton, utilizate la exterior și interior;
- pardoselile din lemn natural (de tip dușumea, parchet din lemn etc.) au fost înlocuite cu parchetul laminat, care este un material de sinteză, neecologic și impermeabil la vapori;
- finisajele exterioare și interioare pe bază de var natural ale pereților și tavanelor au fost înlocuite aproape în totalitate cu materiale de sinteză de tipul vopselelor lavabile sau pe bază de ulei, pierzându-se o sursă importantă de sănătate pentru locatari, finisajele realizate cu var natural având efect bactericid, de combatere a efectelor de acumulare a apei în pereți, regulator de umiditate și de combatere a mușcăiurilor;
- izolațiile termice realizate la tavane, poduri, pardoseli cu materiale tradiționale, ecologice, au fost înlocuite cu materiale de sinteză sau cu compuși de sinteză, eficienți din punct de vedere termic, dar care nu mai au calitatea de a asigura condiții de viață sănătoasă. La casele existente, cu pereții din bârne de lemn, se utilizează frecvent, în ultima vreme, ca material de izolație termică, polistirenul expandat, care alterează calitățile ecodurabile ale construcției.¹

Caracteristicile definitorii complexe, fizico-chimice, relevante pentru utilizarea în construcția a materialelor naturale din România

Materialele naturale, fie de natură minerală (anorganice), fie organică (de origine vegetală sau animală), au caracteristici comune deosebit de importante, care le fac net superioare, din punct de vedere ecologic și al

durabilității, materialelor de sinteză folosite la izolații.

Astfel, materialele naturale, provenind și formându-se în mediul natural, sunt deosebit de rezistente la acțiunea radiației solare și în special a componentelor UVA și UVB, care produc degradări rapide oricărui material de sinteză (PVC, polistiren, poliuretani, rășini de aglomerare, compuși ai varurilor și ai vopselelor sintetice etc.).

La fel, materialele naturale au o mai bună durabilitate și comportare sub acțiunea factorilor climatici ciclici, temperatură, umiditate, gelivitate, sau a celor rezultați din seism, incendiu, accidente climatice.²

După cum au spus și cei de la INCERC Iași, este imperios necesar ca specialiștii și autoritățile locale:

- să transmită aceste informații comunităților locale și să le îndrume în timp util, pentru a valorifica cât mai bine oportunitatea de a avea o locuință sau o clădire sănătoasă și trainică, cu costuri/lucrări de întreținere reduse;
- să susțină necesitatea de a renunța la materialele absolut nesănătoase, promovate pe piață în mod agresiv, și de a folosi tehnicile și materialele locale naturale/sănătoase, trainice și ieftine pe care le au la îndemână;
- să însușească comunităților convingerea că tehnicile și materialele locale, care și-au dovedit durabilitatea în timp, sunt mult mai valoroase și mai sănătoase pe termen lung. Utilizarea unor materiale de construcție artificiale și profund nesănătoase atrage după sine numai consecințe negative în timp, chiar dacă pare o soluție mai ușoară pe moment;
- să promoveze, la nivelul propriilor construcții, varul stins (hidraulic) în locul finisajelor lavabile, lemnul prelucrat superior în locul plasticului și multe alte materiale naturale în locul celor de sinteză.

² Idem.

¹ Dr. ing. C. Miron, *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCD URBAN INCERC Iași, p. 53 – 55, <http://documents.tips/documents/neconventionale.html>.

Materialul local	Componenta calității vieții care este resimțită pozitiv datorită utilizării materialului
Piatra	Stabilitate termică, izolare acustică
Agregatele naturale	Stabilitate termică, izolare acustică
Argila	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică
Varul natural stins (hidraulic)	Purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția de CO ₂
Lemnul de foioase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Lemnul de rășinoase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Fibrele din lemn, fibrele celulozice	Confort termic, regulator de umiditate
Baloșii din paie, deșeurile vegetale	Confort termic, regulator de umiditate
Cânepa	Confort termic, regulator de umiditate
Stuful	Confort termic, regulator de umiditate
Lâna de oaie	Confort termic, regulator de umiditate
Vată bazaltică	Confort termic, siguranță la foc, izolare acustică
Amestecurile de cânepă, lână și var	Confort termic, regulator de umiditate, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO ₂ , izolare acustică
Amestecurile de paie, fibre lemnoase, fibră de lână, cânepă, cu argilă (chirpici), var stins pastă	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO ₂

5.1. ACOPERIȘUL

Analiza și recomandările privitoare la acoperiș se referă la următoarele componente ale sale: formă și volumetrie, șarpantă (tipuri de structură – materiale utilizate și tratamente), învelitoare (materiale utilizate și culori), marcarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportamentul în timp.

Recomandările se grupează pe trei

categorii:

A. Construcții cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar.

b. Construcții cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum.

c. Intervenții pe construcții existente (gabazit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).

Toate materialele care alcătuiesc

acoperișul au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție îi pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

5.1.1. Specificul local

De-a lungul anilor, în Transilvania, cea mai răspândită structură de șarpantă a fost cea cu căpriori și antretoază. Cea din urmă era o grindă orizontală care se așeza la două treimi din înălțimea coamei. Panta acoperișului era în jur de 50 – 60°, probabil pentru că acoperișul era acoperit cu paie bătute și, odată cu creșterea pantei, se micșorează probabilitatea de a se infiltra apa. Odată cu apariția învelitorii din țiglă, și panta acoperișului scade.

Șarpantele din ultimele două decenii sunt realizate din lemne cu secțiune mai redusă. Adesea găsim și elemente care nu sunt drepte, din motivul că lemnul se găsea mai greu.

Cea mai recentă formă de șarpantă este cea în două ape, cu fronton țesit și timpan.

Învelitorile au fost făcute, în general, din paie (de secară). În prezent, sunt lacuri artificiale de unde se poate folosi stuf pentru învelitoare. Se mai foloseau, în zonele apropiate de apă, rogozul și alte plante acvatice. Acoperișurile cu șindrilă nu se prea găsesc, din cauza lipsei bradului în zonă. În prezent, toate casele sunt acoperite cu țiglă ceramică.

Acoperiș în patru ape din stuf (imagine din Tăușeni)

Acoperiș în două ape cu țesătură pe timpan, din paie (imagine din Sic)

Acoperiș în două ape cu țesătură pe timpan (imagine din Sic)

Acoperiș în două ape cu țesătură pe timpan și cu foisor (imagine din Sic)

Acoperiș în patru ape, din șindrilă

Acoperiș în patru ape (imagine din Pănet)

Acoperiș în patru ape cu foisor (imagine din Crăiești)

5.1.2. Recomandări

A. Construcțiinoui cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Forma și volumetria

Spațiul interior generat de acoperiș se va utiliza ca spațiu funcțional. Nu se recomandă folosirea acestuia ca pod/depozitare pentru obiecte voluminoase sau grele, din motive de siguranță în exploatare, siguranță la foc etc.

Se va păstra specificul local prin preluarea nealterată a formei și a volumetriei existente în zonă. Acoperișul va fi cât mai simplu, cu două sau patru ape, cu streșinile și coamele orizontale. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice. Streșinile vor fi ample (45 – 60 cm), inclusiv în jurul târnațului sau în zona de intrare. La intersecția cu frontonul, streășina va avea 30 – 45 cm, pentru a proteja zidăria din piatră sau pereții cu lemn la exterior.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de minimum 2 %, dar cu învelitoare din strat înierbat cu vegetație locală și doar acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: volume mari, (semi)îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrare în peisaj se acoperă o învelitoare tip terasă acoperită cu vegetație/acoperiș verde. Acestea trebuie să se integreze peisagistic și volumetric în ansamblul gospodăriei. În funcție de învelitoare, panta va avea între 45 și 60°

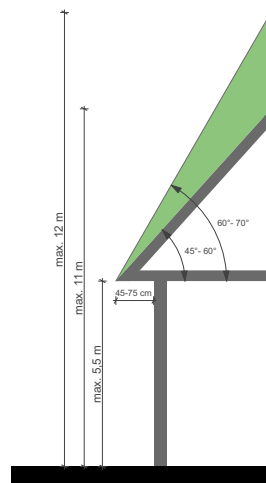
la cele ceramice (țiglă de tip solzi, olane, țiglă trasă) și maximum 70° pentru cele lemnoase (șiță sau șindrilă), din paie sau stuf, ținând cont de specificul local.

Se va păstra și prelua raportul volumetric al clădirilor de pe lot. Se recomandă ca înălțimea clădirii principale, de la stradă, să nu fie depășită de cea a clădirilor anexe, excepție putând face doar șurile, care, în mod tradițional, erau adesea mai mari și mai înalte decât casa propriu-zisă.

Clădirile nou construite nu vor depăși ca înălțime la coamă clădirile principale de pe parcelă.

Acoperișul lucarnelor va ocupa maximum 15 % din suprafața pantei respective și vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să se păstreze o imagine coerentă cu imaginea specifică locului și acestea să nu constituie un element discrepant vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. În general, se propune amenajarea lucarnelor spre curte.

Decorațiile, dacă este cazul, se vor prelua nealterate, dar într-o formă simplificată, păstrând specificul local. Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

1

Panta acoperișului construcțiilor are, în general, între 45 și 60°. Inclinația acoperișului este unul dintre elementele definitorii pentru specificul local.

4

AȘA DA: Forma acoperișului și a construcției amintește de o șură tradițională, deși este o construcție nouă.

5

AȘA DA: Compoziție plină de rafinament artistic: forma acoperișului respectă specificul local.

2

AȘA NU: Nu se recomandă adoptarea unor forme de acoperiș nespecifice.

3

AȘA NU: Nu se recomandă adoptarea unor pante de acoperiș nespecifice.

5

AȘA DA: În urma reabilitării unei șuri tradiționale, ale cărei formă și dimensiuni au rămas neschimbate, s-a amenajat un spațiu locuibil. Se recomandă reconversia fondului construit existent, mai ales în cazul construcțiilor realizate din piatră naturală, și doar în cazul în care acest lucru nu este posibil este permis să se construiască altele noi.

AȘA DA: Acoperișul se inspiră din soluțiile tradiționale locale folosite la clădiri cu gâbarite mari – proiect realizat cu finanțare europeană.

AȘA DA: Acoperișul respectă panta minimă de 45 ° a construcțiilor din vatra satului.

AȘA NU: Nu se recomandă complicarea soluției de acoperire. Iluminatul mansardei poate fi realizat într-un mod mai elegant.

AȘA NU: Complicarea volumului acoperișului are un efect neplăcut asupra imaginii de ansamblu a construcției și a împrejurimilor.

AȘA NU: Nu se recomandă realizarea unor balcoane spre stradă.

AȘA NU: Soluția jucată a acoperișului clădirii noi contrastează puternic cu sobrietatea clădirii istorice.

AȘA DA: Alegerea sistemului de construcție cu finisaje din lemn permite dimensionarea streșinii la valoarea ei maximă: 25 cm.

AȘA NU: Volumetria acoperișului cu ruperi de pantă nu este caracteristică acestei zone. Realizarea unui acoperiș cu pantă foarte mare (peste 60°) este costisitoare, iar spațiul rezultat deasupra primului nivel de mansardă rareori este folosit, din cauza dimensiunilor reduse și a accesului dificil.

AȘA NU: Acoperirea totală a învelitorii cu panouri fotovoltaice face ca acestea să se substituie ele însele învelitorii și să influențeze într-un mod neplăcut imaginea de ansamblu a clădirii.

AȘA DA: Amplasarea panourilor generatoare de energie nu va depăși 15 % din suprafața învelitorii.

Șarpanta

Șarpanta este structura de lemn care adăposteste podul, protejează casa și susține învelitoarea.

Șarpanta va fi realizată din lemn, folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale, dar și contemporane (lemn lamelar, stratificat sau încleiat) pe cât posibil, prin implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă. Nu

trebuie utilizate materialele organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgeț, radiații ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

La toate elementele din lemn se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu

afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

Există posibilitatea realizării unor șarpante din alte materiale, precum metalul în asociere cu lemnul, atunci când activitatea adăpostită o impune.

Există posibilitatea folosirii și a altor materiale obținute din lemn prin mijloace tehnologice: CLT, lemn lamelar, lemn stratificat. De reținut că

folosirea lemnului lamelar, stratificat sau încleiat permite realizarea unor piese de lemn de mari dimensiuni și geometrii diverse cu performanțe deosebite, fără a fi nevoiți să sacrificăm arbori seculari pentru aceasta.

AȘA DA: Exemplu din localitatea Gheorgheni

1

AȘA DA: Interiorul unui pod: structura spectaculoasă a șarpantei poate face parte din compoziția arhitecturală a amenajării spațiului.

3

AȘA DA: Imaginea spectaculoasă a șarpantei este un element ce poate fi pus în valoare la nivelul mansardei.

5

AȘA DA: Șarpantă realizată cu „scaun”, specifică construcțiilor cu deschidere mare

2

AȘA DA: Exemplul unei șarpante simple

4

AȘA DA: Pentru construcții cu funcțiuni industriale, cu deschideri mari, se pot folosi sisteme structurale combinate, atât metalul, cât și lemnul, pentru a permite utilizarea unor materiale locale pentru finisaje și învelitori precum țigla și lambriul (imaginea de sus: interior; imaginea de jos: exterior).

6

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitoarea se va realiza din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate. În funcție de specificul zonei și de panta aleasă, învelitoarea va fi din țiglă ceramică, șindrilă, paie sau stuf, cu păstrarea streșinilor (în raport cu materialele respective). Se vor folosi materiale și tehnologii locale sau care pornesc/derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției. Se vor păstra sistemul de lățuire și dispunerea specific locală a pieselor de învelitoare, inclusiv forma și dimensiunea acestora.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care este realizată aceasta. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, la intersecția cu foșoarele etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri, culori sau forme de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal. În cazul intervenției pe o clădire existentă, se va înlocui obligatoriu învelitoarea din tablă, din azbociment, membrană bituminoasă sau din alte materiale sintetice cu cele acceptate.

DA

1

AȘA DA: Țiglă ceramică profilată

DA

2

AȘA DA: Paie

DA

3

AȘA DA: Țiglă profilată la o construcție nouă

DA

4

AȘA DA: Pentru construcții noi, se pot folosi țigle industriale, respectând forma și dispunerea tradițională.

NU!

5

AȘA NU: Folosirea țiglei solzi „false” are un efect contrastant cu învelitoarea istorică din imagine.

NU!

6

AȘA NU: Folosirea țiglelor „mari” din beton vopsit este total neadecvată. Sunt multe situații în care acestea s-au decolorat, nemaiținând cont de aspectul nepotrivit al formei importate.

NU!

7

AȘA NU: Folosirea tablei ridică o gamă largă de întrebări, plecând de la problema reciclării ei până la probleme de onestitate: imitarea prin culoare și formă a țiglei ceramice. Cele mai mari probleme rămân însă cele legate de aspect, de încălzire excesivă, care poate crea disconfort vara într-o mansardă locuită, și de zgomot pe timp de ploaie sau grindină. În cele din urmă, tabla este un material ieftin, importat din zona construcțiilor industriale, unde până de curând nu a contat aspectul finisajului.

Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice): nu se vor folosi culori stridente sau saturate. Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției. Elementele de umbră/control solar pot servi și ca elemente de camuflare ale acestora în volumul și forma învelitorii.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalații (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 15 % din suprafața pantei respective. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Se acceptă și se recomandă utilizarea panourilor de captare a energiei solare în planul acoperișului.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Construcțiile de mari dimensiuni se vor amplasa în afara vetrei satului. Doar în cazuri excepționale și riguros justificate se vor amplasa în vatra satului, situație în care se va păstra specificul local prin preluarea formei și a volumetriei existente în zonă, păstrându-se imaginea locală nealterată.

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

Forma și volumetria

Noua construcție se va integra în specificul local prin preluarea formei și a volumetriei specifice zonei, chiar dacă scara obiectului va fi mai mare. Acoperișul va fi cât mai simplu, în cele mai multe cazuri, cu două ape și cu patru pante egale, cu streșinile și coamele orizontale. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice, teșiri nejustificate ale pantelor. Streșinile vor fi de 45 – 60 cm, iar la intersecția cu frontonul vor avea între 30 și 45 cm, în funcție de materialul din care este alcătuit frontonul. Dacă frontonul este din zidărie, atunci streșina va avea valoarea cea mai mică; dacă este din lemn, atunci va avea valoarea cea mai mare.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de maximum 2 – 5 %, doar cu învelitoare din strat înierbat cu vegetație locală și doar acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: volume mari, (semi)îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrare în peisaj se acoperă cu strat vegetal. Sunt interzise acoperișurile de tip terasă utilizate în proporție mai mare de 60 % din suprafața totală a acoperișului și dispuse la frontul stradal. În funcție de învelitoare, panta va fi de minimum 45° la cele ceramice (țiglă solzi, olane) sau lemnoase (șindrilă), ținând cont de

specificul local.

Se acceptă folosirea panourilor fotovoltaice sau solare pe fața sudică a acoperișului, în proporție de 40 % din suprafață.

La construcțiile noi cu gabarit mare, se recomandă realizarea unor porticuri pe fața cea mai folosită a clădirii (cea cu accesuri), pentru protejarea activității în aer liber și a depozitărilor temporare. Ele vor proteja pereții și deschiderile clădirii de intemperii și vor da un plus de identitate și funcționalitate clădirilor respective.

AȘA DA: Exemplu pentru volumetrie simplă, în care panta acoperișului se apropie de valoarea celei adecvate.

AȘA DA: Reabilitarea unei construcții agricole, care respectă cele mai importante reguli de încadrare în specificul local: materialele folosite și forma acoperișului.

AȘA DA: Construcție agricolă care respectă cele mai importante reguli de încadrare în specificul local, inclusiv forma acoperișului.

AȘA DA: Pentru camuflarea gabaritelor mari și în cazul în care se dorește acest lucru, se pot folosi acoperișurile verzi cu înclinație mică. Se observă intenția de camuflare prin crearea unui brâu de pământ în jurul construcției, rezultat parțial din săpătura necesară construirii edificiului. Aceste procedee se pretează la clădiri de dimensiuni foarte mari, precum săli de sport, hale de producție, spații de depozitare a cerealelor etc.

AȘA NU: Forma acoperișului din imagine intră în totală contradicție cu noțiunea de încadrare în specificul local (imagine din Gheorgheni).

AȘA NU: Folosirea acoperirii generale de tip terasă este interzisă în satele tradiționale, motivul fiind neîncadrarea în specificul local atât prin formă, cât și prin aspectul învelitorii pe care o presupune utilizarea acestui tip de acoperire. Suplimentar, soluția de terasă poate aduce cu sine probleme de infiltrație a apei dacă nu este pusă în operă foarte bine, evenimentele multiple de acest gen confirmând afirmația noastră.

AȘA NU: Forma acoperișului din imagine intră în totală contradicție cu noțiunea de încadrare în specific local și atrage după sine alte probleme, precum utilizarea contextuală a finisajelor.

Șarpanta

În cazul amplasării construcției în vatra satului, structura șarpantei va fi, recomandabil, de lemn, va fi realizată cu tehnologii locale, folosind, oriunde e posibil (nealterând procesul tehnologic), materiale naturale regenerabile sau tehnologii contemporane de industrializare a lemnului (lemn lamelar, panouri multistrat, lemn stratificat). Se pot folosi rigidizări suplimentare din alte materiale structurale pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Nu trebuie utilizate

materialele organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite în mod generic „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgheț, ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG): pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura prin folosire singulară cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

AȘA DA: Utilizarea unei soluții locale de realizare a șarpantei. Astfel se susține economia locală, prin utilizarea forței de muncă și a materialelor din zonă.

AȘA DA: Utilizarea unei structuri din lemn lamelar sau a unei structuri zăbrelele la nivelul șarpantei poate fi o soluție practică pentru clădiri cu deschideri mari.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitoarea se va realiza din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate.

Învelitoarea va fi din țiglă ceramică de tip solzi, cu păstrarea streșinilor (specifică materialelor). Se vor folosi materiale și tehnologii locale sau care pornesc/derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției.

AȘA DA: Țigla trasă industrială, de formă și cu dispunere specific locală, poate constitui o variantă pentru acoperirea construcțiilor noi de gabarit mare.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale, precum țigla ceramică de tip solzi și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, al intersecției cu foișoarele etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal (plat, vizitabil – vezi *Forma și volumetria*, pag. 26).

Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice): nu se vor folosi culori stridente sau saturate.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalații (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional (vezi *Forma și volumetria*).

Se acceptă și se recomandă utilizarea panourilor de captare a energiei solare în planul acoperișului (vezi capitolul 6. *Performanța energetică*).

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției. Elementele de umbră/control solar pot servi și ca elemente de camuflare ale acestora în volumul și forma învelitorii.

Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de acoperire, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice), similare cu cele ale învelitorii: nu se vor folosi culori stridente.

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Forma și volumetria

Se vor realiza, în prealabil, fotografiile ale clădirii existente, cu vecinătăți cu tot, pentru a înțelege modul în care trebuie realizată intervenția și într-un sens comunitar.

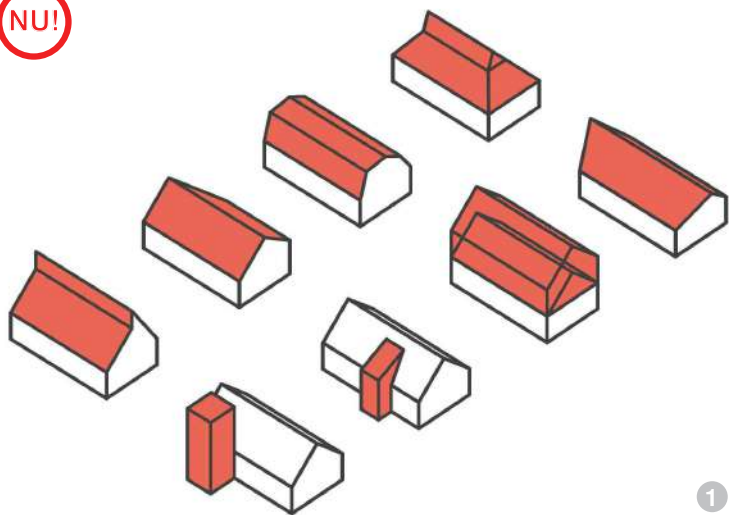
Dacă nu se încadrează în specificul local și este lipsit de valori constructive și memoriale certe, acoperișul se va reconfirma pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi – vezi recomandări la capitole în funcție de volumul construcției). Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Dacă se încadrează în specificul local, intervențiile vor respecta scara și conformarea acoperișului existent.

În cazul înlocuirii totale a structurii, se va efectua în prealabil relevul acoperișului existent și nu se va modifica lățimea și cota streșinii, aceasta putând fi ridicată până la maximum 5,5 m față de cota terenului natural, măsurată în punctul cel mai înalt, dar fără ca aceasta să depășească 3 metri față de cota parterului. Decorațiile se vor prelua nealterate (dacă este cazul). Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

Se va păstra ierarhia volumetrică a clădirilor de pe lot. Se recomandă ca înălțimea clădirii principale, de la stradă, să nu fie depășită de cea a clădirilor anexe, excepție putând face doar șurile, care, în mod tradițional, erau adesea mai mari și mai înalte decât casa propriu-zisă. Nu se admite sub nicio formă ca anexele din continuarea clădirii principale să fie extinse peste nivelul coamei acesteia din urmă. Se admit extinderile pentru corpurile și anexele cu regim de înălțime parter care posedă acoperiș vegetal/verde, dar cu limită de gabarit și care nu sunt amplasate la aliniamentul stradal.

NU!

ASA NU: Intervenții greșite care apar în mod frecvent la clădirile tradiționale.

ASA NU: Intervenție greșită la o clădire tradițională

Structura acoperișurilor reprezintă un element important pentru evidența istorică și dau un farmec aparte spațiilor mansardate atunci când rămân aparente; de aceea, nu se recomandă schimbarea lor integrală, ci înlocuirea pieselor degradate.

ASA DA: Intervenția păstrează dimensiunile și înclinația originală a acoperișului.

Șarpanta

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde acestea nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe, se va reconfirma șarpanta, pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi). Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

În cazul intervențiilor asupra construcțiilor existente, acolo unde șarpanta (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor constructive valoroase și, pe cât posibil, repararea și conservarea la nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Elementele deteriorate se pot înlocui cu elemente similare din lemn de aceeași esență, pentru a nu interveni și a nu dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii.

ASA DA: Dublarea căpriorilor este uneori necesară, dar nu obligatorie, atunci când este necesară termoizolarea spațiilor.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Materialul și culoarea învelitorii se adaptează la aspectul elementelor de învelitoare tradiționale (culoarea și forma țiglei solzi/trase; acoperișul din paie și stuf). Nu sunt recomandate învelitorile din tablă, *Eternit* sau elemente ceramice grosolane, de culoare stridentă (tip *Bramach*). Sunt salutare soluțiile care adoptă folosirea țiglelor ceramice din demolări. Obiectivul final este următorul: niciun acoperiș nou să nu iasă în evidență prin folosirea unui material de învelitoare inadecvat.

Acolo unde învelitoarea (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor valoroase, în special a țiglei vechi, și, pe cât posibil, repararea și conservarea la un nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Țigla ceramică tradițională și-a dovedit durabilitatea de peste 100 de ani, iar o parte dintre piese sunt inscripționate și au forme unice. Dacă învelitoarea

este realizată din tablă, azbociment, diverse membrane bituminoase sau alte materiale nespecifice zonei, acestea se vor înlocui cu cele care se încadrează în specificul local.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale, precum țigla produsă manual, paiele sau stuful, și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori interior/exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, de la intersecția cu foșoarele etc.). Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multe tipuri, culori sau forme de învelitori, cu excepția acoperișului vegetal.

Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice); nu se vor folosi culori stridente sau saturate și se va evita folosirea țiglei industriale în a cărei compoziție s-a introdus colorant.

AȘA DA: Țigla trasă nouă, utilizată la o clădire restaurată

AȘA DA: Vibrația unei învelitori istorice și importanța ei în peisajul satelor din Câmpia Transilvaniei

AȘA DA: Țigla veche refolosită

AȘA DA: Refolosirea țiglei vechi este o soluție foarte bună pentru intervenția pe clădiri tradiționale, în contextul în care majoritatea pieselor au rezistat sute de ani. Aceasta trebuie însă foarte bine selectată pentru acoperirea acoperișurilor în care se amenajează o mansardă.

AȘA DA: Țiglă veche recondiționată prin îndepărtarea lichenilor. Poate constitui o modalitate de intervenție, dar nu este recomandată în toate cazurile, din cauza timpului consistent necesar curățării ei.

AȘA NU: Țigla industrială este contraindicată pentru realizarea învelitorilor clădirilor tradiționale. Aceasta nu îmbătrânește suficient și schimbă într-un mod neadecvat imaginea pământie a peisajului sătesc, dominat de învelitorile tradiționale.

AȘA NU: Aspectul izbitor al învelitorilor industriale intră în disonanță cu coloritul pământiu, natural, al învelitorilor tradiționale, care se integrează și se contopesc insesizabil în coloritul peisajului agrar înconjurător.

AȘA DA: Exemplu de compatibilitate prin alăturarea acoperișului vegetal/verde cu cel din stuf/paie.

AȘA DA: Exemplu de compatibilitate prin alăturarea acoperișului vegetal/verde cu cel din șindrilă.

AȘA NU: Folosirea țigelor de alt format decât cel tradițional nu are ce căuta într-o intervenție asupra clădirilor tradiționale.

AȘA NU: Sunt suficiente motive pentru a evita amplasarea tablei pe acoperiș (vezi la capitolul despre învelitorile pentru clădirile noi).

AȘA DA: O tehnologie nouă, care se va răspândi în viitorul apropiat în zonele rurale și care nu face notă discordantă în privința culorii cu vecinătățile (există și modele mate), sunt țiglele solare, care vor fi cel mai bun înlocuitor al acoperișurilor clasice, pentru că vor avea, pe lângă calitatea pe care orice acoperiș trebuie să o aibă, și pe cea de a produce energie.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, lucarne, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 25 % din suprafața pantei respective. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

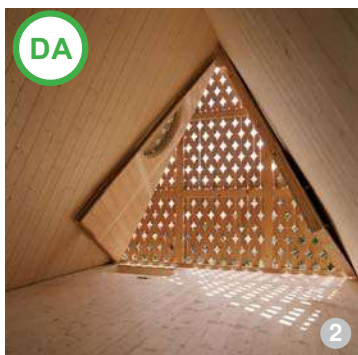
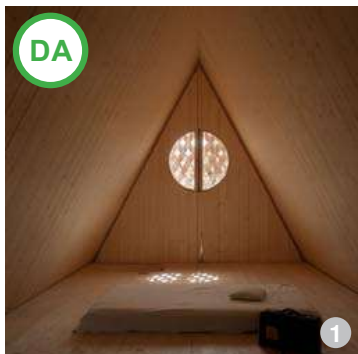
Se recomandă utilizarea unor tipuri de lucarne care se bazează pe

tehnica locală, generând o dezvoltare a meșteșugurilor în defavoarea produselor industriale.

Lucarnele vor ocupa maximum 25 % din suprafața unei fețe a acoperișului și vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să se păstreze o imagine coerentă cu imaginea specifică locului și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se recomandă ca lucarnele noi să fie poziționate spre curte. În general, se recomandă utilizarea unor lucarne într-o singură apă sau în formă de „ochi

de pisică” (acolo unde este nevoie de ventilare și mai puțin de lumină naturală). Se recomandă realizarea unor lucarne lungi, cu înălțimea de maximum 0,8 m, în locul mai multor lucarne mici, deoarece aportul de lumină în interiorul mansardei este mai mare, se reduce numărul de puncte nevralgice prin care apa s-ar putea infiltra, iar costul manoperei și al materialelor este mai mic. Acolo unde se poate dovedi existența unor alte forme tradiționale de lucarne, se vor prelua acele exemple.

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției.

ASA DA: Intervenție de reconstruire a unui acoperiș și de înălțare a construcției. Intervenția contemporană este vizibilă prin folosirea unui model de traforaj aparte, dar forma tradițională a acoperișului este respectată.

ASA DA: Existența nenumăratelor ruine, în general, clădiri al căror acoperiș s-a prăbușit, a făcut ca unii arhitecți să acorde o importanță sporită conceptului de intervenție de restaurare.

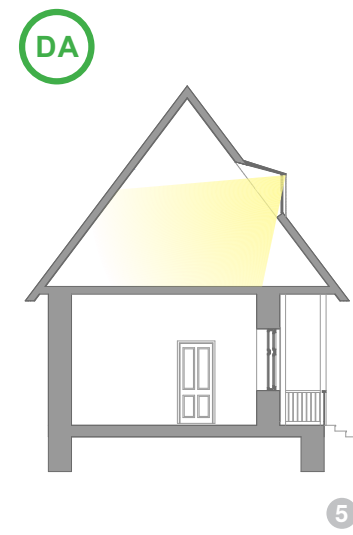
ASA DA: Decorarea frontonului acoperișului nou cu un trafor destinat accesului pormbeilor este un element atât decorativ, cât și funcțional.

AȘA DA: Lucarnele de tip „ochi de pisică” sunt cele mai folosite pentru a ilumina un pod mansardat. Acestea modifică nesubstanțial volumul acoperișului.

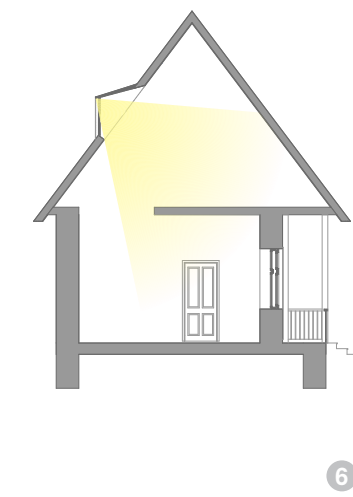
AȘA DA: Micile lucarne într-o singură pantă, amenajate în mansarda unei clădiri secundare, pot aduce suficientă lumină pentru spații precum dormitoare, băi etc. Tipul de lucarnă cu o singură pantă aduce aminte de golurile de intrare în pod și pot avea dimensiuni consistente. Acest tip de lucarnă poate fi folosit și la casa principală, cu condiția ca dimensiunea lor să rămână între niște valori decente, mai mici decât la cele de la anexe, în funcție de gabaritul clădirii. În general, se recomandă ca acestea să se încadreze într-un dreptunghi de 60 x 80 cm pentru casele tradiționale.

AȘA DA: Amenajarea unor goluri în planul acoperișului aduce cele mai puține modificări volumetricii acestuia, dar sunt de preferat intervențiile în care construirea de ferestre și lucarne se bazează pe susținerea economiei locale; or, ferestrele de tip Velux nu angrenează într-o formă consistentă meșteșugul local tradițional.

AȘA DA: Lucarna prelungită într-o singură apă precum cea din imagine e o soluție viabilă de iluminare a mansardei.

AȘA DA: Introducerea luminii printr-o lucarnă poate fi o soluție de iluminat eficientă pentru spațiile destul de întunecate de la parter, ale cărui ferestre nu se recomandă a fi modificate.

AȘA DA: La construcțiile anexe în care se amenajează spații de locuit mansardate, se pot utiliza procedee precum cel din imagine, privind vitrarea întregului fronton, mai ales dacă acesta a fost inițial din lemn.

AȘA DA: Amenajarea unor goluri în frontonul din spate poate fi o soluție care nu modifică volumetria clădirii. Se recomandă atenție la posibila existență a unor inscripții sau decorații valoroase; în acest caz, nu se recomandă decuparea golului.

AȘA DA: Exemplul vitrării unui fronton, intervenție ingenioasă care este cu greu vizibilă din exterior, datorită lamelor late, care sugerează imaginea unui fronton din lemn.

AȘA NU: Nu este permisă modificarea gurilor de aerisire în vederea amplasării unor ferestre. Aceasta aduce grave modificări aspectului general al fațadei.

Balcoanele/logiile de la etajul/mansarda caselor sunt elemente care apar frecvent în urma importului din mediul urban (român și străin) care s-a făcut din anii 1990 și până acum. Considerăm sunt elemente insuficient înțelese, inutile și cu efect negativ asupra construcției, pentru că:

- produc scurgeri de căldură la nivelul plăcii dintre parter și etaj (punte termică), precum și pierderi de căldură la nivelul ușilor și al ferestrelor suplimentare (cost suplimentar);

AȘA DA: Amplasarea ferestrelor în găurile de aerisire a podului nu modifică cu nimic aspectul general.

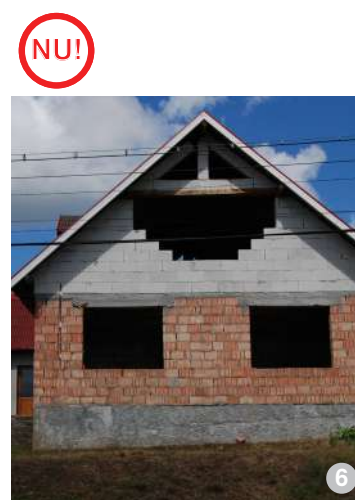

AȘA DA: Atunci când nu se distruge vreo evidență istorică, se pot amplasa goluri în elementele geometrice ale fațadelor, întărindu-le efectul.

- sunt greu de întreținut ca hidroizolație și igienă;
- e un plus de investiție la construire;
- deși se fac pentru a evita dificultățile de execuție și costurile lucarnelor sau ale lămpilor, prețul lor, în timp, îl depășește pe al acestora;
- nu se folosesc în mod curent, fiind doar elemente de mândrie (prestigiu) prost înțeleasă (fiind la stradă, sunt mereu pline de praf, deci nu se pot scoate la aerisit nici măcar așternuturile).

AȘA DA: Amenajarea ingenioasă a unei ferestre în zona de streășină

AȘA NU: Nu se acceptă amplasarea unor goluri nespecifice ca formă, precum cele din imagine.

AȘA NU: Modificarea gurilor de aerisire nu este permisă, în vederea amplasării unor ferestre. Aceasta aduce grave modificări aspectului general al fațadei.

AȘA NU: Nu se acceptă amplasarea logiei și a balconului către stradă și cu atât mai puțin distrugerea frontonului și a decorațiilor pentru realizarea intervenției.

5.2. PEREȚI

Analiza și recomandările privitoare la pereți se referă la tipurile de pereți (portanți sau de compartimentare), materialele folosite în alcătuirea acestora și marcarea posibilelor probleme ce pot apărea în comportamentul în timp.

Recomandările se grupează pe trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele de alcătuire pentru pereți au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandabile, în funcție de zona

în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatră, lemn, cărămidă, lut, având ca liant var-nisip sau lut.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, protecție la foc, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolații și ruperi de capilaritate.

5.2.1. Specificul local

Câmpia Transilvaniei se caracterizează prin existența construcțiilor cu pereți din chirpici, din zidărie, cu grinzi de lemn și structuri mai complexe, ce au la bază un suport-cadru și material de umplutură. Construcțiile pe structură de lemn sunt de două feluri. În cazul primului tip, se folosea o structură pe cadre (stâlpi și grinzi) de lemn, după care se împletea miezul peretelui. A doua structură este cea pe tâlpi, unde stâlpii de lemn stau așezați pe grinzi de talpă, iar la partea superioară, stâlpii sunt rigidizați cu o centură de lemn. Pentru o mai bună rigidizare, se folosesc contravântuirile. Structura din grinzi încrucișate este întâlnită doar în zonele montane, unde se găsește brad de dimensiuni adecvate și drept. Pe alocuri, se

întâlnesc și anexe cu structură de grinzi încrucișate, dar din esență de foioase. Pereții din piatră sunt mai rari, în general, fiind realizați din piatră de râu sau din piatră de carieră cioplită.

Pereții de cărămidă apar abia în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

La construcțiile cu structură pe cadre de lemn, pereții sunt realizați din împletitură de nuiiele, peste care se adaugă lipitura. În cazul structurilor care dispun de tâlpi, împletitura se realizează pe orizontală, crengile împletindu-se în jurul unor crengi mai groase, introduse în găurile date în talpă. La structurile unde nu există talpă, găurile sunt date în stâlpi, iar crengile sunt înfipte pe orizontală, țeserea nuielilor făcându-se în sens invers. După ce se realizează țeserea, se face lipitura, atât pe interior, cât și pe exterior, până se ajunge la grosimea stâlpului. Următoarea etapă este cea tencuirii, care acoperă structura pe cadre a casei. Pentru a ține mai bine tencuiala, adesea fațada era bătută în scânduri.

O altă structură de pereți răspândită în zonă este cea realizată din cărămizi de chirpici. Acestea sunt întretesute exact ca și cărămizile ceramice clasice (acestea din urmă sunt singurul material modern acceptat pentru zidăria de locuințe). Pentru funcțiuni altele decât cea de locuire, sunt permise structurile moderne de tip sandvici.

AȘA DA: Casă românească cu pereți de lemn

AȘA DA: Pereți din cărămidă (imagine din Sic)

AȘA DA: Pereți din vălătuci (imagine din Gheorgheni)

AȘA DA: Pereți din lemn, șură tradițională

AȘA DA: Pereți masivi din piatră și cărămidă

5.2.2. Recomandări

A. Construcții noi noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Pereții portanți sunt esențiali prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale

la nivel local (lemn, cărămidă, piatră, chirpici). La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local. Zidăria portantă din piatră sau cărămidă va fi tencuită cu mortar pe bază de var sau lut, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru zidire va fi tot pe bază de var sau lut, pe cât permit

calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/impiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

În mod tradițional, fațada de la stradă este cea mai decorată, cea dinspre curte este tratată mai auster, dar este totuși zugrăvită, cea dinspre vecin este, în general, tencuită, dar nezugrăvită, iar fațada din spate apare de multe ori netencuită, cu parament aparent de piatră sau cărămidă.

Pentru construcțiile noi, se recomandă

tratarea unitară a fațadelor, prin care să se asigure, pe lângă eficiența energetică conformă cerințelor secolului al XXI-lea, și o întreținere mai ușoară.

Tradițional, au fost utilizate ca masă termică:

- pământul, argila, chirpiciul sau piatra, soluții utilizate tradițional și la care se revine azi pentru construcții moderne, eficiente energetic.

- lemnul, care, deși nu a fost și nu este utilizat în principal pentru această calitate, rămâne materialul ideal pentru construcțiile ecodurabile. Calitatea extraordinară a lemnului este aceea că, datorită capacității calorice ridicate (a doua ca valoare după apă), posedă practic aceeași „**masă termică**” ca cea a pietrei sau a argilei”, dar este de cel puțin 7 ori mai bun izolator termic decât acestea din urmă și decât materialele de zidărie curent utilizate (cărămidă, blocuri

din beton ușor, BCA etc.) (**Masa termică** este capacitatea elementelor de construcție de a înmagazina căldura și de a o elibera în timp, prelungind efectul sursei de căldură – solară sau combustibil – prin așa-numita caracteristică de volant termic.)

Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră, chirpici) sau materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/lut, chirpici, cânepă, lână, paie, rumeguș, conglomerate cu lianți naturali), pentru funcțiuni care permit această compoziție.

Nu este recomandată folosirea unor materiale ca azbestul, bolțarii de beton sau zgură și PVC-ul (plastic).

DA

ASA DA: Construcție nouă cu pereți și stâlpi din cărămidă și beton: cărămida tradițională, prin dimensiunile ei mici, să se adaptează ușor la orice configurație planimetrică, chiar și în detaliu.

DA

ASA DA: Materialele de construcție tradiționale, precum cărămida și lemnul, pot fi puse în operă într-o modalitate contemporană, corespunzând standardului de confort actual.

DA: Zid mixt din piatră, cărămidă și elemente din beton, care combină tehnica tradițională cu cea contemporană, pentru a corespunde cerințelor de stabilitate etc.

NU! Pentru construcțiile din piatră, completările și reparațiile se recomandă a se realiza tot din piatră.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Pereții portanți sunt esențiali, prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale

la nivel local (lemn, cărămidă, piatră, metal). La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local. Zidăria portantă din piatră sau cărămidă va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru

zidire va fi tot pe bază de var, cu aditivi pentru rezistența la intemperii în caz de nevoie, pe cât permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră) sau materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/lut, cânepă, lână, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali). Nu este recomandată folosirea unor materiale ca BCA, cărămidă de sticlă etc.

Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton, a structurilor metalice sau a pereților de tip rigips atunci când alcătuirile constructive o cer.

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Se vor păstra și se vor restaura toate detaliile istorice de parament, inclusiv cornișele, parcanele, brăiele, bosajele, pilaștrii etc.

Pentru construcțiile existente, cel mai mare pericol îl reprezintă modalitatea de armonizare cu standardele și normativele în vigoare, privitoare la cerințele de rezistență, stabilitate, protecție la foc (în special pentru clădirile cu funcțiuni publice), hidroizolare și izolare termică, igiena și sănătatea oamenilor. Ca principiu general, trebuie încercată găsirea unor soluții compatibile cu materialele existente, care să nu influențeze negativ structura și comportamentul acestora în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), concomitent cu păstrarea a cât mai mult din fondul construit valoros.

Nu se vor realiza suprafețe mari de pereți la care, prin alcătuirea constructivă, transferul vaporilor este împiedicat, acest fenomen având ca

efecte directe apariția igrasiei și a mucegaiurilor și diminuarea calității exploatării în timp a construcției. Se pot realiza bariere de rupere de capilaritate prin injectarea cu mortare speciale de asanare sau introducerea unui strat de aer.

La intervenția pe construcțiile existente, dacă expertiza tehnică relevă necesitatea consolidării, arhitectul va propune soluții care să implice folosirea de materiale și tehnici tradiționale (reparații locale la zidărie, inserarea unor elemente structurale noi din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc.) sau tehnici de secol XXI care folosesc materiale regenerabile (lemnul lamelar, lemnul stratificat, plăcile lemnoase multistrat etc.

Pentru reparațiile/restaurarea pereților de piatră, se recomandă folosirea pietrei, obținută dintr-una din carierele locale agrementate, din surse preexistente (reciclarea materialelor rezultate din demolări) sau piatră de râu, iar mortarul folosit se recomandă a fi unul pe bază de var stins/hidraulic sau lut.

Și în cazul lemnului, se recomandă refolosirea lemnului vechi nedeteriorat, recuperat din desfacerea unor anexe gospodărești, sau a lemnului certificat ecologic, care provine din păduri gestionate durabil, pe criterii economice și ecologice.

În cazul pereților din chirpici, zonele

deteriorate se vor reface integral, prin metoda tradițională.

Se vor alege soluții care să implice folosirea de tehnici și materiale tradiționale (reparații locale, inserarea unor elemente structurale noi, preferabil din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc). În condiții speciale, consolidările se pot realiza și cu alte tipuri de materiale nespecifice (beton, metal etc.), asigurându-se realizarea unor alcătuirii de pereți compatibile cu structura existentă.

Atât pentru finisajele exterioare, cât și pentru finisajele interioare, se vor folosi vopsele care să nu împiedice transferul de vapori. Se recomandă folosirea vopselurilor pe bază de var, silicați etc. Pentru finisajele exterioare, se vor folosi culori similare cu cele din zona de realizare a investiției; nu se vor folosi culori stridente și saturate.

Se recomandă, pentru obținerea unei construcții ecodurabile, ca realizarea finisajelor finale ale pereților și tavanelor să se facă exclusiv cu var natural, stins, sub formă de pastă, hidratată timp îndelungat pentru creșterea calităților de liant, precedate de un strat din așa-numita tencuială din nisip cu var, cu granulație mai mare, ca suport al stratului de var final. Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

DA: Casă de locuit tradițională după restaurare

A. Pereții din lemn

Se vor înlocui piesele deteriorate cu piese identice, realizate din lemn de aceeași esență (masiv sau lamelar), pentru a nu interveni și a nu dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii și comportamentul higrotermic al acesteia. Se pot folosi rigidizări din lemn (sau metal) pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale transparente, care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

AȘA DA: Cadre tradiționale din lemn în timpul restaurării: un element afectat de degradare nu trebuie înlocuit cu totul.

AȘA DA: Șopru cu structură de lemn în care s-au păstrat majoritatea elementelor originare.

B. Pereții din împletitură și lipitură

Într-o primă fază, se realiza structura pe cadre de lemn (grinda de talpă, cosoroaba, stâlpii de colț, stâlpii pentru goluri). O altă metodă era așezarea stâlpilor verticali direct în sol. Între stâlpi se montau, fie pe orizontală, fie pe verticală, pari de lemn, în jurul cărora se împleteau nuielele. Împletitura se realiza și pe colțuri, în dreptul elementelor structurale de lemn. Împletitura se umplea cu lipitură realizată din argilă, paie și pleavă. Grosimea unui astfel de perete era de circa 30 cm.

În cazul intervențiilor pe această structură, se vor desface porțiunile deteriorate, se va verifica integritatea elementelor de structură. Cele afectate vor fi înlocuite integral. Unde este cazul, se vor înlocui parii, se vor țese din nou nuielele și se va prepara o lipitură nouă. Pereții astfel rezultați vor fi protejați prin mai multe straturi de vâruială, la care se pot adăuga coloranți naturali, după caz.

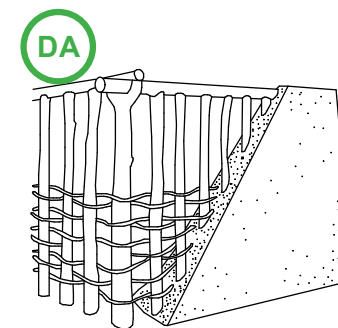
Acest tip de structură este unul dintre cele mai bune sisteme de izolare termică. Nu necesită aplicarea unor straturi suplimentare de termoizolație.

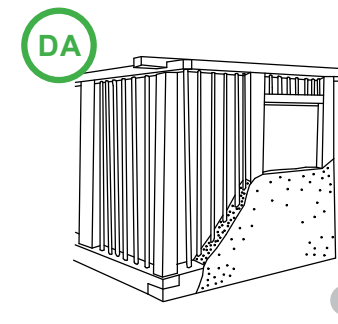
AȘA DA: Perete de împletitură în cadre cu lipitură

AȘA DA: Perete de împletitură pe verticală (imagine din Gheorgheni)

AȘA DA: Perete de împletitură cu pari și lipitură

AȘA DA: Perete cu cadre, pari verticali și lipitură

AȘA DA: Perete de împletitură pe verticală (imagine din Pănet)

C. Pereții din cărămizi de chirpici (vălătuci)

Pereții din vălătuci se realizează din cărămizi realizate prin metoda de uscare la soare în forme a unui amestec de lut/argilă, paie (eventual, pleavă). După uscare, cărămizile sunt puse în operă alături de cele din material ceramic. Pentru construcțiile voluminoase, se recomandă realizarea unui cadru de lemn și umplerea spațiilor dintre cadre cu acest material. Este o structură sensibilă la umezeală, drept pentru care pereții din vălătuci se vor așeza pe un soclu de piatră sau pe o grindă de talpă, ridicate de la sol cu minimum 40 cm. Pentru protecție, pereții din vălătuci se tencuiesc atât pe interior, cât și pe exterior cu mortar respirant.

Porțiunile afectate de umezeală, crăpate sau deteriorate se vor desface, se înlocuiesc vălătucii, având grijă să se realizeze întrețeserea cu porțiunile de zid existente.

AȘA DA: Imagine din Bonțida

AȘA NU: Pentru repararea unui anumit tip de zidărie, se va folosi același material (în cazul de față, completarea zonelor deteriorate trebuia făcută cu vălătuci).

D. Pereții din piatră

Se vor realiza intervenții pe mortare cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vaporii. Piatra nu se va acoperi cu lacuri și vopsele care influențează porozitatea și permeabilitatea la vaporii a acesteia. Materialele se vor alege compatibile cu tipul de piatră folosită, fiind dependente de gradul de porozitate a acesteia. Rostuirea pietrei, în cazul în care aceasta se lasă aparentă, se recomandă a se face tot cu un mortar pe bază de var stins pastă, amestecat cu praf din piatră respectivă și nisip. Rostuirea

nu se va face la fața pietrei, ci la o retragere de cel puțin un centimetru de la fața acesteia. Nu se acceptă vopsirea rosturilor în negru, cărămiziu sau alte culori, deoarece acest lucru atrage după sine distrugerea eleganței imaginii specifice a zidăriei de piatră și a pietrei din zidărie, din cauza compuşilor chimici conținuți în vopselele respective.

AȘA DA: Zidurile din piatră tencuite cu mortare pe bază de var reprezintă două tipuri de materiale compatibile.

AȘA DA: Zidăriile din piatră se recomandă a fi lăsate aparente, imaginea lor contribuind în mod favorabil la peisajul satului (imagine din Vaida-Cămăraș).

AȘA DA: Folosirea pietrei pentru zidurile și fundațiile construcțiilor noi este optimă în zonele cu umiditate mare.

AȘA DA: Zidărie din piatră nerostuită, prelucrată manual

E. Pereții din cărămidă

Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vapori.

Dacă expertiza tehnică stabilește ca fiind necesare consolidări structurale ale pereților din cărămidă, se vor evita soluțiile de cămășuire pe toată suprafața peretelui; când acest lucru nu este posibil, se pot folosi aditivi care să crească permeabilitatea la vapori a acestuia, cu scopul prevenirii efectului „de pungă”, care va diminua confortul utilizării în timp a construcției.

AȘA DA: Perete din cărămidă tradițională (imagine din Gheorgheni)

AȘA DA: Restaurarea elementelor decorative este deosebit de importantă pentru imaginea de ansamblu, pitorească, a clădirii.

AȘA NU: Se interzice importul de detalii decorative sau constructive străine.

AȘA DA: Intervențiile la decorațiile de fațadă se vor face cu materiale și tehnici tradiționale: brâul din mortar de var va fi trăsut cu șablon de profil.

AȘA NU: Clădire tradițională după intervenție: s-au îndepărtat elementele caracteristice ale fațadei, precum sunt decorațiile, tâmplăriile, țiglele, cornișa, în locul cărora s-a montat o tâmplărie din PVC, material necaracteristic zonei, s-au distrus decorațiile istorice, montându-se, probabil, în schimb o termoizolație din polistiren.

F. Pereții din lut

Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vapori.

Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/impiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

5.3. FUNDAȚIILE

Prin fundații, se vor înțelege, în funcție de tipul construcției și de zona în care se realizează investiția: fundațiile-soclu, pivnițele, subsolurile și demisolurile.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele de alcătuire pentru fundații au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatră, cărămida, betonul armat.

Aspectele principale care trebuie avute în vedere fac referire la: siguranță și stabilitate, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolațiile și hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă, îmbinarea soclui/material de

tencuire/placare soclu cu trotuarul de gardă.

5.3.1. Specificul local

Cele mai vechi case din Câmpia Transilvaniei au fost construite direct pe sol, pe un soclu de piatră, pe care se sprijineau tâlpile de lemn. Apoi au apărut casele cu fundație de piatră, soluție care ajută la amplasarea clădirilor pe pantă. Materialul folosit până în ziua de astăzi este piatră de carieră (spartă) sau piatră de râu, legată cu mortar de var sau lut. La construcțiile recente, se folosesc cărămida și betonul armat.

În cazul caselor tradiționale care nu dispun de radier general sau de hidroizolație orizontală, fundația de piatră este cea mai bună soluție, deoarece permite circulația liberă a apei din sol. Umiditatea care se ridică prin capilaritate în fundație se evaporă la primul contact cu aerul. Din acest motiv, este preferat solul liber (nepavat) în jurul caselor tradiționale sau realizarea unui paviment uscat, pe pat de nisip.

Rocile folosite pentru fundații sunt calcarul și rocile metamorfice ce provin din carierele apropiate. Acolo unde nu erau cariere, se folosea piatră de râu.

De la mijlocul secolului al XX-lea, cimentul se folosește ca liant pentru fundațiile de piatră, deși nu este cea mai bună soluție. Cimentul este un material mai dur decât majoritatea rocilor și, odată cu infiltrația apei, fundația este expusă la ciclurile de îngheț/dezghet (în medie, 40 pe an), în urma cărora cimentul va măcina suprafața rocii cu care se află în contact. Astfel, piatră se deteriorează mult mai ușor decât liantul.

Fundațiile caselor vechi par a fi „uscate”, aspect conferit de măcinarea și căderea rostului

dintre elementele de piatră. Aceste fundații pot fi recondiționate prin curățarea și reumplerea rosturilor cu mortar hidraulic sau mortar de var cu adaosuri (praf de piatră). Partea fundației vizibilă deasupra solului este soclu care, în cazul clădirilor de locuit, era tencuit și vopsit. Întâlnim însă multe exemple unde soclu este lăsat aparent.

În cazul clădirilor voluminoase, la colțurile construcției, sub primul rând de piatră al fundației, se așează niște lespezi mai mari de piatră (pentru a preveni tasarea fundației din cauza contractării și a umflării solului).

5.3.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Acolo unde este posibil din punct de vedere structural (dar și tehnologic și economic), în funcție de zona seismică în care se încadrează construcția, se vor folosi tehnici tradiționale.

Se vor folosi sisteme tradiționale (fundații continue pe sub ziduri portante sau fundații izolate), nu se vor „sigila” terenurile cu radiere sau șape realizate din ciment, ci se vor adopta soluții ecodurabile; unde sunt necesare, se vor face sisteme subterane de drenare (drenaj francez). Acolo unde se păstrează fundația tradițională, se va evita impermeabilizarea acestora.

Se recomandă, mai degrabă, realizarea unui drenaj perimetral. Pentru elementele izolate aflate în contact cu solul se pot adopta soluții de impregnare sau se poate opta pentru aplicarea unor materiale de hidroizolare. Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția și de tipul acesteia, sunt, după caz: piatră, cărămidă, beton (cu condiția să se realizeze fundații sub zidurile portante; nu se recomandă

soluțiile cu radier general, care impermeabilizează o suprafață mare de teren). Nu se vor folosi pereți masivi din beton, care împiedică transferul de vaporii, rețin umezeala și nu favorizează existența unui climat sănătos pentru utilizatori. Pivnițele și bolțile se vor realiza cu preponderență din cărămidă și/sau piatră, legate cu mortar pe bază de var stins/var hidraulic. Pivnițele vor avea goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundării, care vor fi deschise vara pentru uscarea pereților.

Pentru realizarea soclurilor din piatră se vor folosi materiale locale, cu tehnologii și mână de lucru locală, prin activarea meșterilor din zonă. Nu se va folosi în exces cimentul (cu precădere cimentul Portland, mai ales fără rosturi de dilatare constructive prevăzute în proiect) ca material de lucru sau ca material de bază pentru liant. În cazul în care este necesară realizarea unor fundații/socluri din beton armat, se recomandă tencuirea cu mortare cu textură lisă pe bază de var în alcătuirii constructive compatibile. Nu se va realiza placarea simplă cu piatră de râu sau piatră spartă de gresie a soclului, care să aducă un aspect „rustic”, de cele mai multe ori impropriu și incompatibil cu arhitectura locală.

Se poate construi un trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de fundația construcției. Acesta va fi realizat din materiale naturale, prin metodă uscată în pat de nisip. În punctele de scurgere a apelor pluviale, se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Pentru acest tip de construcții, se vor adopta soluțiile de la punctul A.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar

sau monovolum)

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Pentru construcțiile existente, probleme multiple se întâlnesc mai ales la imobilele de mică anvergură din mediul rural, unde, de obicei, nu a fost acordată o importanță deosebită fundațiilor, acestea fiind mici, prost conformate și prost rezolvate din punct de vedere constructiv, ceea ce a dus la degradări și prăbușiri ale diverselor elemente constructive (mai ales în cazul construcțiilor din lemn, pământ și al construcțiilor anexe).

Dacă sunt necesare consolidări ale fundației (în funcție de zona seismică în care se încadrează), cât timp este posibil, se vor propune soluții (subzidiri, reparații, îngroșări, țeseri de ziduri, tencuiri cu diverse mortare cu componente naturale armate cu fibre), care să folosească materiale de construcție naturale (piatră). Soluțiile de hidroizolare și de termoizolare, prin alcătuirii constructive propuse, nu vor îmbrăca toată infrastructura: se pot realiza bariere de capilaritate prin injecții cu mortare speciale, tencuiri cu mortare de asanare speciale, se pot realiza straturi de drenaj care să faciliteze îndepărtarea apelor de la fundație și să prevină infiltrațiile și degradările la nivelul acesteia (vezi și recomandările generale). Nu se vor „sigila” terenurile cu radiere sau șape realizate din ciment, pivnițele vor păstra sau vor „primi” goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundării, pentru uscarea pereților. Se va folosi cu precădere mortar de pământ sau de var, variante care permit evaporarea apei infiltrate.

Se va repara/construi (dacă este cazul) trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de fundația construcției fără a intra în contact direct sau a sigila pereții sau fundația clădirii alăturate lui. Acesta se va realiza din materiale naturale, pozate uscat pe strat de nisip, va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

5.4. TÂMPLĂRIA ȘI GOLURILE

Prevederile referitoare la uși și ferestre privesc dimensiunea, proporția și ritmul golurilor, materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile de umbrire și culorile.

Acolo unde este posibil, se recomandă apelarea la tehnici și meșteșugari tradiționali pentru realizarea tâmplăriei interioare și exterioare, ca și pentru realizarea feroneriei și/sau a diverselor elemente decorative de mascare, care pot fi bătute sau turnate.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate elementele de tâmplărie au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

5.4.1. Specificul local

Golurile casei tradiționale au fost dimensionate la minimum, proporționate conform secțiunii de aur (circa 2/3) și așezate cu axa lungă pe verticală. Fațadele aveau un ritm caracteristic, dat de alternarea golurilor mici cu porțiunile de plin (zidite). Cele mai vechi case dispuneau de o singură foaie de ușă și de un singur rând de vitraj. Foile acestor ferestre erau, de obicei, împărțite în trei și cu deschidere către exterior.

La începutul secolului al XX-lea, ferestrele au fost dublate cu foi ce se deschideau către interior. Un tip mai recent de ferestre este cel care

dispune de un montant orizontal la treimea superioară, care divide astfel fereastra în două foi mai mari la partea inferioară și două ochiuri mici la partea superioară (așa-numitele supraluminatoare sau oberlhturi).

Supraluminatoarele permiteau aerisirea permanentă a încăperilor fără a permite intrarea frauduloasă în interior. Ușile, la rândul lor, au fost dublate, pentru o termoizolare mai eficientă. Foile de exterior de obicei sunt pline (realizate din scânduri montate prin sistem lambă și uluc sau chenare de foioase cu tăblii de scândură sau placaj). Tâmplăriile se montau în goluri de zidărie cu buiandrug din lemn de esență tare la partea superioară sau – în cazul pereților de grinzi de lemn – între doi stâlpi de lemn cu grindă de perete pe post de buiandrug. Tocurile (ascunse sau la vedere) erau realizate din lemn de esență tare și, începând din secolul al XX-lea, căptușite cu scândură sau tăblii. Cercevelele, blănurile, placajele, montanții, șipcile și pervazurile se realizau din lemn de brad. Ferestrele vechi dispuneau de foi de sticlă presată subțiri (2,5 mm). Foile nu se montau prin chituire, ci se fixau cu baghete de lemn țeșite.

AȘA DA: Fereastră într-o singură foaie de geam (imagine din Bonțida)

AȘA DA: Fereastră dublă, cu două cănături cu câte trei ochiuri (unul dintre cele mai vechi tipuri de ferestre pastrate și în prezent) – Bonțida

AȘA DA: Fereastră într-o singură foaie de geam (imagine din Bonțida)

Tâmplăriile se băteau sau se foloseau vopsele pe bază de ulei.

Odată cu dorința de urbanizare, apar și decorațiile: în primul rând, pe montantul orizontal (profiluri cu o baghetă decorativă) și pe montanții verticali, prin profilare și adăugarea unor capete de diamant sau a unor capiteluri. Feroneria (colțarii, balamalele, clantele, butoanele) erau realizate din fier forjat.

AȘA NU: Rulouri de plastic, aplicate deasupra tâmplăriei tradiționale

AȘA NU: Schimbarea tâmplăriei tradiționale cu cea de PVC nu este adecvată.

5.4.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit cu ulei, băiuit sau vopsit în culori tradiționale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. În realizarea acestora, se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor activa, pe cât posibil, meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se înserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosurii, traverse, montanți etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, sau pentru rezistența la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale

privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu, folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igiena și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o soluție etanșă, care nu permite înprospătarea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime în special la fațada principală, pentru a da o unitate stilistică desfășurată stradale. Se recomandă alternarea unor goluri

AȘA DA: Dimensiunea golurilor și a ferestrelor respectă întocmai specificul local.

AȘA NU: Proporția ferestrelor este nehotărâtă și nu respectă specificul local; împărțirea canaturilor este impersonală, iar ritmul golurilor nu are nicio legătură cu specificul local.

AȘA DA: Forma și dimensiunile ferestrelor tradiționale, precum și ritmul lor, sunt elemente definitorii ale specificului local și vor fi preluate și în cazul noilor construcții

AȘA DA: Proporția și ritmul golurilor construcției noi respectă specificul local – proiect realizat cu finanțare europeană.

AȘA DA: Fereastră nouă din lemn, inspirată din specificul local, prevăzută cu accesorii de impermeabilizare și înlăturare a apei. Confecționarea lor se poate face într-un atelier local, sprijinind astfel economia locală.

mici, specifice arhitecturii vernaculare, cu vitraje mari, de dimensiunea unui perete, pentru funcțiuni principale care necesită un iluminat corespunzător. Se admit, ca accente compoziționale bine justificate (deschidere către peisaj, folosire pasivă a energiei solare), altele decât verandele, panourile vitrate de dimensiuni mai mari, dar nu pe mai mult de 30 % din suprafața fațadei, dispuse cu preponderență spre interiorul lotului.

Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. (care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată formei atipice, soluții de umbrire atipice, costisitoare și uneori ineficiente și inestetice etc.).

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și a închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperiilor) și pot avea lamele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi storuri și rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Se interzice ca aceste conformații să se realizeze pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau cu alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în în diferite nuanțe opace, nesaturate, cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. Se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosuri, traverse etc., se vor realiza din lemn.

În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare interior/exterior se pot folosi uși batante, glisante etc., panouri de sticlă mobile sau goluri cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe marginea drumurilor cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombă, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor duce la etanșeizare, care nu permite împropiata aerului (altfel, fiind

necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Dimensiunile golurilor vor respecta logica procesului tehnologic de la interior.

Ferestrele vor avea, în general, o geometrie simplă și neornamentată. Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. (care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată formei atipice, soluții de umbrire atipice, costisitoare și uneori ineficiente și inestetice etc.).

ASA DA: Necesitatea de lumină poate constitui un factor decisiv în arhitectura fațadei. Pereții vitraji pot fi dublați de un element de umbrire din lemn, care trimite la detaliile de închidere ale construcțiilor tradiționale.

ASA DA: Golurile și ușile corespund necesităților de utilizare, iar alternarea ferestrelor mici cu ușile mari de acces, care preiau liniile de compoziție a ferestrelor, intră într-o alcătuire echilibrată.

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și a închiderilor de la anexele gospodărești specifice locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară a ferestrelor împotriva intemperiilor) și pot avea lamele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi ruloari exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Se recomandă ca aceste conformații să nu se realizeze pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate sau cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei de in, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. În realizarea acestora, se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Elementele valoroase se

vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice) sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice sau a detaliilor de tâmplărie. Tâmplăria din PVC sau cea metalică se va înlocui cu tâmplărie din lemn masiv sau stratificat. Pentru sporirea confortului de izolare termică, se permite, acolo unde fereastra este într-o singură foaie, să se dubleze în spatele ei cu o fereastră cu vitraj termoizolant în două sau trei foi într-un singur canat, astfel încât intervenția să nu se observe din exterior. Se va avea grijă ca fereastra tradițională să se poată deschide înspre interior.

Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosuri, traverse etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcționarea cu flux de circulație mai mare interior/exterior, se pot folosi panouri de sticlă mobilă sau goluri cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe marginea drumurilor cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru pentru vitrajul simplu de la geamurile duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, putând fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare

automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează etanșeitate, care nu permite împropățarea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

AȘA DA: Pentru clădiri vechi fără valoare istorică mare, se poate recurge la soluția unei ferestre din lemn cu croi tradițional cu un singur rând de geamuri multistrat: cunoscutele ferestre de tip termopan.

AȘA DA: Fereastră nouă cu două rânduri de geamuri, primul fiind multistrat

AȘA DA: Ferestrele tradiționale merită restaurate atunci când se prezintă în condiții acceptabile. Elementele degradate din lemn trebuie înlocuite, feroneria făcută să funcționeze din nou, iar întreg ansamblul trebuie protejat de o peliculă de vopsea.

AȘA DA: Ușă nouă, confecționată după modelul original de geamuri, primul fiind multistrat

AȘA DA: Inexistența în trecut a unor ferestre pentru funcțiuni precum baie, mansardă, restaurant etc., poate lăsa loc liber unei abordări creative în acest domeniu – imaginea este dintr-un proiect realizat cu finanțare europeană.

AȘA DA: În lipsa existenței unui model original, se poate recurge la o soluție modernă.

Conformația ferestrelor

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice. Tâmplăria din PVC sau cea metalică se va înlocui cu tâmplărie din lemn masiv sau stratificat.

Soluțiile de umbrire

Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice. Elementele metalice sau din PVC se vor înlocui cu lemn.

AȘA NU: Folosirea materialelor din PVC și împărțirea prin baghete false este interzisă.

AȘA DA: Se recomandă repararea ferestrelor originare și nu înlocuirea lor cu altele noi, cu tâmplăria de PVC, cele din lemn fiind mult mai estetice și adaptate la nevoile construcțiilor vechi.

Culorile

Tâmplăria exterioră și elementele de umbră sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, de preferabil, menținând culoarea originală, sau cu pigmenți naturali care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

5.5. ELEMENTELE DE FAȚADĂ

5.5.1. Specificul local: registre horizontale (coamă, cornișă, brâu, soclu, parapete) și verticale (târnaț, stâlpi, pilaștri, bosaje de colț, lezenă, coș de fum etc.)

În Câmpia Transilvaniei, decorațiile de fațadă apar ca o influență urbană. Ele se găsesc cu precădere la clădirile familiilor înstărite. Tencuirea pereților exteriori apare din trei motive: protejarea zidăriei, termoizolarea casei și crearea unui fond decorativ de scândură, din mortar sau ipsos. Decorațiile vechi, la elementele de lemn, se obțineau prin cioplire; scândura strunjită și traforajul apar mai târziu.

Odată cu apariția scândurii, decorarea lemnului devine mai ușoară. Prin folosirea utilajelor mecanice ale secolului al XX-lea, frontoanele de scândură și parapetele târnațului cunoscut o varietate mare de motive. Această tehnică de decorare permitea inscripționarea în timpane a unor simboluri religioase, a inițialelor beneficiarului sau a anului în care s-a

realizat construcția.

Pe lângă parapetul târnațului, decorațiile se regăsesc la porțile târnațului, în zona de contravântuire a stâlpilor târnațului, la șorțurile de sub streșină, la scândura de țigla și la colțurile triunghiului formate de cele două ape ale acoperișului la fațada principală sau la foișor. Decorațiile de parapet imită formele elementelor istorice de balustradă realizate din piatră.

În zona Câmpia Transilvaniei, a avut un mare impact o alternativă a stilului eclectic: modelul vilei de tip elvețian. Detaliile decorative nu sugerează nimic legat de etnie, forma crucii fiind singurul detaliu care indica clar apartenența religioasă (ortodoxă, catolică sau greco-catolică). La protestanți, crucea este înlocuită cu simbolul pocalului, al stelei sau al buzduganului.

La nivelul ferestrelor, ornamentele sunt mai rare. Ușa, fiind un element de accent, primește mai multă atenție din punct de vedere estetic. La casele mai înstărite, se preferă o arhitectură eclectică.

Fațadele tencuite s-au răspândit de la începutul secolului al XX-lea, oferind un suport pentru decorații realizate din mortar și ipsos prin intermediul unor șabloane sau prin aplicarea unor

basoreliefuri turnate.

Zidurile de chirpici nu puteau susține decorații aplicate prin lipitură direct de grinzi; de aceea, metoda a fost înlocuită treptat cu aplicarea mortarului de var în mai multe straturi, pe un suport de lățuri sau plasă. Decorațiile din mortar sau din ipsos pot fi foarte simple (chenare, braie fără profiluri, pilaștri) sau mai elaborate (de la denticule până la basoreliefuri florale sau antropomorfe).

5.5.2. Recomandări

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a

acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

A.1 Marcarea registrelor horizontale
Soclu: va fi marcat volumetric și prin finisaje și va corespunde specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile.*

Târnaț: va fi marcat ca registru puternic orizontal pe fațadă, cu rol estetic și funcțional (protecție împotriva precipitațiilor și asigurarea umbririi pe timp de vară). Se va realiza cu preponderență din lemn și va respecta prin proporții, formă și volumetrie specificul local.

A.2 Marcarea registrelor verticale
Coșul de fum: preluat, conform necesităților actuale, drept coș pentru instalația de încălzire, trebuie realizat din materiale solide, care să corespundă

atât principiilor de rezistență și stabilitate (în raport cu vânturile, factorii de mediu, încălzirea seismică), cât și reglementărilor privind protecția la foc (există un mare risc de incendiu în special în zonele de traversare a șarpantei și, eventual, a altor elemente constructive din lemn). Hornurile vor fi zidite la exterior din cărămidă, piatră sau realizate din elemente ceramice prefabricate tencuite. Pe cât posibil, va respecta forma și materialele de finisaj locale: în general, mortare de var nezugrăvite. Nu se acceptă paramentul aparent de cărămidă și nici coșurile metalice aparente.

A.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția aceluia a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de meșteșugurile locale prin continuitate. Pot fi preluate și reinterpretate detaliile care marchează registrele clădirii: profil de streșină, profil de cornișă, profil de brâu, pazia etc.

Profilurile și decorațiile vor fi realizate din mortar sau ipsos cu ajutorul unor șabloane. Nu se vor folosi elemente prefabricate din polistiren.

A.4. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbră, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Pentru construcțiile din cărămidă unde streășina se asimilează cu lățimea profilului, aceasta nu va fi mai mare de 20 cm, iar pentru construcțiile din lemn, nu va depăși 50 cm. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, din punctul de vedere al specificului local și al sustenabilității, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale.

A.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, lutul, pigmentii naturali pentru var/lut, este esențială pentru conservarea peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alocate sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se

AȘA DA: Coș de fum (imagine din Sic)

AȘA DA: Esențializarea unor forme ale arhitecturii vernaculare precum brăul din imagine poate fi de bun augur pentru tendința de încadrare în specificul local. Se recomandă ca acestea să nu fie confecționate din poliester, ci să se apeleze la o echipă de meșteri locali (imagine din Sic).

În timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), sau tabla (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul, similitați etc. Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional” (și de cel de „specific local rural”). Se pot folosi soluții și alcătuirii constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate, cu pantă plată sau accentuată.

A.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale sau a unor culori și nuanțe nesaturate apropiate de cele naturale. Albul poate fi folosit pretutindeni pentru clădiri cu gabarit mic. Pigmenții utilizați în vopsele, uleiuri sau ceruri vor fi naturali, caracteristici zonei. Pentru construcțiile noi, există posibilitatea folosirii paramentului aparent, fără zugrăveală, din tencuială lăisă pe bază de var cu nisip galben, aceasta reprezentând un specific local pregnant. Se pot adăuga aditivi care să stabilizeze tencuiala împotriva acțiunii factorilor climatici. Dacă totuși se optează pentru zugrăvirea fațadelor, acestea vor fi tratate diferit în funcție de importanță și poziționare. În general, zidurile dinspre vecin (calcanele) nu erau zugrăvite, iar fațada din curte, opusă străzii, nu era nici măcar tencuită uneori.

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea unor culori saturate, precum cea din imagine; această intervenție, deși este reversibilă, alterează calitatea spațiului înconjurător – proiect realizat cu finanțare europeană.

A.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere

realizarea unor alcătuirii compatibile între materialele de construcție și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

A.8. Ierarhizarea fațadelor

Se vor trata diferit fațadele, în funcție de importanța și orientarea lor. În general, clădirile din vatra satului sunt așezate pe limita de proprietate (fie aliniată la stradă, fie și/sau lipite de limita laterală), ceea ce a dus la o tratare diferită a lor. Fațada cea mai elaborată este aproape în toate cazurile cea dinspre stradă (aliniată sau retrasă), care are marcate foarte clar registrele orizontale, o rigurozitate a ritmului și a dimensiunii golurilor, finisaje mai prețioase. Înspre curte, fațada beneficiază de o tratare asemănătoare, însă mult mai sumară. Ea este totuși zugrăvită. Fațada dinspre grădina este, de obicei, nefinisată, din cărămidă sau piatră aparentă. Fațada dinspre vecin este reprezentată adesea de un calcan tencuit cu nisip galben, dar nezugrăvit.

Se recomandă ierarhizarea tratării fațadelor, ținând cont de specificul local.

AȘA DA: Ritmul golurilor construcției noi respectă ritmul impus de clădirile vecine.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

B.1. Marcarea registrelor orizontale

Soclu: se va marca volumetric și prin finisaje și va corespunde specificului local. Cromatica va respecta specificul

așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile.*

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se pot marca și alte registre orizontale, precum târnațul, care trebuie să se încadreze în specificul și scara locală, fără a se crea construcții hidoase din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințele de încadrare în specific. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și, pe plan estetic, nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării. Marcarea registrelor orizontale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

B.2. Marcarea registrelor verticale

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor marca registrele verticale, care să se încadreze în specificul și scara locală, fără a se crea construcții hidoase din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințele de încadrare în specificul local. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și prin estetică nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării. Marcarea registrelor verticale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

B.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția acelor a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de meșteșugurile locale prin continuitate.

B.4. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbră, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Existența streșinilor reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Sistemele de protecție împotriva intemperiilor vor fi doar la intrarea în clădire.

B.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmentii naturali pentru var, este esențială pentru conservarea peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin

azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuirii constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate, cu panta plată sau accentuată.

AȘA NU: Se interzice pentru orice tip de construcție folosirea unor finisaje metalice exterioare pe suprafețe mari, precum tabla industrială. Se acceptă finisarea metalică pe suprafețe foarte mici, atunci când fluxul tehnologic sau condițiile obiective de altă natură o impun.

AȘA DA: Finisarea cu lambruri de lemn se pretează pentru orice dimensiune de clădire.

AȘA NU: Se interzice, pentru orice tip de construcție, folosirea unor finisaje metalice exterioare pe suprafețe mari, precum tabla industrială. Se acceptă finisarea metalică pe suprafețe foarte mici, atunci când fluxul tehnologic sau condițiile obiective de altă natură o impun.

AȘA NU: Se interzice placarea cu piatră și cu materiale ceramice a soclului și a pereților. Aceste materiale trebuie puse în operă în logica lor constructivă.

B.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

AȘA DA: Se recomandă folosirea unor culori neutre, precum cele din imagine, pentru a marca existența unei clădiri noi.

AȘA NU: Zugrăvirea pereților unei construcții noi în culori pastelate, nespecifice, este strict nerecomandată.

B.7. Tehnologiiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuiți între materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de

asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

B.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice

Acestea nu se vor poziționa în stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalațiile tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena) și vor avea culori sau vor fi vopsite în nuanțe extrase din specificul local al zonei în care se încadrează. După caz, pot fi placate cu materiale naturale, specifice zonei. Acestea nu vor constitui elemente dominante din diverse puncte de perspectivă sau belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

C.1. Marcarea registrelor orizontale

Socul: va fi marcat volumetric și prin finisaje și va păstra sau va remodela existentul conform specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile.*

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și se vor marca și alte registre orizontale (târnațul, foișorul) care se încadrează în specificul și scara locală, fără a se crea construcții hidoase din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințele de încadrare în specificul local. Volumetria se va păstra; în cazul extinderilor, se va raporta la construcțiile învecinate, iar din punct de vedere estetic, nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării în care se încadrează.

C.2. Marcarea registrelor verticale

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și/sau marca registrele verticale care se încadrează în specificul și scara locală. Volumetria se va încadra în specificul local, iar extinderea se va raporta la

construcțiile învecinate și, din punct de vedere estetic, nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării în care se încadrează.

C.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se vor păstra și se vor valorifica decorațiile tradiționale existente la nivelul prispei, al obloanelor, al stâlpilor, al streșinii, al paziei, al capetelor de grinzi, dacă acestea sunt specifice peisajului cultural local. Extinderile se vor încadra în specificul local, dar fără decorații, cu rare excepții.

C.4. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbrire, se va păstra conformă specificului local (ca formă și elemente de decorație) sau se va reconforma pentru a-l respecta. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Se vor păstra acele elemente caracteristice și valoroase pentru specificul în care se integrează.

C.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmenții naturali pentru var, este esențială pentru conservarea peisajelor rurale deosebite.

Nu se vor folosi ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezgheț, deteriorându-se în timp foarte scurt și, adesea, chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuiți constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri înierbate, cu panta plată sau accentuată.

AȘA NU: Este contraindicată folosirea unor zugrăveli acrilice pe clădirile tradiționale. Acestea nu aderă la zugrăveala pe bază de var originală și nu lasă pereții să respire. Decaparea lor în caz de degradare este dificilă.

AȘA NU: Se interzice placarea soclurilor și a pereților cu piatră sau cu plăci din ceramică. Aceste materiale degradează aspectul de ansamblu al fațadei și trebuie puse în operă în logica lor constructivă.

C.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopsele, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

AȘA DA: Folosirea zugrăvelilor naturale pe bază de var face ca o fațadă tradițională să vibreze. Dacă se folosește un oxid natural tradițional, se evită riscul de a ajunge la culori saturate, oricare ar fi această culoare. Albastrul a fost folosit în trecut pe scară largă pe tot cuprinsul zonei și al teritoriului României. Un motiv ar fi că piatra vântată din care este produs are efecte antiseptice și previne pe timpul verii apropierea de casă a insectelor, inclusiv a muștelor și a țânțarilor; o a doua explicație este faptul că, în secolul al XIX-lea, membrii cu statut social identic din cadrul unei comunități își marcau în acest fel nivelul impozitelor pe care urma să le perceapă receptorul, ușurându-i astfel munca.

DA

1

DA

5

AȘA DA: Culoile uzuale folosite în trecut erau: albul, albastrul, cărămiziul, ocrul și verdele.

DA

6

DA

2

DA

3

DA

4

DA

7

ASA NU: Se interzice folosirea culorilor stridente pentru zugrăvirea fațadei. Aceasta distonează profund cu caracterul natural al plasticii fațadei. Culoarele uzuale care fac obiectul acestei greșeli sunt: roșu, roz, violet, portocaliu, verde-aprins, galben-citron, dar și altele.

C.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuiți între materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz)

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalații tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena) și vor avea culori sau vor fi vopsite în nuanțe și culori extrase din specificul local al zonei în care se încadrează. După caz, pot fi placate cu materiale naturale, specifice zonei. Acestea nu vor constitui elemente dominante din diversele puncte de perspectivă sau belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

ASA NU: Nu se recomandă folosirea plăcilor de plastic sau a plăcilor de gips-carton peste elementele de lemn existente la nivelul tânașului, al obloanelor, al stâlpilor, al streșinii, al pazei, al capetelor de grinzi. Acestea nefiind necesare, nu fac decât să altereze imaginea casei tradiționale.

5.6. CONSTRUCȚIILE ANEXE

5.6.1. Specificul local

Caracterul mixt al ocupațiilor a influențat în mod direct structura și funcționalitatea gospodăriei, care la rândul său reflectă natura îndeletnicirilor și complexitatea acestora. Construcțiile anexe sunt determinate de ocupația de bază a familiei și sunt proporționale cu statutul social al proprietarului. Astfel, se disting:

- construcțiile ce aparțin casei: bucătărie de vară, șopru;
- adăposturile pentru păstrarea cerealelor și a fânului: șuri înalte și lungi, închise cu scândură (în multe cazuri, combinate cu grajduri), fânare, hambare pentru porumb (coșere);
- adăposturile pentru animale: grajduri (din lemn și ulterior din piatră, cărămidă de chirpici, cărămidă), șoproane, cotețe etc. (cu denumiri și forme diferite, în funcție de animalele pe care le adăpostesc);
- adăposturile pentru utilaje și unelte: șoproane și șuri;
- adăposturi în afara satului: târle, staule și ceairuri.

În Câmpia Transilvaniei, întâlnim două tipuri de gospodării: gospodăria cu o singură curte și gospodăria cu curte dublă, cea din urmă caracteristică zonelor în care se creșteau multe cornute mari, care, în secolele XVIII – XIX, iernau sub cerul liber în *ocolul* destinat lor.

Curtea din față (spre stradă) găzduiește adăposturile pentru animale (șura cu grajduri și cotețele), iar cea din spate, casa de locuit cu anexele gospodărești. Cele două curți erau despărțite cu gard.

În cazul parcelelor dreptunghiulare (uneori amplasate cu latura lungă spre stradă), casa se află pe o parte, anexele mai mici pe partea cealaltă, iar șura – între cele două, în partea din spate a parcelei, paralelă cu strada. În unele cazuri, amplasarea construcțiilor pe parcelă pare aleatorie, dar din punct de vedere funcțional, nicidecum nu este așa!

Forma mai răspândită este cea lungă și îngustă, pe care construcțiile majore sunt dispuse în șir, pe o singură latură, pe latura opusă poziționându-se doar anexele minore

(găbănaș, șopron, coteț).

În cazul parcelelor mai late, construcțiile majore sunt dispuse pe două rânduri, de o parte și de alta a curții. Tipul de lot cu șura dispusă perpendicular pe axa lungă a lotului, delimitând curtea de grădină, este relativ rară.

5.6.2. Recomandări

Anexele și acareturile îi conferă gospodăriei specificul și farmecul zonei. În niciun caz nu se recomandă renunțarea la ele. În cazul gospodăriilor unde nu-și mai găsesc întrebuințarea, vor primi alte funcțiuni. Astfel, pot fi amenajate garaje, spații de depozitare, ateliere. În cazuri deosebite, când casa este foarte valoroasă sub aspectul ei tradițional, locuința se poate amenaja într-una din anexele spațioase (de exemplu, șopru).

Prevederile se referă la formă, volum, amplasare, materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de alcătuire. Pe cât posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici tradiționale și meșteri populari. Intervențiile pe construcțiile existente urmează să conserve cât mai mult din fondul specific existent, elementele discrepante vor fi convertite astfel încât să respecte specificul local. Orice extindere a acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

Realizarea de alcătuiri constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor. Construcțiile anexe se pot reutiliza pentru noi funcțiuni propuse, cu păstrarea și integrarea în specificul local al zonei și păstrarea raportului dintre volumetria lor și alte volumetrii dominante: acestea nu vor domina prin volumul și plastica fațadelor corpul principal existent sau elementul principal al ansamblului în care urmează să se insereze. Se vor respecta recomandările din capitolele anterioare.

AȘA DA: Organizarea gospodăriei, cu clădirile specifice (locuința și anexele) pe parcelă

AȘA DA: Porumbar

AȘA DA: Anexe gospodărești

AȘA DA: Bucătărie de vară

5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE

5.7.1. Specificul local

Toate amenajările exterioare din cadrul unei așezări rurale respectă și se subordonează caracterului local. Materialele sunt exclusiv locale, tehnicile de punere în operă sunt tradiționale. Amenajările exterioare cuprind spațiile de legătură dintre clădiri și spațiile exterioare, scările exterioare, pavimentele, gardurile, elementele de mobilier rural.

Spațiile de trecere/ spațiile exterioare

Înainte de apariția târnațului, spațiul de trecere dintre casa de locuit și curte era o simplă platformă de piatră și pământ, fără stâlpi (numită *podmol*), care înconjura casa, iar mai târziu primește stâlpi ornamentați și balustradă.

Târnațul (veranda, foisorul) este prezent la aproape toate casele, fiind de obicei plasat pe latura dinspre curte. Mai rar, se regăsește pe două sau trei laturi. În unele zone, târnațul este evazat la mijloc, formând un foisor de acces.

În partea de vest și sud-vest a Câmpiei Transilvaniei, apare târnațul din cărămidă cu arcade. Cel mai des întâlnit este târnațul simplu, cu stâlpi și grinzi de lemn slab decorate, de regulă cu decoruri geometrice, particulare. În multe zone, târnațul (și foisorul) sunt închise cu ochiuri de ferestre. În situații nefericite, ele sunt zidite. Balustrada este realizată din bârne de lemn orizontale, parapetul – din scânduri de lemn dăltuite sau, mai nou, traforate.

Este un element ce se poate valorifica în prezent și care sporește suprafața utilă de locuire.

Scările exterioare

Scările exterioare sunt în directă legătură cu intrarea în casă, fiind realizate din piatră sau lemn. Parapetul este, în general, din zidărie, dar sunt situații în care este de lemn. În unele zone, scara este prevăzută cu porțiță. Scările pot fi libere sau acoperite sau, într-o etapă ulterioară, incluse în spațiul interior al casei sau al târnațului.

Pavimente și amenajări exterioare

Amenajarea exterioară a terenului este realizată din materiale locale și depinde de necesitățile gospodăriei: piatră de râu pusă în dungă, lespezi de piatră așezate plat, pământ bătut, calupuri și grinzi de lemn, pietriș, eventual alei înierbate. Oamenii au acordat o atenție deosebită realizării șanțurilor de îndepărtare a apelor de lângă casă și de lângă căile de acces interioare, realizării pantelor necesare scurgerii apei și direcționării acesteia către spațiile verzi.

În cadrul gospodăriilor, este foarte importantă pavarea și amenajarea căilor de evacuare a gunoaielor animaliere.

Vegetația

Vegetația exterioară deține un rol important în amenajarea curții, pe de-o parte având funcție utilitară (pomi și arbuști fructiferi, plantații de protecție, umbrire), cât și decorativă (flori, arbuști). Nucul se regăsește aproape în fiecare gospodărie, fiind foarte util în reglarea nivelului pânzei de apă din sol. Vița-de-vie adesea umbrește curțile zonei.

În mediul rural, nu-și au locul arbuștii și vegetația decorativă, plantarea lor fiind o modă orășenească.

Împrejmuirile (gardurile)

Împrejmuirea gospodăriei și delimitarea spațiilor funcționale interioare s-au realizat, de-a lungul timpului, din mai multe considerente: din necesitatea separării spațiului privat de spațiul public, dar și pentru „apărarea” gospodăriei – care se reflectă în garduri, cărora li se acordă o importanță sporită atât constructiv, cât și decorativ, având un grad de opacizare crescut.

Împrejmuirile tradiționale în Câmpie erau din nuiiele, spini, iar în zonele cu lacuri, din stuf. Gardurile din piatră sau scânduri sunt mai recente.

Împrejmuirile din piatră erau de mică înălțime; tradițional, erau acoperite cu un capac de piatră (mai nou, de beton) peste care se puneau pământ și plante. Împrejmuirile grădinilor sunt realizate din garduri de lemn opace sau semiopace. Gardurile opace sunt realizate din stâlpi din lemn de salcâm, cu închideri orizontale din scânduri de brad sau stejar. Gardurile semitransparente

sunt realizate fie din împletituri de nuiiele, fie din închideri cu lațuri.

Gardurile și porțile din fier forjat, beton, tablă, policarbonat sunt de factură nouă, preluate din moda

orășenească. Ele nu își au locul în mediul rural. Singura excepție este plasa de sârmă (de culoare naturală sau verde), care poate fi folosită la delimitarea grădinilor pe porțiunile mai puțin vizibile din stradă.

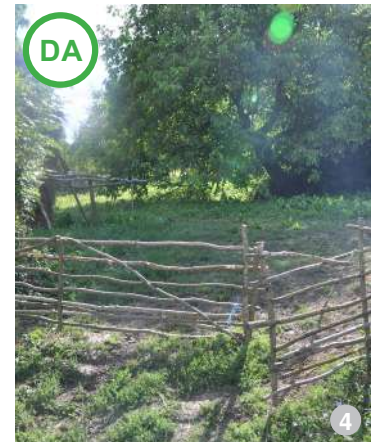
AȘA NU: Este exclusă folosirea împrejmuirilor din PVC și fier forjat în stil „rustic”. Aceste materiale degradează imaginea așezărilor.

AȘA NU: Este exclusă folosirea împrejmuirilor din tablă. Aceasta degradează imaginea așezărilor.

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea împrejmuirilor din PVC și fier forjat în stil „rustic”. Aceste materiale degradează imaginea așezărilor.

AȘA DA: Împrejmuiri specifice, în fața cărora nu s-a turnat niciun trotuar de beton.

5.7.2 Recomandări

Prevederile se referă la materialele de construcție, conformația acestora, la soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici tradiționale și meșteri populari.

Recomandările se grupează în două categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervențiile pe construcțiile existente urmează să conserve cât mai mult din fondul specific existent, iar elementele discrepante vor fi convertite în elemente care respectă specificul local. Orice extindere a acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii

constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

AȘA DA: În zonele cu acces facil la cărierile de piatră de pe marginea râurilor mari, precum Târnavele, Bârsa, Oltul, Mureșul și Cibinul, s-a folosit preponderent piatră de râu.

AȘA DA: Materialele naturale dau un aspect plăcut întregului ansamblu, dar trebuie întreținute.

AȘA DA: Gardul din lemn este un tip de împrejmuire folosit adesea în satele din Câmpia Transilvaniei.

AȘA DA: Pavaj din piatră de gresie de diferite dimensiuni

AȘA DA: Împrejmuirea din niulele s-a folosit adesea pentru a delimita gospodăria de stradă.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar și C. Intervenții pe construcțiile existente

Spațiile de trecere/ spațiile exterioare

Intrucât acestea reprezintă un aspect dominant al specificului zonei, se recomandă folosirea târnațului ca spațiu funcțional și estetic. Integrarea lui va ține cont de specificul local în ce privește proporțiile tradiționale și materialele de alcătuire: piatră, cărămidă, lemn etc. Elementele pot primi, de asemenea, profiluri minime la brăie și cornișe, în sensul evidențierii registrelor, ele având rolul de a sublinia și de a potența frumusețea și valoarea construcției. Nu se vor folosi materiale ca: inox, plastic, sticlă colorată (cu texturi și culori nespecifice); metalul este puțin recomandabil: este un material care reține căldura și creează disconfort în apropiere.

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări și accesorii care nu se încadrează în specificul local: scări monumentale, realizate din materiale nespecifice, placate cu ceramică sau cu aspect rustic. Treptele sau rampele vor fi alcătuite din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă și nu vor fi marcate de existența unor elemente decorative excesive.

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale: piatră, lemn, cărămidă; după caz, acestea pot fi înierbate. Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea acestora de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Nu se recomandă folosirea placărilor din dale de ciment, a aleilor turnate: cimentul fiind un material care absoarbe și radiază căldura, accentuează disconfortul termic mai ales în sezonul cald, spațiul fiind îngust într-o gospodărie tradițională.

Se va evita orice compus ce conține ciment de Portland și asfalt sau rășini sintetice. Se vor folosi cu precădere sisteme permeabile la apă. Nu se vor impermeabiliza suprafețele prin platforme și alei turnate din beton. Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minimum de 60 cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea jgheaburi/rirole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale. Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conforme normativelor. Pe cât posibil, aceasta se va amplasa pe teren sau se va masca astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public.

Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural. Accesurile și amenajările din incintă vor ține cont de accesul mașinilor de intervenție: pompieri, Salvare.

Culorile folosite vor fi cele ale materialelor naturale, nu se vor utiliza pigmenți tari și nespecfici. Toate materialele folosite se vor trata în consecință și se va urmări îngrijirea lor periodică.

Vegetația

Se va conserva biodiversitatea (se va încerca, inclusiv, păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În cadrul amenajării, se va păstra ierarhizarea parcelei în mod similar gospodăriei tipice: spațiile de grădină decorativă, livadă, fâneată (după caz). Suprafața spațiilor verzi va predomina în cadrul gospodăriei (minimum 60 % din suprafața terenului în cazul loturilor răsfirate/risipite și minimum 50 % în cazul loturilor adunate/înșiruite). Spațiile libere vizibile din drumurile publice vor fi transformate în grădini decorative, cuprinzând specii locale de plante. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul celor autohtone (de exemplu, cenușer, *Paulownia*, oțetar-fals: *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a

arbuștilor.

Împrejmirile

Pentru tipurile de împrejmuiri folosite, se va ține cont de următoarele principii (h max. 1,60 m):

- împrejmuirea față de spațiul public: va fi opacă la stradă în cazul clădirilor construite în vatra satului și semitransparentă în cazul clădirilor construite în afara vtrei satului; soclul până la h = 60 cm poate fi complet opac;

- împrejmuirea față de vecinătăți: cu precădere semitransparentă; poate fi opacă din motive de păstrare a intimității; se recomandă ca această opacizare să fie dublată sau să se realizeze cu garduri înierbate/arbuști fructiferi;

- împrejmirile din cadrul parcelei: vor fi transparente și preferabil înierbate;

Împrejmirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale locale, naturale (piatră, lemn, nuiele, pământ), păstrându-se specificul local și raportându-se la gabaritul împrejmirilor adiacente și al celor existente în zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor folosite sau se vor folosi tratamente tradiționale pentru paramenti (de ex.: tencuiei și vâruiei ale soclurilor de piatră).

Înălțimea împrejmirilor la stradă nu va depăși 2,00 m. Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tabla simplă și tablă cutată, elemente din beton, policarbonat, materiale plastice, care să împiedice traversarea curenților de aer și a insectelor. Nu se vor realiza garduri care să rețină și să radieze căldura, având consecințe directe și imediate asupra confortului resimțit în zona adiacentă și distrugând (părjoland) vegetația aflată în vecinătate. În alcătuirii constructive compatibile, se pot folosi materiale nespecifice locului, care s-au dovedit necesare și care prin culoare și textură pot fi compatibile cu specificul local,

ASA NU: Nu se recomandă folosirea împrejmirilor din tablă lucioasă.

însă într-o proporție redusă în cadrul ansamblului constructiv. Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sidefate, neîncadrate în specificul local. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de ex.: prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor ocupa o pondere importantă și se vor încadra în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de ex., pe băncile din beton/metal nu se poate sta vara/iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților previzionate, cu respectarea normelor de sănătate

ASA NU: Se interzice montarea contoarelor electrice pe fațada de la stradă, acest lucru riscând să deterioreze decorațiile sau alte inscripții încă nedecapate și urâtind în același timp fațada. Se recomandă montarea lor în interiorul incintei, legislația prevăzând că acestea trebuie montate în locuri ușor accesibile și nu neapărat pe fațada de la stradă, așa cum se întâmplă adesea.

și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți. Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să priveze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice și nu vor fi dispuse vizibil cablurile CATV.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din amplasament (resturi alimentare organice, deșeuri de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și re folosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/solare se va face astfel încât să nu impieteze asupra imaginii de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 15 % a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

ASA DA: Mod de mascare și de protecție a unui contor electric

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp) de tip monovolum

Spațiile de trecere/spațiile exterioare

Se vor evita materialele precum: inoxul, plasticul, sticla colorată (texturi și culori nespecifice), metal etc.

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări monumentale, din materiale nespecifice, placate cu ceramică sau cu aspect rustic. Treptele sau rampele vor fi din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă. Scările pot fi realizate și din alte materiale, nespecifice (metal), dacă au un aspect discret.

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale: piatră, lemn, cărămidă, adecvate nivelului de trafic corespunzător funcției; după caz, acestea pot fi înierbate. Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minimum de 60 cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea igheaburi/ rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale.

Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/ sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conform normativelor. Pe cât posibil, aceasta se va amplasa pe teren sau masca astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public. Căile de acces pentru mașinile de intervenție (Salvare, pompieri) se vor dimensiona conform normelor specifice. Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural.

Culorile folosite vor fi cele ale materialelor naturale, nu se vor utiliza pigmenți tari și nespecfici. Toate materialele folosite se vor trata în consecință și se va urmări îngrijirea lor.

Vegetația

Suprafața spațiilor verzi va fi conformă legilor și normativelor în vigoare. Spațiile libere cuprinse între aliniament și construcție vor fi plantate cu specii locale de arbori și arbuști, într-o proporție de minim 50%. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone (ex: cenușer, oțetar-fals: *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejuririle

Pentru tipurile de împrejuriri folosite, se va ține cont de următoarele principii:

- împrejurirea față de spațiul public: va fi opacă sau semitransparentă, în funcție de localizarea clădirii (în vatra satului sau în afara acesteia);
- împrejuririle față de vecinătăți vor fi cu precădere semitransparente; pot fi opace, pentru diminuarea poluării vizuale, acolo unde este cazul;
- împrejuririle din cadrul parcelei vor fi transparente.

Împrejuririle și porțile de intrare se vor realiza din materiale naturale. Înălțimea gardurilor nu va depăși 2,00 m. Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tablă simplă și tablă cutată, elemente din beton, policarbonat, materiale plastice. În alcătuirile constructive compatibile, se pot folosi și alte materiale, care s-au dovedit necesare și care au o prezență discretă.

Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sidefate. Pe gardurile din plasă metalică sau pe elementele metalice ale altor tipuri de gard se vor amplasa plante cățăraătoare permanente. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de exemplu, prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor avea o pondere importantă, încadrându-se în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (pe băncile din beton/metal nu se poate

sta vara/iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Iluminarea exterioară

Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamentări excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3 000 K). Iluminarea nu se va realiza cu mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților previzionate, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți. Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să priveze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc.).

Toate noile bransamente pentru electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din drumurile publice și e interzisă dispunerea vizibilă a cablurilor CATV.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din amplasament (resturi alimentare organice, deșeurile de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și refolosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/ solare se va face astfel încât să nu împietzeze asupra imaginii de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 15% a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

ASA DA: Păstrarea specificului străzii - drum pietruit, bine întreținut, delimitat de zone înierbate și pomi fructiferi.

ASA DA: Acoperirea parțială și protejarea fațadelor de dimensiuni mari ale hălelor cu taluzuri de pământ acoperit cu vegetație, rezultat în urma escavărilor din timpul construirii obiectivului.

ASA DA: Exemplu de clădire cu gabarit mare care se integrează în peisaj prin materialele folosite pentru structură și spațiile de trecere, prin menținerea unei înălțimi moderate.

5.8. PORȚILE

5.8.1. SPECIFICUL LOCAL

Porțile și împrejuririle, gardurile gospodăriilor tradiționale, joacă un rol important în conturarea peisajului cultural și a imaginii satului. Tradițional, acestea sunt realizate din lemn, cu stâlpi din lemn sau piatră. Poarta are două intrări: poarta mică și poarta mare: una pentru oameni și cealaltă pentru animale și care. În funcție de dimensiuni, se evidențiază două tipuri de porți: porți scunde și porți înalte. Porțile scunde au stâlpii cam de aceeași înălțime cu aripile porții mari, ce închid spațiul dintre ele și au sau nu acoperită porțița. Porțile înalte au stâlpii de 4 metri înălțime și un acoperiș în două ape comun pentru porțițe și pentru poartă, susținut de o grindă lungă. Aripile porții propriu-zise au, de obicei, aceeași înălțime cu stâlpii, fiind decorate în partea superioară prin traforaj, dar se întâlnesc și de dimensiuni mai mici, spațiul

Imagine din Săbed

Imagine din Pănet

Imagine din Sic

de deasupra lor rămânând liber.

În unele locuri, lângă poartă, în planul gardului sunt așezate bănci sau nișe de șezut acoperite. Aceste elemente se vor păstra obligatoriu.

Începând din anii 1950, au apărut porțile de metal și folosirea lor s-a extins în detrimentul utilizării celor de lemn, ele fiind procurate fie de la atelierele din orașe, fie de la meșterii fierari specializați. O tendință nouă este poarta din fier forjat sau cu cadru metalic acoperit cu foi de policarbonat.

5.8.2. Recomandări

Porțile și împrejuririle (înălțimi, forme, materiale) se vor construi ținând cont de specificul local, cu atenție sporită la dimensiuni și la soluțiile tehnice.

Porțile de intrare în gospodărie se vor realiza din materiale naturale locale (piatră, cărămidă, lemn pentru stâlpi și lemn pentru foi), alcătuirea, dimensiunea și decorația acestora fiind similară cu cele învecinate, dacă acestea păstrează specificul local.

Sunt permise decorații discrete, tipice pentru peisajul rural din zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor în ceea ce privește textura și culoarea.

Vor fi evitate porțile metalice lucioase (de inox) sau cele cu structură metalică placată cu tablă lucioasă, ondulată sau din policarbonat ori PVC.

Nu se recomandă folosirea culorilor stridente, a materialelor lucioase, sidefate, a elementelor prefabricate metalice și a materialelor plastice. Nu sunt permise decorațiile de ipsos sau piatră artificială (baluștri, lei, bile etc.), acestea fiind specifice altor zone geografice și altor culturi. Stâlpii zidiți și soclurile de gard nu vor fi placate cu plăci ceramice (gresie, faianță, mozaic).

La limita proprietăților, altele decât cele de la stradă, poate fi folosită plasa de sârmă, pe stâlpi de lemn sau metalici.

6. SPAȚIUL PUBLIC

6.1. Specificul local

Specificul spațiului public rural („la țară”) este fluiditatea și polivalența spațiilor. Terenul de întâlnire este și loc de adunare (nunții, pomeni etc.), și teren de fotbal. Iarba întâlnește pietrișul într-un mod delicat, natural, apa se scurge prin mici șanțuri înierbate, uneori pavate. Spațiul public rural nu se ascunde sub o vegetație bogată, ci caută un loc bine însoțit. Se poate observa câte un brad, un molid sau un nuc cu valoare simbolică lângă o biserică sau un grup de pomi fructiferi. Nu există nimic gratuit, fără scop. Fântâna, troița, banca, adăpătoarea, chiar și stația de autobuz, copacul au toate valoare funcțională. Materialele folosite sunt cele locale: lemn, piatră, pietriș, iarbă. Nu se folosește metalul, nu se pun flori decorative de plastic.

Astăzi, în majoritatea satelor traversate de un drum județean sau național, strada principală a devenit șosea și a rămas puțin spațiu alocat oamenilor. Un fenomen recent este apariția spațiului public amenajat în acest scop și dotat cu mobilier corepunzător. La fel, există necesitatea amenajării unor spații de joacă publice. Un element pitoresc este banca de lângă poartă, care îi oferă proprietarului posibilitatea de a participa (chiar și pasiv) la viața socială.

6.2. Recomandări

Spațiul public rural trebuie să-și păstreze autenticitatea, să conserve austeritatea, simplitatea și fluiditatea. Acest specific nu trebuie distrus prin diverse amenajări urbane (ca în orașe: pavele de beton, trotuare cu borduri etc.). Pentru a-l conserva intact, se recomandă evitarea amenajării cu decorații-tip: căruțe cu flori, fântâni arteziene sau plantații horticole de flori și soiuri de arbuști de import.

Materialele folosite trebuie să fie exclusiv cele locale, iar elementele de mobilier (bânci etc.) trebuie confecționate cu meșteri locali. Mobilierul urban, cofretele publice și posturile de transformare și reglare vor fi astfel proiectate, încât să se integreze în peisaj și în arhitectura

locală. Nu se acceptă proiecte tipizate, ci doar soluții adaptate locului. Investițiile și evenimentele publice – clădiri publice (școală, primărie, biserică etc.), piețe pentru produsele locale, târguri sezoniere, festivaluri și sărbători – trebuie să fie exemple de bune practici pentru toată comunitatea atât ca arhitectură, cât și ca amenajare și integrare în peisaj.

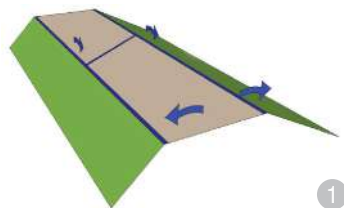
Drumuri și alte căi de acces public

Majoritatea drumurilor publice sunt neasfaltate, pietruite și întreținute necorespunzător. De aceea, pe timp uscat, circulația auto ridică praful, pe timp ploios se face mult noroi, iar circulația pe timp de iarnă este extrem de dificilă. În ultimii ani, drumurile principale sunt modernizate exclusiv pentru circulația auto, cu tendințe de amenajări urbane (trotuare înguste cu pavele de beton) în interiorul localităților.

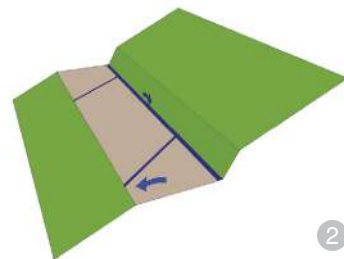
În mod tradițional, drumurile satești sunt delimitate de zone înierbate, taluzuri sau șanțuri deschise. Ele sunt utilizate simultan de către oameni, bicicliști, animale, căruțe/săni și autovehicule. Tendința actuală – prin amenajări și asfaltare – este de a crește și a favoriza tranzitul auto, în detrimentul celorlalți participanți la trafic. Acest lucru dăunează siguranței, confortului de locuire și comunității. La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte aliniamente specifice fiecărei localități/zone din interiorul localității). Se va conserva biodiversitatea (inclusiv păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În spiritul principiilor de conservare a specificului local, se recomandă păstrarea polivalenței drumurilor și limitarea vitezei auto, păstrarea rețelei stradale existente și a profilurilor transversale ale drumurilor. Nu se permite lărgirea drumurilor și crearea de trotuare supraînălțate de tip urban, cu rigole îngropate. Suprafețele de circulație (drumuri și alei publice sau private) trebuie să fie cât mai permeabile, cu pavaj din piatră sau pietriș de calcar, evitându-se folosirea

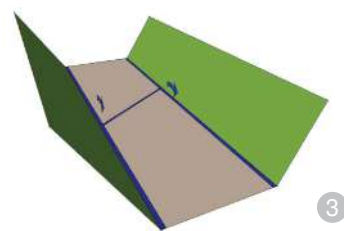
SCHEMĂ EXPLICATIVĂ: AȘEZAREA DRUMULUI ȘI MODUL DE SCURGERE A APEI DE PLOAIE

AȘA DA: DRUM PE COAMĂ
- rigolele transversale leagă scurgerile laterale, pentru a preveni erodarea drumului și băltirea în caz de ploi abundente;
- apele pluviale se colectează în rigole înierbate pe ambele părți ale drumului.

AȘA DA: DRUM PE CURBE DE NIVEL
- marginea drumului expusă erodării trebuie înverzită (nu se recomandă zidurile de sprijin, betonarea taluzului);
- apele pluviale se scurg în lungul drumului prin rigole înierbate;
- local, sunt necesare rigole transversale, care previn erodarea drumului prin spălarea în caz de ploi abundente.

AȘA DA: DRUM DE TIP DEFILEU
- rigolele transversale leagă scurgerile laterale, pentru a preveni erodarea drumului și băltirea în caz de ploi abundente;
- apele pluviale se colectează în rigole înierbate pe ambele părți ale drumului.

AȘA DA: Uliță din satul Chidea

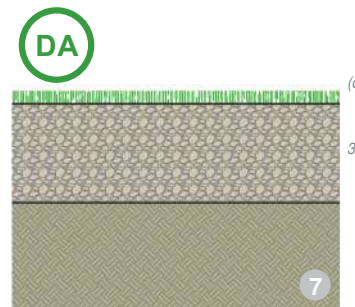

AȘA DA: Malul râului a fost păstrat natural, amenajat cu pietriș și iarbă.

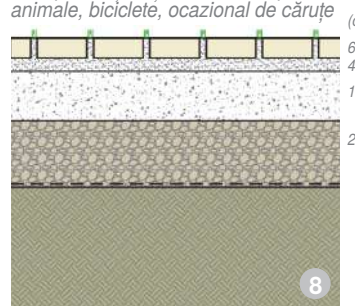

AȘA DA: Amenajarea cu piatră a rigolei de scurgere a apelor pluviale

DETALII SCHEMATICE PENTRU SISTEMELE RUTIERE RECOMANDATE

Alei, poteci și ulițe utilizate de pietoni, animale, biciclete, ocazional de căruțe

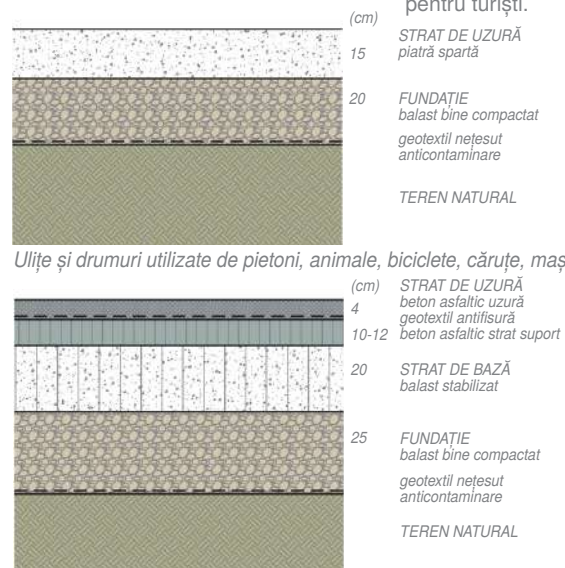
Alei și drumuri private utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini <1,5 t (trafic redus)

betonului, a asfaltului și a pavelor din beton.

Asfaltarea trebuie să se limiteze la drumurile principale și să includă o atență rezolvare a pantelor drumului, a scurgerii apelor pluviale, a terasamentelor. Ignorarea acestor detalii sau rezolvarea lor superficială conduce la deteriorarea rapidă a asfaltului sau a stratului de uzură (în special în zonele umbrite, unde apa și gheața stagnează) și face extrem de dificilă folosirea drumului.

Drenajul căilor de circulație trebuie realizat cu șanțuri deschise, acoperite cu vegetație, care prezintă următoarele avantaje: încetinesc scurgerea apei, reduc riscul de inundații (reducerea vitezei apei înseamnă debite mai mici în aval) și participă la preepurarea a apelor recuperate de pe drumuri (fenomenul de fitodepurare). Se recomandă rezolvarea corectă a colectării și a scurgerilor de ape pluviale, a taluzurilor, a podețelor, a sprijinirilor de pe marginile drumului, a parapetelor etc. și a infrastructurii drumului, înaintea lucrărilor de finisare rutieră. În cazul drumurilor secundare, pavarea cu piatră spartă împănată, pe pat de geotextil, este mai rezistentă în timp și mai eficientă. Elementele de siguranță a drumului (podețe, ziduri de sprijin, balustrade etc.) vor fi realizate din materiale locale: zidăria din piatră

Ulițe și drumuri utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini < 1,5 t (trafic redus)

Drumuri principale utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini (trafic normal)

naturală, construcții din lemn sau plantații cu scop de stabilizare a terenului.

Indiferent de modul de realizare a drumurilor, acestea se întrețin periodic (se completează pietrișul, se repară asfaltul, se curăță șanțurile etc.). Fără o întreținere corespunzătoare, orice drum se deteriorează și face dificilă deplasarea. Întreținerea drumurilor asfaltate e mai costisitoare, iar pe timp de iarnă, aderența lor e mai mică decât a celor pietruite. Aleile pietonale se vor pava cu materiale naturale: piatră cioplită de râu sau de calcar.

Tradițional, pentru suprafețele drumului sunt folosite pietre de calcar de diferite culori sau cărămidă, în forme geometrice simple. Ulițele și potecile nu vor fi asfaltate sau pavate, se recomandă pietruirea sau înierbarea lor. Pentru plantațiile menite să stabilizeze drumurile, se recomandă specii locale.

Zonele de parcare vor fi realizate din pietriș compactat (criblură spartă), din materiale locale (calcar). Sunt interzise pavelele de beton și zonele asfaltate. Parcățile vor fi integrate în vegetație și nu vor fi marcate cu vopsele, ca în mediul urban. Pistele pentru biciclete între sate sunt foarte necesare și sunt obligatoriu de făcut de către autoritățile locale, pentru ușurarea transportului de scurt parcurs atât pentru localnici, cât și pentru turiști.

AȘA NU: Se vor evita podețele din beton și metal, materiale folosite în mediu urban.

AȘA DA: Exemplu de podeț nou de lemn

AȘA NU: Se vor evita amenajările de spații verzi împrejmuite cu garduri din fier, cu alei pavate cu pavele de beton și mobilate cu arbuști nespecifici zonei și cu fântâni arteziene.

AȘA DA: Amenajare nouă a unui parapet lângă râu

AȘA NU: Se va evita amenajarea taluzurilor și a malurilor pâraurilor cu pavele de beton

Elemente de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc.

Se întâlnesc, în funcție de specificul și destinația așezării, o serie de elemente caracteristice realizate cu preponderență din lemn, nuiele/lețuri și zidărie din cărămidă și piatră. De aceea, se recomandă ca pentru obiectele noi de mobilier din spațiul public rural să se păstreze specificul localității în care se află.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de exemplu, prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor avea o pondere importantă, încadrându-se în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de exemplu, pe băncile din beton/metal nu se poate sta vara sau iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza placări cu piatră spartă, plăci ceramice sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se va evita vopsirea mobilierului în culori stridente sau folosirea unor culori nespecifice de baie pentru mobilierul din lemn.

Iluminarea exterioară

Nu se va folosi lumina artificială în exces (ținând cont de contextul cu preponderență natural în care se încadrează, aceasta poate dăuna bioritmului animalelor și al insectelor din zonă). Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamentări excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiată de cea naturală (3 000 K). Iluminarea nu se va realiza în mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare, atât pentru spațiul public, cât și pentru cel privat. **Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele**

Se vor amplasa în așa fel încât să nu constituie elemente care obturează sau concurează cu elementele de fațadă (profilaturi, ferestre, streșini etc.). Se va evita poluarea luminoasă. Dimensiunile panourilor vor fi specifice funcțiilor pe care le anunță și nu se vor amplasa mai sus de nivelul parterului. Se recomandă realizarea unor piese/construcții mobile pe care să fie amplasate reclamele luminoase, amplasate în așa fel încât să nu obtureze construcțiile principale. Pe cât posibil, nu se vor amplasa pe clădiri.

Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va alege astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.

AȘA NU: A se evita montarea defectuoasă a panourilor obligatorii de identificare a investiției. Ele blochează vizual investiția realizată, degradând imaginea obiectului investiției.

AȘA NU: Nu se recomandă plantarea unor specii nespecifice de arbuști, cum ar fi tuia în exemplul din imagine.

AȘA DA: Exemplu pozitiv de troițe tradiționale, specifice zonei

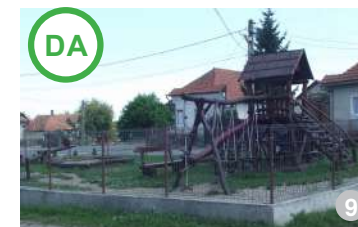
AȘA NU: Exemplu de amplasare fără noimă a unor elemente de mobilier rural. Este iresponsabilă irosirea resurselor fără niciun interes pentru calitatea locului respectiv, ci doar pentru bifarea unei investiții pe bani europeni.

AȘA NU: Exemplu negativ de stație de autobuz

AȘA NU: Exemplu negativ de stație de autobuz, confecționată din materiale nespecifice unei zone rurale

AȘA DA: Loc de joacă pentru copii

AȘA DA: Adăpătoare de lemn

7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

Performanța energetică a unei clădiri ne spune în ce măsură clădirea respectivă are un consum mai mic sau mai mare de energie/combustibili în raport cu folosirea ei în condiții de confort.

De asemenea, casele în care locuim și clădirile în care ne desfășurăm activitățile zilnice trebuie să ne asigure condiții optime de trai (căldură, lumină etc.), fără ca acest lucru să aducă prejudicii atât mediului, cât și celor din jur. În acest sens, e necesar ca toate clădirile să își păstreze temperatura potrivită la interior, fără a avea pierderi de căldură sau emanații cu efect poluant semnificativ în mediul înconjurător.

Astfel, și în România, legislația devine din ce în ce mai exigentă cu privire la performanța energetică a clădirilor (Legea 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor și Legea 120/2002 privind utilizarea eficientă a energiei).

Trebuie avut în vedere că atât eficiența termică, cât și eficiența energetică, atunci când sunt înțelese într-un sens foarte simplist, având la bază doar considerentele economice, pot duce la soluții cu consecințe negative asupra sănătății clădirii și a utilizatorilor săi. De exemplu, prin utilizarea unei termoizolații de polistiren (care nu este permeabilă la vapori) la o clădire tradițională, ale cărei zidării sunt permeabile la vapori (adică „respiră”), pot apărea numeroase consecințe negative în timp, deși clădirea devine, aparent, mai eficientă din punct de vedere termic. Una dintre aceste consecințe negative este deteriorarea zidăriei existente din cauza barierei impermeabile și a acumulării de săruri în zidărie, care, prin fenomenul de îngheț/dezghet, dezagregă suprafața zidăriei. O altă consecință negativă este apariția condensului și a mucegaiului la interior, lucru care duce la degradarea calității aerului.

7.1. Recomandări

Recomandările se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Utilizarea materialelor de construcție ecologice, din resurse naturale sau produse naturale reciclate, constituie, de fapt, un prim pas către bunăstare și un nivel superior de viață, în condițiile în care sărăcia este o caracteristică atât de prezentă astăzi în majoritatea zonelor rurale.

În mod paradoxal, deși multe dintre materialele naturale au fost tradițional utilizate în construcții durabile și sănatoase de sute de ani, acestea au fost total ignorate tehnic și legislativ-normativ, fiind considerate demodate sau „rușinoase a fi utilizate” (de exemplu, chirpiciul din argilă, vălătucii, paie, lână de oaie, uneori chiar și lemnul, varul natural etc.), în comparație

cu produsele de sinteză, poluante încă din faza de fabricare și pe toată durata de exploatare, dar care sunt considerate moderne (de exemplu, PVC, BCA, polistirenul expandat sau extrudat, produsele aglomerate cu rășini sintetice ș.a.).¹

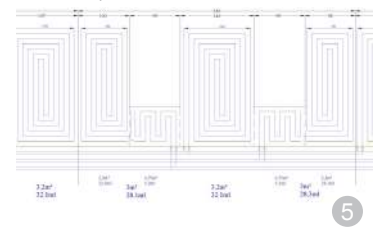
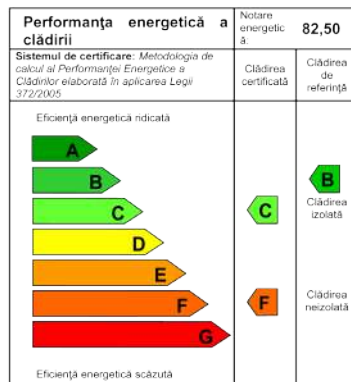
Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la materiale locale naturale, la tehnicile tradiționale și la meșterii populari.

Recomandările sunt comune tuturor categoriilor de construcții:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum, atât pentru construcțiile noi/conversii/extinderi, cât și pentru construcțiile existente.

¹ Ibidem, p. 10 – 11.

ASA NU: Placarea cu polistiren a peretilor exteriori ai unei construcții este deosebit de nocivă nu numai pentru că distruge/ascunde decorațiile, ci mai ales pentru că prin translatarea punctului de rouă se creează condens în interiorul zidurilor; acest lucru atrage cristalizarea sărurilor, care cu greu mai pot fi îndepărtate ulterior. Impermeabilizarea zidurilor exterioare prin placarea cu polistiren și montarea ferestrelor din plastic dublu stratificate, coroborată cu folosirea unei zugrăveli impermeabile la interior, atrage după sine apariția mucegaiului. Zidurile din cărămidă ale construcțiilor vechi au o grosime considerabilă, nefiind necesară izolarea. Se recomandă mai degrabă izolarea cu materiale naturale a tavanelor și a pardosellor. În imagine, o simulare de calcul a eficienței termice a unei clădiri tradiționale la care nu s-au înlocuit ferestrele tradiționale, dar s-au izolat tavanul și pardoseala. Graficul arată o îmbunătățire considerabilă a eficienței termice a clădirii.

ASA DA: Folosirea unui sistem de încălzire în pereții exteriori în planul tencuiei este o metodă deosebit de eficientă și elegantă de încălzire. Încălzind zidurile groase, cu inerție termică mare, întreaga construcție se comportă ca o teracotă. Sistemul are însă și dezavantajul că nu permite lipirea mobilierului de peretele în cauză și necesită o atenție sporită atunci când se bate un cui în perete. De aceea, se recomandă montarea acestui sistem de încălzire până la o înălțime la care nu ar prezenta riscul de a fi perforat accidental cu ocazia fixării unor tablouri sau a mobilierului de perete.

7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de siguranță la foc)

Sistemele de încălzire folosite vor fi eficiente termic, conform standardelor de mediu și eficienței energetice a clădirilor.

Se recomandă folosirea unor sisteme de încălzire alternative folosirii gazului metan sau a combustibililor solizi (fosili). Acestea pot fi folosite acolo unde există rețele locale specifice, însă se recomandă și folosirea unor tehnologii alternative, pentru asigurarea unui grad minim de independență.

Dintre sistemele de energie alternativă, se pot folosi:

- Panourile solare și panourile fotovoltaice (se încurajează amplasarea lor pe acoperiș în măsura în care nu denaturează imaginea ansamblului și se încadrează discret în peisajul rural).

- Este acceptată folosirea pompelor de căldură acolo unde este posibil și investiția se justifică (în variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului).

Se recomandă încadrarea sistemelor de energie alternativă în specificul local prin mascarea lor adecvată cu ajutorul unor elemente provenite din forme uzuale, folosindu-se materiale locale. Amplasarea lor va respecta recomandările de la capitolul 5.7. *Amenajările exterioare*, subcapitolul *Echiparea edilitară* din *Recomandări* (pentru fiecare tip de construcție). Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii proiectului/execuției.

- Cazanele cu combustibil solid regenerabil (biomasă și/sau combustibil rezultat în urma reciclării). Materialele combustibile disponibile local se pot împărți în: materiale lemnoase (deșeurile de lemn, rumeguș, căzătură de lemn masiv în păduri, resturi de lemn) și materiale nelemnoase (cerealiere sau de origine organică). Pentru zonele în care nu sunt disponibile ca sursă de energie termică gazele naturale, este necesară utilizarea centralelor cu combustibili solizi. Exemple de materiale combustibile sustenabile:

- **Peleții din lemn** sunt deșeurile lemnoase, deshidratate și comprimate până la dublul densității

AȘA DA: Teracotele sunt elemente importante, care fac parte în continuare din amenajarea unei case tradiționale. În afară de funcția estetică de animare a interiorului pe care o au uneori, sunt și foarte practice, în condițiile în care combustibilul solid se găsește încă la un preț redus față de ceilalți combustibili.

Peleți din lemn

Brichete din resturi vegetale

AȘA DA: Șemineele sunt corpuri de încălzire care, în afară de funcția de destindere pe care o au, pot fi introduse cu succes în circuitul sistemului de încălzire al clădirii. Există șemineele din oțel cu funcționare pe peleți și ventilație forțată, termoșemineele, potrivite pentru locuințele moderne, eficiente energetic, cu sistem de recuperare. În afară de încălzirea apei, termoșemineul nu generează doar o căldură plăcută în interior, ci creează, de asemenea, o atmosferă confortabilă.

energetice a lemnului verde, neuscat. Caracteristici: putere calorică mare, densitate mare, costuri relativ reduse de transport; sunt o sursă alternativă de energie capabilă să înlocuiască combustibilii convenționali (gazul natural, GPL, petrol, cărbune, lemn, ulei, electricitate etc.); sunt neutri din punctul de vedere al emisiilor de carbon. La ardere, aceștia emit aceeași cantitate de dioxid de carbon care a fost absorbită de pădure în timpul creșterii; peleții din lemn ard aproape fără emisie de fum, în timp ce în gazele de ardere praful este alcalin; au un conținut scăzut de metal, iar sulfurile sunt aproape inexistente. Cenușa, bogată în minerale, poate fi folosită cu succes drept îngrășământ natural. Peleții costă mai puțin decât combustibilii fosili și sunt considerați înlocuitori ai gazelor naturale. Mai ieftini cu 20 – 25 % față de gazul natural, nu prezintă pericol de explozie, se utilizează cu același confort. Comparativ cu lemnul de foc, peleții sunt mai eficienți din punctul de vedere al randamentului de ardere, al puterii calorice, al confortului și al siguranței în utilizare.

- **Brichete din resturi vegetale din agricultură:** se obțin prin

comprimarea mecanică sau hidraulică a biomasei (resturi vegetale din agricultură: paie de grâu, orz, orez, rapiță, muștar, vrejuri de soia, fasole, resturi vegetale de viță-de-vie, coceni de porumb, resturi forestiere), pentru reducerea dimensiunilor și obținerea unui produs compact și cu o putere calorică mare. Dintr-o tonă de paie se obține o tonă de brichete.

Puterea calorică a brichetelor din resturi vegetale este mai mare decât a lemnului de fag și aduce o economie de 60 % față de încălzirea cu gaze și de 40 % față de încălzirea cu lemne.²

² Ibidem, p.106 – 116.

Saltele termoizolante din lână de oaie

7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)

Termoizolațiile frecvent utilizate în prezent au la bază materiale minerale (anorganice): vata de sticlă, vata bazaltică sau materiale organice: polistirenul și poliuretanalul.

Materia primă pentru aceste materiale provine din surse neregenerabile, presupunând un consum mare de energie și emisii de CO₂, atât pentru fabricare, cât și pentru prelucrare.

În timp ce termoizolațiile minerale sunt permeabile la vapori, deci permit zidăriei să „respire”, polistirenul și poliuretanalul nu permit trecerea vaporilor, astfel încât acestea din urmă nu sunt recomandate a fi utilizate în cazul construcțiilor tradiționale.

Izolația are rolul de a reduce consumul de energie pentru încălzire. Soluția care oferă beneficii atât din punctul de vedere al eficienței termice, cât și al costurilor (prețul este redus atunci când sunt produse locale), având avantajul provenienței din surse regenerabile, este folosirea unei termoizolații naturale, care este la fel de performantă ca izolația din fibre sintetice.

Tipurile de izolații naturale:

a. Izolația naturală din fibre de lână de oaie se utilizează ca izolator termic și fonic atât pentru construcțiile din lemn, cât și pentru casele din cărămidă sau piatră.

Calitățile izolației din fibre de lână de oaie:

- este un material termofonoizolant ecologic și sănătos, obținut din materii prime naturale, regenerabile. După terminarea ciclului de viață, izolația din lână se poate refolosi sau este biodegradabilă;

- este accesibilă local (se produce în România);

Saltele termoizolante din fibre de cănepă

- se realizează din fibre de lână naturală de oaie, spălată, tratată cu săruri de bor pentru insecte și ignifugată. Poate fi prelucrată în saltele, plăci semirigide sau puf, fără mijloace speciale de protecție;

- este rezistentă împotriva mucegaiului (conform EN ISO 846, are nota cea mai bună: 0) și nu putrezește;

- are capacitatea de a absorbi și de a elibera umiditatea din aerul înconjurător. Lâna este un material higroscopic, ceea ce înseamnă că poate absorbi până la 30 % – 40 % din propria greutate în umiditate, păstrându-și proprietățile. Fibrele de lână încearcă, în mod natural, să se mențină în echilibru cu umiditatea schimbătoare a atmosferei. Când temperatura exterioară scade și umiditatea aerului crește, atunci lâna preia din umiditatea suplimentară și eliberează căldură în acest proces. Într-o zi caldă se întâmplă procesul invers: lâna eliberează umiditatea în aer și în același timp absoarbe energie, astfel răcind încăperea pe care o izolează. Din acest motiv, se spune că lâna „respiră” și acționează ca un condiționator natural de aer. Fibrele sintetice sau minerale nu au această proprietate și nu reacționează la schimbările rapide de temperatură sau umiditate;

- conductivitatea termică a izolației din lână este cuprinsă între 0,0356 W/mK și 0,040 W/mK;

- este un depoluant natural; locuințele moderne sunt din ce în ce mai populate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană. Lâna absoarbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxidul de azot și dioxidul de sulf. Formaldehida este foarte des utilizată în produsele rășinoase din lemn, cum ar fi plăcile de aglomerații de lemn (MDF), parchetul și mobilă. Formaldehida este eliberată încet din aceste produse pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă). Aceste emisii nocive cresc odată cu temperatura și umiditatea. Fibrele de lână absorb și se topesc ireversibil cu formaldehida și alte substanțe nocive. O casă complet izolată cu lână de oaie poate absorbi aproape 100 % din formaldehida eliberată în aerul interior. Dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșeurile gazoase produse prin arderea combustibililor fosili sau a cărbunelui. Sunt cel mai

des întâlnite în încălzitoarele cu gaz, în focurile deschise sau în fumul de eșapament (care pătrunde în casă din cauza proximității șoselelor circulante). Izolația din lână de oaie absoarbe definitiv aceste gaze nocive, așa cum absoarbe formaldehida, realizând astfel o filtrare a aerului din interior. Lâna de oaie este singurul tip de izolație care are calitatea de filtrare a aerului din interior, contribuind astfel nu doar la un confort termic sporit, dar și la menținerea pe termen lung a unui mediu sănătos.¹

b. Izolația din fibre de cânepă este un material natural care nu conține substanțe de adaos dăunătoare sănătății. Procesul de producere presupune un consum redus de energie, fiind un produs recomandat pentru izolarea acoperișurilor, a pereților și a pardoselilor. Se realizează din fibre la care se adaugă 10 – 12 % fibre Biko (fibre sintetice), pentru o stabilitate dimensională optimă. În ultima perioadă, a apărut izolația din cânepă 100 % naturală. În acest caz, fibrele Biko sunt înlocuite cu fibre naturale din porumb.

Calitățile izolației din fibre de cânepă:

¹ www.izomiorita.ro.

- montare rapidă și simplă, fără zgârieturi și iritații ale pielii;

- poate absorbi umiditate până la 20 % din greutatea sa fără nicio deteriorare a performanței termice, spre deosebire de izolațiile din fibre sintetice;

- are capacitatea de a regla umiditatea din încăpere. Pentru a nu influența negativ această trăsătură, trebuie folosite folii și bariere de vaporii care permit transferul umidității;

- are o conductivitate termică scăzută, cu o valoare de 0,040 W/mK;

- datorită faptului că fibrele de cânepă nu conțin albumină, nu este nevoie de un tratament împotriva molii și a gândacilor.

c. Pereții termofonoizolanți neporanți de tip Hempcrete realizați din cânepă mărunțită (puzderie) și un liant pe bază de var calcic hidratat.

Procedeu de realizare a pereților neporanți de tip Hempcrete constă în execuția pereților prin turnarea în cofraje pierdute a unui amestec realizat din cantități controlate de puzderie de cânepă, a liant pe bază de var calcic hidratat, un liant pe bază de var hidraulic și apă. Procedeu constă în amestecarea produselor componente cu apă și realizarea unui amestec omogen care se toarnă în cofraje pierdute.

Prin acest procedeu se obține un material neporant, sustenabil, permeabil la vaporii, care se poate folosi la realizarea pereților și a planșelor, a pardoselilor sau la izolarea acoperișului, realizându-se astfel îmbunătățirea comportării la transfer termic a elementelor de construcție.

Procedeu de realizare a pereților neporanți de tip Hempcrete contribuie la economia de energie în construcții.

Durabilitatea pereților neporanți din amestec de cânepă cu var, respectiv, a izolațiilor termice realizate cu acest procedeu este asigurată prin satisfacerea cerințelor de calitate impuse produselor predozate. În condițiile unei puneri în operă corespunzătoare, durata de viață a produselor finite este de minimum 70 ani.

Tencuiele și zugrăvelile recomandate pentru pereții și tavanele de tip Hempcrete sunt cele permeabile la vaporii de apă, precum cele tradiționale pe bază de var stins pastă. Aplicarea unor produse de tencuire și/ sau vopsire cu permeabilitate redusă, de exemplu, cu vopsele alchidice, lacuri sau pe bază de polimeri, nu este recomandată, deoarece vor compromite permeabilitatea peretelui și durabilitatea acestuia.²

² Acordul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neporanți de tip Hempcrete și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidraulic și apă.

ASA DA: Pereți termoizolanți din Hempcrete

ASA DA: Termoizolația din cânepă: montare rapidă și simplă. Nu este necesar un costum de protecție, deoarece produsul nu irită pielea și nu conține substanțe periculoase pentru mediu sau sănătate.

ASA DA: Termoizolația din lână este deosebit de recomandată. Folosirea unei izolații din lână sprijină o industrie a prelucrării produselor locale: în mod frecvent, lâna se aruncă, în loc să fie utilizată. Această măsură este încă la început în țara noastră, dar se folosește cu succes și pe scară largă în majoritatea țărilor europene.

ASA DA: Exemple de pereți plăcați cu panouri termoizolante de stuf

d. Izolația din fibre de lemn
se prezintă sub formă de vrac, plăci flexibile sau plăci rigide termofonoizolante. Aceste produse reprezintă o soluție modernă, eficientă și ecologică și sunt utilizate în special la casele pe structură de lemn, la casele eficiente energetic, dar și la casele tradiționale, construite din cărămidă.

Calitățile izolației din fibre de lemn:

- Fiind un produs natural care nu influențează biologia construcțiilor, se recomandă folosirea lui la reabilitarea termică a construcțiilor existente, atât pentru cele cu pereți din cărămidă, cât și pentru cele cu structură din lemn sau cu pereți din lemn masiv.

- Pentru fabricarea panourilor izolatoare din fibre de lemn se utilizează, ca materie primă, deșeurile de așchii lemnoase provenite din fabrici de cherestea sau de la alți producători de produse din lemn sau din lemnul nevalorificat silvic.

- Este rezistentă la șocuri mecanice, absoarbe zgomotele și izolează excelent atât pe timp de iarnă, cât și vara.

- Este ușor de montat, disponibilă și cu profiluri de nut și feder pentru o montare mai sigură și pentru eliminarea punților termice. Se livrează în diverse grosimi.

- Plăcile fibrolemnoase sunt deschise la difuzia vaporilor de apă și regularizează umiditatea, oferind un climat de locuit sănătos.

- Corespund tuturor normelor referitoare la rezistența la foc și chiar

dacă ard, plăcile nu emit vapori toxici.

- Izolațiile din fibre de lemn sunt materiale de construcții din surse naturale, regenerabile și care nu au un impact negativ asupra mediului înconjurător.

e. Izolația din vată bazaltică

Este un material ecologic care se comercializează sub formă de plăci rigide sau saltele.

Calitățile plăcilor termoizolatoare din vată bazaltică:

- nu ard, nu emană gaze toxice și împiedică răspândirea focului;
- sunt permeabile la vapori și permit trecerea vaporilor de apă din interior spre exterior, prevenind astfel condensul. Pereții vor fi uscați, locuința aerisită, eliminând riscul de apariție a mușgaiului și a igrasiei.

f. Baloții de paie

Paiele sunt folosite sub forma unor baloți compactați, care sunt inserați în perete prin presare ușoară. Un balot de paie are la bază același material ca și lemnul: celuloza. Pentru că paiele sunt goale în interior, gradul de termoizolare este mai bun decât în cazul lemnului. În plus, comprimarea balotului îl face rezistent la compresie, ceea ce înseamnă că este potrivit pentru construcția unor ziduri solide. Tencuiala din pământ și var permite pereților să „respire”, reglează umiditatea și conferă un mediu de viață plăcut și sănătos.

Construcțiile din baloți de paie sunt foarte eficiente energetic datorită

calităților termoizolante ale acestora: un perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var, cu o grosime totală de 50 cm, asigură aceeași termoizolare ca un perete din 20 cm de BCA cu 20 cm de polistiren. Producerea unor materiale ca BCA-ul, polistirenul, tencuiala pe bază de ipsos și vopseaua pentru finisaje necesită însă un consum de energie mult mai ridicat decât paiele, lemnul, pământul și varul, generând, în același timp, și un nivel ridicat de emisii de CO₂. De asemenea, costul pentru 1 mp de perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var este de trei ori mai mic decât cel pentru 1 mp de perete din BCA, polistiren și tencuială din comerț. În plus, aceste case sunt sigure, rezistente la foc și cutremur, se realizează rapid și oferă un mediu de viață plăcut și sănătos.³

g. Plăcile de stuf termoizolante

sunt obținute prin asamblarea tulpinilor de stuf uscat. Asamblarea se realizează prin legarea strânsă a pachetului de stuf cu legături de sârmă din oțel zincat (dispuse la o distanță de cca 20 cm) și agrafe (dispuse la o distanță de aproximativ 60 mm), fixate de legăturile din sârmă.

Avantaje:

- eliminarea punților termice;
- reglarea umidității; deci, o casă fără mușgai;
- eliminarea apariției fisurilor, care constituie cauza majoră de degradare a fațadelor;
- sunt ușor de montat;
- tencuielele și zugrăvelile recomandate sunt cele permeabile la vaporii de apă, realizate din materiale naturale.⁴

h. Tencuielele termoizolante tradiționale pe bază de argilă amestecată cu paie sau pleavă

O bună variantă pentru Transilvania este folosirea tencuielei termoizolante realizată din argila amestecată cu paie. Argila protejează materialul organic, paiele, iar acestea au rol de izolator termic. Amestecurile de argilă cu paie sau pleavă folosite la izolarea termică a tavanelor, a podurilor și a pardoselilor au calitatea de a genera condiții de viață sănătoase prin masa termică, capacitatea de regulator de umiditate și lipsa oricărei emisii poluante, chiar dacă din punct de vedere termic nu sunt foarte eficiente.

Tradițional, argila ușoară se folosea în amestec cu paie la construcțiile din

lemn pentru realizarea închiderilor elastice, pe un suport din împletitură de nuiele. Densitatea brută a amestecului de argilă ușoară cu paie este mai mică de 1 200 kg/mc. Paiele folosite pot fi de seacă, grâu sau ovăz. Pentru tencuiele din argilă sunt preferate paiele de orz, pentru că sunt mai moi. Mai important decât tipul de paie este structura tulpinii. Un câștig pentru creșterea capacității termoizolante este folosirea paielor subțiri cu tulpini rezistente, care nu se strivesc.

Concluzie/recomandări: se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, la protecția la foc etc. Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș). Există pe piață deja suficienți producători de tencuiele termoizolante și materiale naturale termoizolante agrementate tehnic (începând cu 2015, s-au agrementat tehnic de către INCD URBAN INCERC Cluj-Napoca izolații din lână și cânepă), care îndeplinesc toate cerințele impuse de actele normative în vigoare.⁵ Nu se va folosi termoizolarea cu polistiren (vezi capitolul 5.2. *Pereții*).

Prin programele „Casa Verde” și „Casa Verde Plus”, lansate de Ministerul Mediului, se încurajează folosirea sistemelor de încălzire din surse alternative și materiale regenerabile, acordându-se finanțări caselor sau altor obiective care folosesc panouri solare sau pompe de căldură, sisteme de acoperișuri verzi, sisteme de iluminat ecologice sau care aleg să își izoleze termic pereții cu materiale ecologice precum lână, cânepa sau celuloza.

În cazul intervențiilor pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum), se recomandă următoarele:

⁵ De exemplu, Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neportanți tip Hempcrete și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidrolic și apă; Agrementul Tehnic 001SC-03/319-2015 pentru panouri termoizolante din lână de oaie; Agrementul Tehnic 001SC-03/314-2014 pentru saltele termoizolante din lână de oaie; Agrementul Tehnic 001SC-03/320-2015 pentru termoizolație din lână de oaie.

Pereții: Își vor menține stratificația specifică, fie că e vorba de pereți din piatră (tencuiți sau nu), din cărămidă de pământ neare (văioage), chirpici, pământ compactat (obligatoriu tencuiți) sau baloți de paie. Se dorește totuși păstrarea apareiaului sau a stereotomiei, astfel încât fața exterioară a peretelui brut să rămână neschimbată în cazul reabilitării termice. Dacă se termoizolează pe interior, detaliul constructiv va fi de asemenea natură, încât să nu rețină apa rezultată din procesul de condensare în interiorul pereților.

Membrana trebuie să fie permeabilă, iar materialele indicate pentru termoizolație, la fel, permeabile și biodegradabile, cum ar fi cânepa sau lână de oaie.

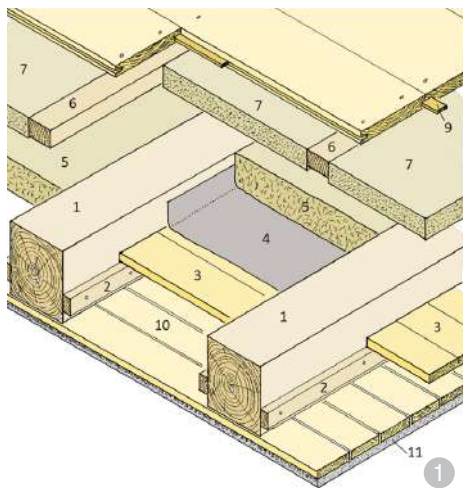
Planșee: Alcătuirea planșeelor va urma aceeași linie ca a pereților, păstrându-se materiale pe cât posibil naturale, biodegradabile.

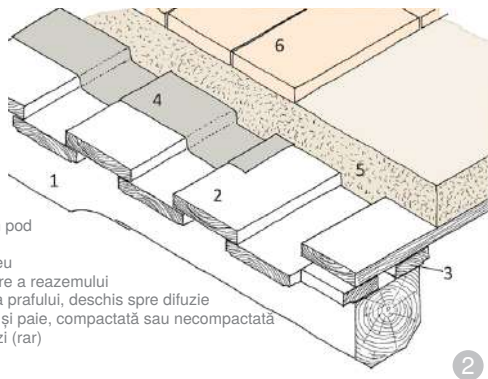
ASA DA: Termoizolație fibrolemnoasă. Produs fabricat din materii prime naturale, utilizând tehnologii moderne și prietenoase cu mediul. Fiind permeabilă la vaporii de apă, păstrează structura casei în stare uscată în mod permanent. Poate fi utilizată pentru fațadă, pardoseli și mansarde.

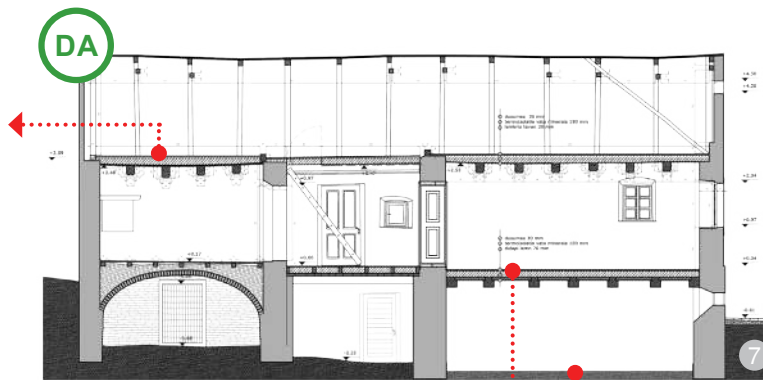
ASA DA: Plăci izolatoare din plută expandată

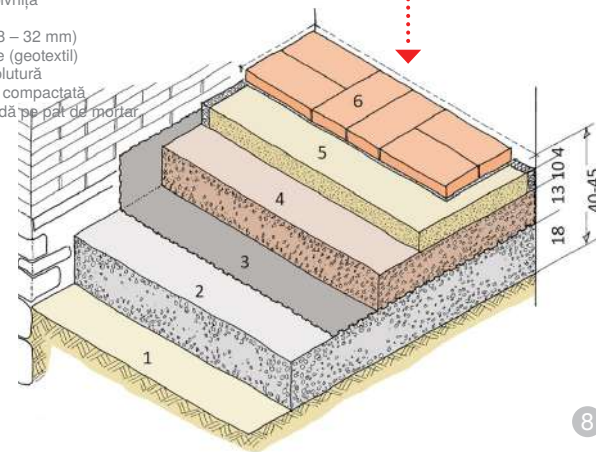
- Alcătuirea pardoselii din pod
1. Grinda de planșeu
  2. Scândurile de planșeu
  3. Elemente de egalizare a reazemului
  4. Strat protector contra prafului, deschis spre difuzie
  5. Umplutură din argilă și paie, compactată sau necompactată
  6. Acoperire cu cărămizi (rar)

- Tavan cu grinzi de lemn. Construcție cu pardoseală flotantă:
1. grinzi de tavan
  2. lați de susținere pentru pardoseala oarbă, de 30 x 50 mm
  3. pardoseală oarbă: 25 mm
  4. geotextil, permeabil la difuzia vaporilor
  5. umplutură din lut cu paie: 80 – 100 mm
  6. rigle pentru pardoseală: 35 x 60 mm
  7. izolație rigidă sau granulatată: 40 mm
  8. dușumea de 25 – 30 mm, rostuită și nutuită: 6 x 12 mm
  9. pene: 6 x 20 mm
  10. suport din scânduri 18 mm
  11. tencuială de tavan aplicată pe un strat de armătură

- Modul de construire a pardoselilor din cărămizi peste pământul natural al încăperilor fără pivniță
1. pământ natural
  2. pietriș grosier (8 – 32 mm)
  3. folie protectoare (geotextil)
  4. izolație din umplutură
  5. placă din argilă compactată
  6. plăci de cărămidă pe pat de mortar

ASA DA: Izolarea podurilor și a pardoselilor cu materiale ecologice este recomandată. În imagine, detalii de compunere.

ASA NU: Reabilitarea unui cămin cultural prin izolarea cu polistiren. Folosirea polistirenului atrage după sine probleme legate de condens, igrasie, apariția mușegaiului și este un material ușor de vandalizat de către copii, animale, persoane agresive etc.

ANEXA 1

Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de belvedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune online, la adresa _____ sau la secretariatul Filialei OAR _____, adresa: _____, un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea gabaritul investițiilor cu construcții de tip hală (aici ar trebui detaliate tipurile) în silueta și imaginea generală a zonei rurale. Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de belvedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.

- Două siluete caracteristice ale localității, prezentate la o scară adecvată prezentării. Identificați locul investiției pe aceste siluete.

- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip Google Earth, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.

- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.

- O desfășurată stradală, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției, cotași amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.

Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune caracteristică prin construcția care

face obiectul intervenției. Identificați limitele parcelei investiției, cotași amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotași secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.

- Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj.

ANEXA 2

Glosar de termeni

Conservarea patrimoniului: reprezintă un proces prin care materialitatea, istoria și integritatea conceptuală a patrimoniului construit și al umanității sunt prelunțate prin intervenții atent planificate. Procesul presupune utilizarea profesională a științei, a artei, a artizanatului și a tehnologiei, privite ca un instrument al conservării.

Conservarea curativă este ansamblul acțiunilor întreprinse asupra unui bun sau asupra unui grup de bunuri, având ca obiectiv oprirea unui proces activ de deteriorare sau de consolidare structurală a acestora. Aceste acțiuni sunt întreprinse numai atunci când însăși existența bunului este amenințată, din cauza fragilității și a vitezei de deteriorare. Aceste acțiuni modifică uneori aspectul construcției.

Conservarea preventivă cuprinde ansamblul de măsuri și acțiuni având ca obiectiv evitarea și minimizarea deteriorărilor sau a pierderilor viitoare. Aceste măsuri și acțiuni sunt indirecte, neafectând aspectul construcției.

Restaurarea: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară/principală, prin eliminarea extinderilor (adăugirilor) secundare sau prin reasamblarea componentelor (subansamblurilor) existente, fără a introduce elemente noi. Este o intervenție prin care sunt îndepărtate extinderile inadecvate, realizate într-o manieră diferită față de cea tradițională sau cu caracter provizoriu, și care pune în valoare clădirea într-o formă ce poate fi reconstituită pe baza unor fotografii de arhivă, studii și cercetări realizate pe structura și arhitectura casei. Nu presupune înlocuiri masive de material, amenajări de confort substanțiale sau extinderi moderne. Poate fi aplicată pentru clădiri vernaculare (tradiționale) recente, prevăzute cu bucătării și toalete în case.

Reabilitarea: însumează toate intervențiile care urmăresc valorificarea și remediarea

clădirii (structurii), prin păstrarea semnificației culturale a acesteia. Este intervenția cea mai răspândită, deoarece prin aplicarea acesteia clădirea devine utilizabilă în condiții de confort contemporane. Intervenția își propune să conserve tot ce este valoros pentru clădirea respectivă, să aplice reparațiile necesare la structura istorică și să introducă în structura clădirii amenajările necesare care o fac utilizabilă pentru o funcțiune nouă sau cea originală, dar îmbunătățită (de exemplu, zone de primire, termoizolații, băi, bucătării, acces persoane cu dizabilități etc.).

Reconstrucția: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară semnificativă și care se deosebește de restaurare prin introducerea materialului nou în țesutul clădirii. Este o intervenție aplicabilă clădirilor în stare de colaps sau precolaps, unde structura portantă nu-și mai îndeplinește rolul. Presupune înlocuiri masive de material, cu folosirea materialului original la maximum, care va fi reșezat în structura reconstruită prin anastiloză (se va pune exact în locul de unde a fost demontat). Restaurarea și reconstrucția presupun, de fapt, o dezasamblare parțială sau integrală, urmată de reconstruire.

Termeni generali

Aliniamentul: este linia de demarcație dintre domeniul public și proprietatea privată.

Alterarea: este intervenția care modifică (negativ) funcțiunea sau aspectul unei așezări/clădiri.

Anvelopa clădirii: totalitatea suprafețelor elementelor de construcție perimetrice, care delimitează volumul interior (încălzit) al unei clădiri, de mediul exterior sau de spații exterioare de trecere (târnat) sau relaxare (foișor sau terasă).

Așezarea/locul: poate fi orice element la orice scară al mediului istoric a cărui identitate distinctă este percepută de comunitate.

Atic: Parte a unei construcții situată deasupra cornișei și menită să mascheze acoperișul (DEX 1998). În cazul clădirilor cu acoperiș-terasă, se consideră atic elementul superior al fațadei, care depășește cota ultimului planșeu și are rol constructiv, de rebord, pentru straturile componente ale învelitorii și rol în ghidarea apelor meteorice.

Conductivitate termică de calcul (lambda): valoare a conductivității termice a unui material sau produs de construcție, în condiții interioare și exterioare specifice, care poate fi considerată ca fiind caracteristică pentru performanța aceluia material sau produs când este încorporat într-o parte de construcție.

Construcții anexe: construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel supradetern, care deservesc funcțiunea de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinarit, șoproane, terase acoperite, foișoare, pergole, bucătării de vară. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire.

Construcții cu caracter provizoriu: construcțiile autorizate ca atare, indiferent de natura materialelor utilizate, care, prin specificul funcțiunii atribuite ori din cauza cerințelor urbanistice impuse de autoritatea publică, au o durată de existență limitată, precizată și prin autorizația de construire. De regulă, construcțiile cu caracter provizoriu se realizează din materiale și alcătuirii care permit demontarea rapidă, în vederea aducerii terenului la starea inițială (confecții metalice, piese de cherestea, materiale plastice ori altele asemenea) și sunt de dimensiuni reduse. Din categoria construcțiilor cu caracter provizoriu fac parte: chioșcuri, tonete, cabine, locuri de expunere situate pe căile și în spațiile publice, corpuri și panouri de afișaj, firme și reclame, copertine, pergole ori altele asemenea. În sensul prezentei legi (Legea 50/1991),

realizarea construcțiilor provizorii se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează construcțiile definitive (Legea 50/1991).

Construcție existentă: în sensul prezentului ghid, se înțelege acea construcție care există fizic la data curentă și este evidențiată ca atare în documentațiile cadastrale, fiind înscrisă în cartea funciară.

Construibilitatea: calitatea unui teren de a primi o construcție, ale cărei destinație și caracteristici sunt compatibile cu atributele de fapt (legate de natura terenului și de caracteristicile sale) și de drept (vizând serviciile care îl grevează) ale acestuia (G.M.-007 – 2000).

Contextul: este orice relație relevantă din punct de vedere arhitectural între o așezare/obiect și alte așezări/obiecte.

Coridor ecologic: zonă naturală sau amenajată care asigură cerințele de deplasare, reproducere și refugiu pentru speciile sălbatice terestre și acvatice (OUG 57/2007).

Cornișă: Partea superioară, ieșită în afară și ornamentată, a zidului unei construcții, având rolul de a sprijini acoperișul și de a împiedica scurgerea apei de ploaie pe fața clădirilor (DEX 1998).

Degradarea: este o schimbare de stare în rău; se referă în mod particular la lipsa lucrărilor corecte/constante de întreținere și/sau la efectele unor intervenții inadecvate asupra unei așezări/construcții sau asupra valorilor patrimoniale.

Demisol (prescurtat D): nivel construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. Demisolul se consideră nivel suprateran al construcției. Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de niveluri subterane ale construcției (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Desemnarea/clasarea: presupune identificarea valorilor patrimoniale ale unei așezări/obiect, conferindu-i statut formal prin legi sau reglementări menite să protejeze acele valori.

Destinația terenurilor: Modul de utilizare a acestora, conform funcțiunii prevăzute în reglementările cuprinse

în planurile de urbanism și amenajarea teritoriului, aprobate conform legii (G.M.-007 – 2000).

Domeniul public: totalitatea bunurilor care fac obiectul dreptului de proprietate publică, ce aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale. Domeniul public poate fi de interes național, caz în care proprietatea asupra sa, în regim de drept public, aparține statului, sau de interes local, caz în care proprietatea, de asemenea în regim de drept public, aparține comunelor, orașelor, municipiilor sau județelor (G.M.-007 – 2000).

Dotări publice: terenuri, clădiri, construcții, amenajări și instalații, altele decât sistemul de utilități publice, aparținând domeniului public sau privat al unităților teritorial-administrative sau al statului și destinate deservirii populației unei anumite zone. Realizarea acestora reprezintă obiectiv de utilitate publică. Dotările publice cuprind:

- obiective de învățământ;
- obiective de sănătate;
- obiective de cultură;
- obiective de sport și recreere;
- obiective de protecție și asistență socială;
- obiective de administrație publică;
- obiective pentru autoritățile judecătorești.

Drumurile publice: drumurile destinate transportului rutier public de toate categoriile, gestionate de autoritățile administrației publice centrale sau locale, și clasificate tehnic, conform legislației și terminologiei tehnice, în autostrăzi, drumuri expres, naționale, județene și comunale în extravilan și străzi în intravilan (G.M.-007 – 2000).

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă a indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambiant (G.M.-007 – 2000).

Edificabil (suprafața edificabilă): suprafață componentă a unei parcele, în interiorul căreia pot fi amplasate construcții, în condițiile Regulamentului Local de Urbanism.

Fondul Forestier Național: este constituit din păduri, terenuri destinate împăduririi, cele care servesc nevoilor de cultură, producție ori administrație silvică, iazurile, albiile pâraielor și terenuri neproductive incluse în

amenajamente silvice, indiferent de natura dreptului de proprietate. Sunt considerate păduri terenurile acoperite cu vegetație forestieră, cu o suprafață mai mare de 0.25 ha. (Legea nr. 46/2008 Codul silvic).

Garajele: construcții cu unul sau mai multe niveluri pentru staționarea, adăpostirea, întreținerea și eventual repararea autovehiculelor (G.M.-007 – 2000).

Habitat natural: zona terestră, acvatică sau subterană, în stare naturală sau seminaturală, care se diferențiază prin caracteristici geografice, biotice și abiotice. (OUG 57/2007)

Indici urbanistici: instrumente urbanistice specifice de lucru pentru controlul proiectării și al dezvoltării durabile a zonelor urbane, care se definesc și se calculează după cum urmează: **Coefficient de utilizare a terenului (CUT):** raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșelor) și suprafața parcelei. Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80 m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, a logiilor, a teraselor deschise și neacoperite, a teraselor și a copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/carosabil din incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție (Legea 350/2001).

Procent de ocupare a terenului (POT): raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei. Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, a scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 metri de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită. (Legea 350/2001) În înțelesul prezentului Regulament, pe terenurile în pantă, nivelurile clădirilor/corpurilor de clădire la care, cel puțin pe o latură a acestora, pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, sunt considerate subsoluri și vor fi luate ca atare la calculul indicelui CUT. Excepții de

calcul ale indicatorilor urbanistici POT și CUT:

- dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (POT și CUT) se calculează adăugându-se suprafața planșelor existente la cele ale construcțiilor noi;

- dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșelor existente la cele ale noii construcții (Legea 350/2001).

Interdicție de construire (non aedificandi): regula urbanistică urmare căreia, într-o zonă strict delimitată, din rațiuni de dezvoltare urbanistică durabilă, este interzisă emiterea de autorizații de construire, în mod definitiv sau temporar, indiferent de regimul de proprietate sau de funcțiunea propusă (Legea 350/2001).

Intervenția: este o acțiune care are efect fizic în structura unei așezări/a unei construcții.

Împrejmirile: construcțiile sau amenajările (plantații, garduri vii), cu caracter definitiv sau temporar, amplasate la aliniament sau pe celelalte laturi ale parcelei, pentru a o delimita de domeniul public sau de proprietățile învecinate (G.M.-007 – 2000).

Învelitoarea: stratul impermeabil exterior al acoperișului, care nu permite infiltrațiile de apă. Este formată din materialul de acoperire și din elementele de fixare și racordare ale acestuia.

Întreținerea: este o muncă de rutină perpetuă, necesară pentru a păstra starea de sănătate a unei construcții și/sau a unei structuri sau a țesutului unei așezări în stare bună.

Mansardă (prescurtat M): spațiu funcțional amenajat integral în volumul podului construcției. Se include în numărul de niveluri supraterane. (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99). Se consideră mansarde acele spații care respectă următoarele condiții suplimentare:

- podul construcției va forma un unghi maxim de 60 grade cu planul orizontal;

- podul construcției nu va depăși, în proiecție orizontală, conturul exterior al ultimului nivel plin (inclusiv balcoane sau cursive) cu mai mult de 1 m. La calculul coeficientului de utilizare a

terenului, mansarda va contribui cu cel mult 60 % din suprafața desfășurată a ultimului nivel plin.

Material natural de construcție: este orice material ce provine din mediul natural imediat învecinat așezării, poate fi exploatat manual, satisface cerințele de duranță, confort și prelucrabilitate.

„Natura 2000”: rețeaua ecologică europeană de arii naturale protejate care cuprinde arii de protecție specială avifaunistică, stabilite în conformitate cu prevederile Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice și arii speciale de conservare desemnate de Comisia Europeană și ale Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a faunei și florei sălbatice (OUG 57/2007).

Nivelul: spațiul construit suprateran sau subteran al construcțiilor închise sau deschise, delimitat de planșee. Constituie nivel supanta a cărei arie este mai mare de 40 % din cea a încăperii/spațiului în care se află (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Obiectul: este orice lucru (încă) nefixat (mobil) sau neîncorporat în structura unei așezări, dar care, istoric vorbind, poate fi asociat cu așezarea.

Paramentul: partea exterioară, finisată a unei construcții, a unui element de construcție etc.; material care căptușește (cu scop ornamental) această parte.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară. Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M.-007 – 2000).

Patrimoniu: înglobează toate resursele moștenite pe care comunitatea le apreciază din alte motive decât cel strict utilitar.

Patrimoniu cultural: însumează bunurile moștenite identificate și apreciate de comunitate ca fiind reflexia și expresia cunoștințelor dezvoltate, a credințelor și a tradițiilor, respectiv a modului de interpretare a credințelor și a tradițiilor altora.

Patrimoniu natural: însumează habitatul și speciile moștenite, geologia și morfologia ecosistemelor, inclusiv cele acvatice și subacvatice, cărora comunitatea le conferă valoare.

Pazia: Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al căpriorilor unui acoperiș cu streșină, pentru a ascunde capetele acestora.

Performanța energetică a clădirii (PEC): energia efectiv consumată sau estimată pentru a răspunde necesităților legate de utilizarea normală a clădirii, necesități care includ, în principal: încălzirea, prepararea apei calde de consum, răcirea, ventilarea și iluminatul. Performanța energetică a clădirii se determină conform unei metodologii de calcul și se exprimă prin unul sau mai mulți indicatori numerici, care se calculează luându-se în considerare izolația termică, caracteristicile tehnice ale clădirii și ale instalațiilor, proiectarea și amplasarea clădirii în raport cu factorii climatici exteriori, expunerea la soare și influența clădirilor învecinate, sursele proprii de producere a energiei și alți factori, inclusiv climatul interior al clădirii, care influențează necesarul de energie.

Peisajul: este constituit din mulțimea trăsăturilor, a caracterelor, a formelor unui teritoriu (regiune, ținut).

Peisajul cultural: este un termen ce reunește diverse manifestări ale interacțiunii om-natură reprezentative pentru gradul de evoluție a societății umane sub influența constrângerilor de ordin fizic, a oportunităților habitatului natural și a factorilor social, economic și cultural.

Peisajul antropic: se caracterizează prin lipsa aproape totală a elementelor naturale din cadrul componentelor peisajului, fapt relevant în fizionomia acestuia. Locul acestora este luat de componentele antropice ale unui mediu construit, rezultat în urma unei activități umane intense într-un areal bine delimitat.

Proportionalitatea: presupune calitatea de a fi în relație corectă în dimensiune, grad sau orice altă caracteristică măsurabilă cu un alt obiect.

Puntea termică: este acea suprafață unde intră în contact două materiale ale căror capacități de reținere a căldurii sunt diferite, având loc o pierdere de căldură. Știind că posibilitățile de reținere a căldurii sunt date și de grosimea materialului, puntea termică poate să apară la elementele de închidere alcătuite din același material care are variații de grosime. Punctele termice se formează și în acele locuri unde este întreruptă termoizolația, permițând pierdere de căldură prin acele locuri.

Reparația: presupune o lucrare mai complexă decât întreținerea, prin care sunt remediate defectele cauzate de degradare, vătămare sau exploatare, și care permite adaptări minore, cu scopul de a obține un rezultat sustenabil, dar nu implică lucrări de restaurare sau alterare/modificare.

Reversibilitatea: presupune o intervenție ce poate fi îndepărtată oricând, pentru a se reveni la starea inițială.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (întreținere specială sau înnoire periodică), pentru a susține permanent semnificația acestui mediu.

Semnificația (unui loc): însușește valorile naturale și culturale patrimoniale ale unui loc, adeseori sub forma unui statut sau a unei declarații.

Structura: este substanța materială ce alcătuiește o așezare: geologia, depunerile arheologice, rețelele construite, clădirile și flora.

Structura portantă: este ansamblul elementelor de construcție solidarizate între ele, care țin în picioare o clădire, preiau toate sarcinile la care este supusă clădirea și care îi asigură sprijinirea și transmiterea acestor sarcini la sol. Principalele subsansambluri ale unei structuri tradiționale sunt: fundațiile, bolțile, planșeele, pereții portanți și șarpanta sau acoperișul.

Subsolul (S): nivel construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă. Subsolvul se consideră nivel subteran al construcției (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99). Pe terenurile în pantă, se consideră subsol nivelurile construite care respectă regula de mai sus pe cel puțin o latură a clădirii.

Suprafața construită (SC): (amprentă la sol a clădirii) suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, a scăriilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 metri de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea 350/2001).

Sustenabilitatea: presupune

capabilitatea de a armoniza fără compromisuri necesitățile actuale cu cele de viitor.

Șarpanta: este structura de rezistență a unui acoperiș și este influențată în mod direct de tipul de învelitoare care se dorește a fi folosită, de greutatea acesteia, de existența sub acoperiș a unui spațiu locuibil etc. și poate fi alcătuită din lemn (cel mai frecvent), metal sau beton (cazuri mai rare).

Șură: construcție anexă dintr-o gospodărie rurală, în care se adăpostesc vitele și se păstrează diferite vehicule, unelte agricole etc. (DEX, 1998).

Teritoriul administrativ: suprafață delimitată de lege, pe trepte de organizare administrativă a teritoriului: național, județean și unități administrativ-teritoriale (municipiu, oraș, comună) (Legea 350/2001).

Teritoriul extravilan: suprafața cuprinsă între limita administrativ-teritorială a unității de bază (municipiu, oraș, comună) și limita teritoriului intravilan (Legea 350/2001).

Teritoriul intravilan: totalitatea suprafețelor construite și amenajate ale localităților ce compun unitatea administrativ-teritorială de bază, delimitate prin planul urbanistic general aprobat și în cadrul cărora se poate autoriza execuția de construcții și amenajări. De regulă, intravilanul se compune din mai multe trupuri (sate sau localități suburbane componente) (Legea 350/2001).

Valoarea: este un aspect ce punctează meritul sau importanța; în cazul nostru, ceea ce oamenii atribuie calităților unei așezări.

Valoarea comună: este calitatea ce derivă din semnificația pe care un loc îl are în conștiința oamenilor care relaționează cu acesta sau a acelora care au o memorie a locului sau au trăit o experiență colectivă în acel loc.

Valoarea estetică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii percep stimulii senzoriali și intelectuali ai unui loc/așezare.

Valoarea evidentă (intrinsecă): este calitatea ce derivă din potențialul unui loc de a pune în valoare mărturiile activităților umane din trecut.

Valoarea istorică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii, evenimentele și aspectele vieții cotidiene din trecut pot fi legate prin intermediul unui loc (a unei așezări) de prezent.

ANEXA 3 Legislație

Reglementări locale

Planurile Urbanistice Generale ale Unităților Administrativ-Teritoriale aprobate, în vigoare;

Planurile de Amenajare ale Teritoriilor Județene și Zonale aprobate, în vigoare.

Reglementări naționale

Legea nr.10/1995 privind calitatea în construcții, republicată și actualizată;

Legea nr.50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Legea nr.114/1995, Legea locuinței, cu modificările ulterioare;

Legea nr.153/2011 privind măsurile de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, cu modificările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr.305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții și de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului;

Hotărârea Guvernului nr. 622/2004 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a produselor pentru construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Hotărârea Guvernului nr. 766/1997 pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții, modificată și completată;

Ordinul Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 1889/2004 pentru aprobarea Procedurii de acord tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții și a Procedurii privind avizarea acordurilor tehnice;

Reglementări tehnice privind documentațiile de urbanism (sursa; <http://www.mdrap.ro/construcții/reglementari-tehnice>);

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de învelitori;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de izolații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de tencuieii, placcaje și tapete;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de pardoseli, plinte, scafe, elemente de scări;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea instalațiilor electrice, de apă și canalizare, termice, condiționare a aerului, gaze;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea clădirilor de locuit și social-culturale;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor industriale, agrozootehnice și de irigații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor hidrotehnice, amenajărilor și regularizărilor de râuri;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea organizării lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind verificarea calității și recepția lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind lucrările de reparații, întreținere și postutilizare a construcțiilor;

Reglementări tehnice privind performanța energetică a clădirilor;

Reglementări tehnice privind securitatea la incendiu;

Hotărârea Guvernului nr. 226/2015 privind stabilirea cadrului general de implementare a măsurilor programului național de dezvoltare rurală cofinanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 961/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, soluționare a contestațiilor, selecție și contractare pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 pentru care s-a dispus evaluarea și/sau contractarea prin hotărâri judecătorești definitive, care pot fi finanțate de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 763/2015 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de selecție

și a procesului de verificare a contestațiilor pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020, cu modificările ulterioare;

Ordinul 1731/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat microîntreprinderilor și întreprinderilor mici din spațiul rural pentru înființarea și dezvoltarea activităților economice neagricole”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 2112/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat pentru stimularea investițiilor asociate conservării patrimoniului și pentru menținerea tradițiilor și moștenirii spirituale”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 847/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, verificare, soluționare a contestațiilor și selecție pentru proiectele aferente submăsurii 9.1. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol” și 9.1.a. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol” din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020;

Ordinul 295/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea Ghidului solicitantului pentru participarea la selecția Strategiilor de Dezvoltare Locală.

Reglementări europene
REGULAMENTUL (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005 al Consiliului;

REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 808/2014 AL COMISIEI din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)

DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI din 26.5.2015 de aprobare a programului de dezvoltare rurală al României pentru sprijin din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

CREDIT IMAGINI

Imaginea 9, pagina 12 - © Centru de Agreement Troțuș - Odu Green Roof

Imaginea 1, pagina 13 - © Peter Mrass

Imaginile 5 – 6, pagina 21 - © Magyari Istvan

Imaginea 3, pagina 22 - © Nagy Melinda

Imaginea 5, pagina 22 - © Viscri 125

Imaginile 7 – 8, pagina 22 - © Tektum

Imaginea 3, pagina 23 - © Peter Mrass

Imaginea 4, pagina 26 - © Peter Mrass

Imaginea 5, pagina 26 - © Köllő Miklós

Imaginile 2,7, pagina 27 - © Peter Mrass

Imaginea 6, pagina 28 - © Peter Mrass

Imaginea 2, pagina 30 - © FG+SG – Fernando Guerra, Sergio Guerra

- Reversão de um Palheiro em Cortegaça / João Mendes Ribeiro

Imaginile 1 – 3, pagina 35 - © Doris Lasch

Imaginea 1, pagina 48 - © Joachim Belaieff, Enflo Arkitekter, DEVE Architects

Imaginea 1, pagina 49 - © Loránd Pálfi

Imaginea 4, pagina 53 - © Köllő Miklós

Imaginea 1, pagina 64 - © <http://www.naturalpaint.ro>

Imaginile 3 – 5, pagina 64 - © Izomiorita, <http://izomiorita.ro>

Imaginea 6, pagina 64 - © Copșa Mare Guesthouses

Imaginea 5, pagina 65 - © Jan Hülsemann

Imaginile 7,8, pagina 65 - ©Ulrich Roth

NOTA: NOTĂ: Toate imaginile nespecificate mai sus sunt proprietatea Asociației MONUMENTUM sau a următorilor autori: ©Zsuzsánna Bancsi-Rigó, ©Katalin Moscu, ©Árpád Nagy, ©Ildikó Sándor.

BIBLIOGRAFIE

Ghinou, I., Budiș, M., Ciobănel, A., Godea, I., Oancea, D., *Atlasul etnografic român*, vol. 1, Institutul de Etnografie și Folclor Constantin Brăiloiu, Editura Academiei Române, București, 2003

Munteanu, R., *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național „Piatra Craiului”*, Editura Arhiterra, București, 2013

Mureșanu, P., *Contribuții la studiul așezărilor și construcțiilor țărănești din Câmpia Transilvaniei*, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei*, 1965 – 1967, Cluj-Napoca, 1969

Balassa M. Iván, Cseri Miklós, *Népi építészet Erdélyben*, Szentendre: Szabadtéri Néprajzi Múzeum, 1999

Gönyey Sándor, *Jármos csűr az Erdélyi Mezőségen, Tér és Forma XIV.*, 1941

Gilyén Nándor, *Mezőség népi építészete*, Editura *Terc Kereskedelmi és szolg. kft.*, 2005

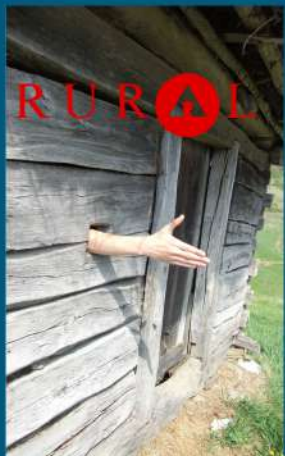
Kós Károly, *A Mezőség néprajza*, I – II, Târgu Mureș, 2000

Vargha László, *Kide és a Borsa-völgy népi építészete, Ház és Ember 11.*, Szentendre, 1997

Varga Sándor, *Az erdélyi Mezőség a középkortól napjainkig, Belvedere Meridionale*, XXIII, 2011

Arhitectura este știința și arta de a realiza construcții trainice, folositoare, sănătoase și armonioase. Arhitectura se face pentru oameni și mediul lor, prin clădiri sau construcții alcătuite cu cap. Rostul ei este să ne facă viața mai frumoasă, mai sănătoasă și să ne aducă aminte cine suntem atunci când uităm.

Arhitectul este cel care se ocupă cu arhitectura. El își imaginează casele și desenează (alături de echipele de ingineri) schițele / planșele după care se construiesc clădirile. El ține cont de posibilitățile și de nevoile celui care îl cheamă/angajează, de legile în vigoare și de felul în care se fac casele trainice, sănătoase și frumoase.

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârghie în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:
<http://www.oar.archi/despre-oar/publicatii-si-documente-oar>

Realizat cu sprijinul:

